

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

UNIVERZITNÍ KAPLE BOŽÍHO TĚLA

V OLOMOUCI

bakalářská diplomová práce

Jan Malý

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ondřej Jakubec, Ph.D.

Olomouc 2024

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma *Univerzitní kaple Božího Těla v Olomouci* vypracoval samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Počet znaků práce: 182 305 včetně mezer

V Olomouci dne:

Podpis autora:

V první řadě chci nejvíce poděkovat vedoucímu práce doc. Mgr. Ondřeji Jakubcovi, Ph.D. za vedení, četné konzultace a cenné rady. Dále chci poděkovat doc. Mgr. Janě Zapletalové, Ph.D. za konzultace a zapůjčení techniky k vytvoření fotografické dokumentace. Za rady děkuji také PhDr. Martinu Krummholzovi, Ph.D. Za pomoc s překlady latinských archivních záznamů velmi děkuji Mgr. Janě Engelbrechtové, Ph.D. Poděkování je však třeba vyjádřit také manažerce Uměleckého centra UP Mgr. Lucii Měsíkové za opakované umožnění přístupu do kaple. Současně chci poděkovat také Mgr. Andreu Trentovi za konzultace a pomoc s archivními prameny. Za pomoc s archivními prameny chci poděkovat rovněž Bc. Jiřímu Vodovi.

Poděkování však patří také pracovníkům Státního okresního archivu v Olomouci, Moravského zemského archivu v Brně, Národního památkového ústavu, Archivu Univerzity Palackého v Olomouci a Vědecké knihovny v Olomouci, kteří mi umožnili studovat dokumenty z fondů zmíněných institucí.

Zároveň také velmi děkuji své rodině a přátelům za podporu.

Univerzitní kaple Božího Těla v Olomouci

Úvod	6
1 <u>Přehled bádání a kritika pramenů</u>	8
2 <u>Historický úvod: Stavební a umělecká aktivita Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci v první čtvrtině 18. století</u>	17
3 <u>Kaple Božího Těla: Dějiny stavby</u>	23
4 <u>Kaple Božího Těla: Forma a styl</u>	33
4. 1 Architektonická podoba kaple	33
4. 1. 1 Architektonická koncepce a podoba stavby	33
4. 1. 2 Autorství architektonického projektu	41
4. 2 Malířská výzdoba kaple	47
4. 2. 1 Ústřední nástěnná malba na klenbě	47
4. 2. 2 Nástěnná malba v podkruchtí	50
4. 2. 3 Oltářní obrazy	51
4. 2. 4 Nástěnné malby ve špaletách oken	55
4. 2. 5 Autorství malířské výzdoby	58
4. 3 Sochařská výzdoba kaple	61
4. 3. 1 Výzdoba hlavního oltáře	61
4. 3. 2 Výzdoba bočních oltářů	64
4. 3. 3 Výzdoba na mense v okenním výklenku	68
4. 3. 4 Reliéf na mense a další prvky sochařské výzdoby	70
4. 3. 5 Autorství sochařské výzdoby	71
5 <u>Kaple Božího Těla: Idea a funkce</u>	74
5. 1 Idea konviktní kaple	74
5. 2 Funkce kaple	80
<u>Závěr</u>	83
<u>Prameny a literatura</u>	85
<u>Seznam použitých zkratk</u>	100
<u>Seznam vyobrazení</u>	101
Seznam vyobrazení v textu	101
Seznam vyobrazení v obrazové příloze	106
<u>Obrazová příloha</u>	114
<u>Příloha: Přepisy archiválií</u>	170
<u>Příloha: Návrh nové chronologie výstavby kaple Božího Těla a Nového konviktu</u>	174

Úvod

Následující řádky mé bakalářské diplomové práce se pokoušejí popsat, poznat a pochopit univerzitní kapli Božího Těla v Olomouci. Ta vznikla ve dvacátých letech 18. století jako součást tzv. Nového konviktu, tedy dostavby starší budovy jezuitského konviktu a aktuálně je využívána Univerzitou Palackého v Olomouci, respektive jejím Uměleckým centrem UP. Zejména svou architekturou a uměleckou výzdobou exemplárně reprezentuje regionální kontext novověké vizuální kultury a představuje doklad výrazné stavební a umělecké aktivity řádu Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci v průběhu první čtvrtiny 18. století.

Ústředním tématem práce je proto kaple Božího Těla jako celek, jako celkové umělecké dílo. V této souvislosti se tak práce zaměřuje na monografické zpracování kaple, načež se věnuje okolnostem jejího vzniku, jejím stavebníkům, její podobě včetně umělecké výzdoby v interiéru a konečně také její původní funkci. Kromě toho je účelem této práce rovněž kriticky zhodnotit dosavadní vývoj bádání a přinést nové možnosti dalších výzkumů. Zároveň se však práce pokouší nabídnout rovněž určitý badatelský přínos. V této věci je jedním z primárních cílů především revize zavedené a aktuálně badateli užívané datace výstavby kaple a Nového konviktu do let 1721–1724. Mimo to je však cílem práce rovněž zhodnocení autorství kaple a otevření badatelské otázky původního využití a funkce kaple.

Za účelem dosažení těchto vytyčených cílů je pracováno zejména s archivními prameny pocházejícími z fondů Moravského zemského archivu v Brně a Státního okresního archivu v Olomouci. Kromě toho je součástí práce, a to zejména v poslední kapitole, rovněž studium historických fondů ze sbírek Vědecké knihovny v Olomouci. Stěžejní význam však představuje také samotné studium restaurátorských a průzkumových zpráv souvisejících s obnovou kaple a celé budovy konviktu. V této souvislosti byly vytěženy především dokumenty z fondů Národního památkového ústavu, respektive jeho Územního odborného pracoviště v Olomouci, a také Archivu Univerzity Palackého v Olomouci. Současně je však v práci přihlíženo rovněž ke starším fotografiím dokumentujícím interiér kaple Božího Těla ve čtyřicátých a šedesátých letech 20. století. Uvedené fotografie pocházejí ze sbírek Národního památkového ústavu, a to přesněji Územního odborného pracoviště v Olomouci a v Ostravě. Úvodem práce je také nutné upozornit na skutečnost, že v rámci výzkumu nemohlo být pracováno se stavebně historickým průzkumem budovy bývalého jezuitského konviktu, a to z důvodu, že se jej nepodařilo v žádné z uvedených institucí dohledat.

Obsah práce je strukturován do pěti hlavních kapitol. Cílem první z nich je seznámit čtenáře s vývojem bádání a prameny pocházejícími z doby vzniku kaple Božího Těla. V souvislosti s vývojem bádání je důraz kladen zejména na popis toho, jak v minulosti autoři ve svých textech o kapli psali a kolik pozornosti ji věnovali. V rámci vývoje bádání je zároveň pozorně sledován vývoj datování výstavby kaple Božího Těla a Nového konviktu. Druhá kapitola se následně snaží stručně zasadit vznik kaple do kontextu výrazné stavební a umělecké aktivity olomouckých jezuitů v průběhu první čtvrtiny 18. století. Ve třetí kapitole je pozornost věnována dějinám kaple. V této věci je text zaměřen především na okolnosti, které provázely její vznik a také na události, kterými si kaple prošla po ztrátě své původní funkce. O formě a stylu kaple Božího Těla pojednává text ve čtvrté kapitole. V ní je pozornost nejdříve věnována architektonické koncepci kaple a následně její malířské a sochařské výzdobě. Podkapitoly jsou zde strukturovány tak, že je čtenář prostřednictvím popisu nejdříve obeznámen s podobou jednotlivých aspektů a následně je mu představena otázka jejich autorství. Poslední, šestá kapitola je věnována ideji a funkci kaple Božího Těla. Text se zde soustředí zejména na poznání složitého programu umělecké výzdoby a zároveň se pokouší otevřít otázku původní funkce a využití kaple.

Za účelem podložení argumentů a možnosti čtenáře ověřit informace v originálních zdrojích jsou do následné obrazové přílohy vloženy některé ze stěžejních archivních pramenů, které jsou v práci zmiňovány, ve formě fotodokumentace. Zároveň jsou některé z nich v příloze na konci práce uvedeny v přepisu a část také v českém překladu. Kromě toho je však názor na novou chronologii výstavby kaple demonstrován také grafickým znázorněním časové osy v poslední příloze.

1 Přehled bádání a kritika pramenů

Rozsáhlému komplexu budov bývalé jezuitské koleje a kapli Božího Těla, která v rámci něj vznikla, byla v předchozích letech věnována pozornost velkého množství badatelů. Cílem těchto badatelů bylo zejména zmapování výrazné stavební a umělecké činnosti Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci od příchodu jeho prvních představitelů do města roku 1566 až do zrušení řádu roku 1773. Zejména však v předchozích dvou stoletích byl uměleckohistorický výzkum značně limitován vojenskou správou většiny bývalých jezuitských budov, která se dotýkala také budovy bývalého konviktu s kaplí Božího Těla. Zároveň je poznání téměř dvoustletého působení jezuitů v Olomouci komplikováno torzovitým dochováním archivních pramenů.

Co se samotné kaple Božího Těla týče, byla v minulosti reflektována v mnoha textech, ve kterých badatelé především kladli důraz na poznání její malířské a sochařské výzdoby. V souvislosti s tím však byla tradičně věnována pozornost primárně pouze hlavním aspektům architektonické koncepce a umělecké výzdoby kaple. Z tohoto důvodu tedy stále chybí monografická práce, která by kapli systematicky a komplexně zpracovala, přičemž v tomto směru nebyla zatím napsána ani žádná diplomová práce. Aktuálně nejvíce badatelsky zpracovanou část kaple Božího Těla představuje malířská nástěnná výzdoba v klenbě. Mezi badateli, kteří se jí a její ikonografií ve svých textech zabývali lze uvést například Jaroslava Ryšku, Milana Tognera, Martina Mádlu nebo Kateřinu Dolejší a Leoše Mlčáka.¹

Nežli se však přesuneme k samotnému chronologickému přehledu vývoje bádání, je nezbytné vyjádřit se nejdříve k pramenům, které jsou pro poznání kaple Božího Těla zcela nepostradatelným původcem informací. Klíčovým archivním pramenem je pro výzkum kaple zejména trojice zpráv, které jsou v současné době uloženy jako jeden dokument ve Státním okresním archivu v Olomouci.² [I–X] Jedná se o tři listiny, které se týkají dostavby konviktu a částečně také stavby kaple. Chronologicky první listina pochází z počátku února 1724 a představuje dopis tehdejšího regenta jezuitského konviktu městskému úřadu.³ Druhá listina

¹ Jaroslav Ryška, Freska Jana Kryštofa Handkeho v olomoucké kapli Božího Těla, *Střední Morava. Kulturně historická revue* II, 1968, s. 93–99. – Milan Togner, *Jan Kryštof Handke. Malířské dílo* (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc 1994, s. 71–80. – Martin Mádl, Handkeho skica ze Strahovské obrazárny a malba v olomoucké kapli Božího Těla, *Umění* LIV, 2006, s. 504–512. – Kateřina Dolejší – Leoš Mlčák, Zobrazení legendy o zázračném vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary, in: Martin Elbel – Ondřej Jakubec (edd.), *Olomoucké baroko. Proměny ambic jednoho města*. 1/ Úvodní svazek, Olomouc 2010, s.107–113.

² Ačkoli se jedná o více listin, které nevznikly všechny ve stejnou dobu, jsou společně uloženy jako jeden dokument: Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur 1426–1786, inv.č. 425, sign. 11b/II. (Dokumenty ke stavbě nové části konviktu).

³ *Ibidem*, fol. 7r–8v.

vznikla o měsíc později, na počátku března stejného roku. Jedná se o určitou zprávu, pod kterou jsou podepsáni zástupci městského úřadu.⁴ Tato druhá zpráva je podstatná zejména z důvodu, že v ní byla zmíněna také samotná kaple.⁵ U poslední, třetí listiny není uvedeno jméno autora.⁶ Zřejmě se jedná o určitou reakci na proběhlé jednání, která vznikla patrně až po vzniku dříve uvedené zprávy zástupců úřadu. Objevují se zde totiž téměř totožné věty jako právě ve zprávě úředníků, rukopis je však rozdílný. Trojici listin doplnil rovněž náskres zřejmě místa určeného pro stavbu nové části konviktu.⁷

Důležitými zdroji pro výzkum působení jezuitů v Olomouci (nejen) v období dvacátých let 18. století jsou především dva svazky diářů rektorů olomoucké koleje a univerzity. První svazek obsahuje záznamy z let 1714–1726.⁸ Ve druhém svazku se následně objevují záznamy z let 1726–1739.⁹ V souvislosti s tím je třeba upozornit také na nemalé úsilí vynaložené Josefem Pruckem, který v roce 2003 uvedené svazky, leč poměrně stručně, popsal v časopise *Střední Morava. Vlastivědná revue*.¹⁰ Tyto texty mohou dobře sloužit jako výchozí bod v práci s danými prameny, nicméně stále je ovšem nutné pracovat především s originálními zdroji a primárně informace přejímat přímo z nich. Rektorské diáře představují prameny, které byly doposud v rámci poznání kaple Božího Těla a Nového konviktu badateli poměrně přehlíženy. Z tohoto důvodu se studium obou svazků stalo jedním z primárních aspektů této práce. [XI–XVIII]

Tímto ne zrovna obsáhlým výčtem končí prameny, které lze aktuálně ke stavbě kaple Božího Těla uvést.¹¹ V tuto chvíli nedisponujeme jiným původním pramenem z doby vzniku stavby, který by se ke kapli vztahoval. V rámci výzkumu byly prověřovány různé archivní fondy, nicméně ani v jednom případě se nepodařilo dohledat žádný jiný pramen podobného charakteru.¹² I přesto nám ovšem uvedené archivní zdroje poskytují výrazné množství informací, díky čemuž představují pomyslný základní kámen této práce.

⁴ Ibidem, fol. 4r–6v.

⁵ Ibidem, fol. 5r.

⁶ Listina se objevuje v Ibidem, fol. 9r–10v.

⁷ Ibidem, fol. 1v.

⁸ Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5. (Diář rektora olomoucké koleje 1714–1726).

⁹ Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 6. (Diář rektora olomoucké koleje 1726–1739).

¹⁰ Svazek z let 1714–1726 popsal Josef Prucek, *Diáře rektorů olomoucké koleje a univerzity, Střední Morava. Vlastivědná revue* XVI, 2003, s. 58–65. Svazek z let 1726–1739 popsal Josef Prucek, *Diáře rektorů olomoucké koleje a univerzity, Střední Morava. Vlastivědná revue* XVII, 2003, s. 72–77.

¹¹ Za pramen by se dala považovat také autobiografie malíře Jana Kryštofa Handkeho, a to především z důvodu osobní zúčastněnosti autora na výzdobě kaple. Nicméně vzhledem k době vzniku této autobiografie (ke konci Handkeho života před rokem 1774) není v textu uvedena s prameny vzniklými ve dvacátých letech 18. století. Je na ni upozorněno až ve spojitosti s nejstaršími zmínkami o kapli.

¹² Prověřovány byly zejména fondy, v nichž jsou uloženy archiválie olomoucké jezuitské provenience, jedná se především o fondy: Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28. – Moravský zemský archiv v Brně, fond Ceroniho sbírka G12.

Mezi nejstaršími zmínkami o kapli Božího Těla lze uvést zmínku v díle *Popis královského hlavního města Olomouce*, které roku 1746 sepsal olomoucký syndik Florián Josef Loucký (1705–1775).¹³ [XIX] V tomto spise, který představuje důležitý zdroj pro studium olomouckých památek, nicméně Loucký kapli nevěnoval detailnější pozornost. Uvedl zde, že kaple byla postavena roku 1722.¹⁴ Tuto informaci však nelze žádným jiným zdrojem potvrdit, a naopak se na základě pramenů zdá, že není pravdivá. Mimo to autor zmínil také existenci kostela, který se měl dříve nacházet v přibližně stejných místech jako nynější kaple.¹⁵ Výrazně podstatnější zdroj pro výzkum umělecké výzdoby kaple Božího Těla představuje autobiografie malíře Jana Kryštofa Handkeho (1694–1774).¹⁶ Na základě tohoto pramene jsme spraveni nejen o autorství malířské a sochařské výzdoby kaple, ale také o osobě jejího objednavatele.¹⁷ [XX]

Kaple Božího Těla neunikla pozornosti ani některých historiků a topografů, působících v 19. století na Moravě. Jednalo se v první řadě o Jana Petra Cerroniho (1753–1826) a Řehoře Wolného (1793–1871).¹⁸ Cerroni, stejně jako dříve Loucký, uvedl ve svém díle *Skizze einer Geschichte der bildenden Künste in Mähren und österr. Schlesien* rok vzniku kaple 1722 a kromě toho zmínil jména autorů sochařské a malířské výzdoby.¹⁹ Současně však věnoval pozornost také dějinám původního kostela.²⁰ Wolný se ve svém spise *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften* ke kapli vyjádřil o poznání stručněji. S odkazem na Louckého *Popis hlavního města Olomouce* rovněž datoval vznik kaple do roku 1722.²¹ Zároveň však v poznámce zmínil, že aktuálně byla kaple využívána protestanty a také upozornil na skutečnost, že by se na klenbě kaple údajně měla nacházet malba s vyobrazením Jaroslava ze Šternberka.²² Mnohem podrobněji byla kaple Božího Těla zpracována ke konci 19.

¹³ Originál uložen jako Moravský zemský archiv v Brně, fond Cerroniho sbírka G12, sign. II., inv. č. 58/2. (*Popis královského hlavního města Olomouce*). Původní pramen byl popsán a v českém překladu vydán jako Florián Josef Loucký, *Popis královského hlavního města Olomouce*, ed. Libuše Spáčilová – Vladimír Spáčil, Olomouc 1991.

¹⁴ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 13), fol. 223r. – Loucký (pozn. 13), s. 54.

¹⁵ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 13), fol. 223r. – Loucký (pozn. 13), s. 54.

¹⁶ Originál uložen jako Moravský zemský archiv v Brně, fond Cerroniho sbírka G12, sign. II., inv.č. 180. (Vlastní životopis Jana Kryštofa Handkeho). Originální dílo bylo v německém přepisu a českém překladu vydáno jako Jan Kryštof Handke, *Vlastní životopis 1694/1774*, ed. Leoš Mlčák, Olomouc 1994.

¹⁷ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11v – Handke (pozn. 16), s. 33.

¹⁸ Johann Peter Cerroni, *Skizze einer Geschichte der bildenden Künste in Mähren und österr. Schlesien*, II. Band, 1807. [Moravský zemský archiv v Brně, fond Cerroniho sbírka G12, sign. I., inv. č. 34]. – Gregor Wolný, *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften*, I. Abtheilung, Olmüzer Ärzdiöcese, I. Band, Brünn 1855. Krátce před Cerronim a Wolným uvedl komplex jezuitských budov v Olomouci také František Josef Schwoy, který však samotnou kapli Božího Těla vůbec nezmínil, srov. Franz Joseph Schwoy, *Topographie vom Markgrafthum Mähren*, Wien, Band I., Wien 1793, s. 158–159.

¹⁹ Cerroni (pozn. 18), fol. 80r.

²⁰ Ibidem.

²¹ Wolný (pozn. 18), s. 217.

²² Ibidem.

století ve druhém vydání díla *Kirchliche Kunst-Denkmale aus Olmütz*, za jehož vznikem stál Adolf Nowak (1847–1903).²³ Jako hlavní přínosy práce lze zmínit především zpochybnění dřívější Louckého datace výstavby kaple a pokus o alespoň stručný popis exteriéru a interiéru stavby. Zejména však v rámci popisu bylo uvedeno několik nepřesných a nejasných informací, které nelze nijak potvrdit.²⁴ V souvislosti se zpochybněním dřívější datace stavby byla v textu na základě archivních pramenů navržena nová datace 1724.²⁵

Krátce po začátku nového století se stěžejní prací pro poznání dějin již tehdy bývalého jezuitského konviktu v Olomouci stalo zejména dvousvazkové dílo zkráceně nazvané jako *Geschichte des Convictes in Olmütz*, za jehož vznikem stál Julius Wallner (1852–1914).²⁶ I přes nesporný význam práce v rámci poznání jednotlivých historických událostí, které měly vliv na fungování konviktu, se o kapli Božího Těla z textu téměř nic nedozvídáme. Z umělecko-historického hlediska se na počátku 20. století výrazněji kapli Božího Těla a dalším jezuitským stavbám v Olomouci věnoval August Prokop (1838–1915) ve svém obsáhlém díle *Die Markgrafschaft Mähren in Kunstgeschichtlicher Beziehung* z roku 1904.²⁷ Prokop zde kapli zmínil především v souvislosti s dostavbou konviktu, která podle něj měla být realizována mezi lety 1721–1724.²⁸ Dataci výstavby samotné kaple neuvedl. Současně s Augustem Prokopem neopomněl na kapli Božího Těla upozornit ani Hubert Doležil (1876–1945) ve čtvrté části svého rozsáhlého díla *Politické a kulturní dějiny král. hlav. města Olomouce*.²⁹ Doležil zde především připomněl dobrý stav dochování malby v klenbě kaple a zároveň poukázal na její regionální význam.³⁰ Co se datace stavby kaple a nové části konviktu týče, na rozdíl od Prokopa uvedl Doležil pouze rok 1724.³¹ Dva roky po vydání Doležilova textu podstatně rozsáhleji popsal kapli Božího Těla Robert Schünke (1855–1933) ve svém díle *Kapellen in Alt-Olmütz*.³² V tomto textu se objevila nová informace o položení základního kamene ke stavbě kaple 22.

²³ Adolf Nowak, *Kirchliche Kunst-Denkmale aus Olmütz*. II. Serie, Olmütz 1892. Původně německý text Adolfa Nowaka upravil pro české vydání Josef Kachník jako Adolf Nowak – Josef Kachník, *Církevní památky z Olomouce*. II. sbírka, Olomouc 1895.

²⁴ V textu je například zmiňována přítomnost varhan zazděných na západní straně. To však nelze nijak potvrdit, jelikož se o tom žádný jiný zdroj nezmiňuje a v kapli se aktuálně žádné varhany nenacházejí.

²⁵ Nowak (pozn. 23), s. 31.

²⁶ Julius Wallner, *Geschichte des Convictes in Olmütz von der Gründung bis zur Vereinigung mit der k. k. Theresianischen Akademie in Wien (1566–1782)*, Brünn 1902. – Julius Wallner, *Geschichte des Convictes in Olmütz von der Gründung bis zur Vereinigung mit der k. k. Theresianischen Akademie in Wien (1566–1782)*, Brünn 1903.

²⁷ August Prokop, *Die Markgrafschaft Mähren in Kunstgeschichtlicher Beziehung*, IV, Wien 1904.

²⁸ *Ibidem*, s. 1079.

²⁹ Hubert Doležil, *Politické a kulturní dějiny král. hlav. města Olomouce*, IV, Olomouc 1904.

³⁰ *Ibidem*, s. 132.

³¹ *Ibidem*, s. 141.

³² Robert Schünke, *Kapellen in Alt-Olmütz*, Olmütz 1906, s. 34.

července 1724.³³ K této informaci zde však nebyl uveden zdroj a také ji téměř žádný z pozdějších badatelů nepoužil.³⁴ Mimo barokní kapli Božího Těla Schünke ve stejném spise zpracoval také původní kostel, který se měl v místech současné kaple nacházet.³⁵ Následně olomouckou kapli Božího Těla zmínil, byť pouze okrajově, také člen obnoveného Tovaryšstva Ježíšova Alois Kroess (1856–1928) ve třetím svazku *Geschichte der Böhmisches Provinz der Gesellschaft Jesu*.³⁶ Význam tohoto díla spočívá především v tom, že autor při jeho vytváření přímo vycházel z původních jezuitských zdrojů a pramenů. Kroess stejně jako dříve Adolf Nowak datoval vznik kaple do roku 1724.³⁷

Důležitou prací pro poznání olomouckých dějin se stalo dílo Václava Nešpora s názvem *Dějiny města Olomouce* z roku 1936.³⁸ Autor se zde částečně věnoval také působení jezuitů ve městě, přičemž neopomněl zmínit ani kapli Božího Těla. Je nicméně nutné uvést, že větším množstvím informací o samotné stavbě či okolnostech jejího vzniku text nedisponuje. Nešpor se zaměřil především na popis využití kaple po zrušení jezuitského řádu a na její, v té době aktuální, funkci pravoslavné modlitebny.³⁹ Následně, kolem poloviny 20. století představil kapli Božího Těla a další olomoucké jezuitské budovy rovněž Robert Smetana ve své knize *Průvodce památkami v Olomouci*.⁴⁰ Tato práce má však vzhledem ke svému zaměření spíše přehledový charakter, a co se zpracování kaple Božího Těla týče, neobjevují se zde žádné nové informace. Zmínit lze snad jen skutečnost, že Smetana, stejně jako dříve August Prokop datoval dostavbu konviktu do let 1721–1724, přičemž dataci samotné kaple neuvedl. Naopak stěžejní práci v souvislosti s výzkumem kaple Božího Těla představuje text Marie Králíkové uveřejněný v roce 1966 v časopise *Zprávy vlastivědného ústavu v Olomouci*.⁴¹ Tato práce je důležitá především z důvodu, že se v ní badatelka pokusila důsledně popsat celý objekt a přinést tak podstatné informace nejen o samotné podobě kaple, ale také o stavu dochování jednotlivých

³³ Ibidem.

³⁴ Informace o položení základního kamene se objevila až v Pucek, XVI (pozn. 10), s. 62. přičemž ale tento badatel vycházel z rektorských diářů a nikoli z textu Roberta Schünkeho. Následně se tato informace objevila ještě v Dolejší – Mlčák (pozn. 1), s.110. zde však nebyl uveden zdroj této informace.

³⁵ Schünke (pozn. 32), s. 9–10.

³⁶ Původní Kroessův autograf z počátku 20. století se nedochoval, autor během svého života publikoval pouze první díl. Tento třetí svazek byl vydán až v roce 2012 jako: Alois Kroess, *Geschichte der Böhmisches Provinz der Gesellschaft Jesu*, III. Die Zeit von 1657 bis zur Aufhebung der Gesellschaft Jesu im Jahre 1773, ed. Karl Forster, Olmütz 2012.

³⁷ Ibidem, s. 407.

³⁸ Původní Nešporovo vydání z roku 1936 bylo po smrti autora reprintem vydáno jako Václav Nešpor, *Dějiny města Olomouce*, II. vydání, ed. Vladimír Spáčil, Olomouc 1998.

³⁹ Ibidem, s. 170, 204.

⁴⁰ Robert Smetana, *Průvodce památkami v Olomouci*, Olomouc 1948, s. 27–28.

⁴¹ Marie Králíková, Kaple Božího Těla v Olomouci, *Zprávy vlastivědného ústavu v Olomouci*, 1966, č. 130, s. 13–17.

aspektů umělecké výzdoby.⁴² Kromě toho rovněž badatelka v textu popsala problémy týkající se autorského určení architektonického projektu kaple.⁴³

Po šesti letech od uveřejnění článku Marie Králíkové kapli Božího Těla stručně popsal v krátkém článku v kulturním zpravodaji *Kdy-kde-co v Olomouci* Josef Kšíř.⁴⁴ Zatímco Králíková dříve uvedla, že mezi lety 1721–1724 proběhla stavba nové části konviktu s kaplí, Kšíř do těchto let datoval výhradně samotnou kapli.⁴⁵ Stejný badatel následující rok kapli Božího Těla zmínil také v souvislosti se zpracováním olomouckých budov v publikaci s názvem *Kapitoly z dějin olomoucké univerzity 1573–1973*.⁴⁶ Uvedený text má však spíše přehledový charakter a mnoho informací ke kapli se z něj nedozvídáme.

Krátce po Josefu Kšířovi se kapli Božího Těla věnoval také Milan Togner.⁴⁷ Tento badatel se ve své studii uveřejněné v časopise *Umění* vyjádřil jak k umělecké výzdobě a architektonické koncepci kaple, tak také k jejím autorům. Stejně jako Kšíř datoval do let 1721–1724 kapli Božího Těla a dostavbu konviktu.⁴⁸ Na rozdíl od Králíkové se Togner nezaměřil na důsledný popis stavby, nýbrž pozornost věnoval především umělecko-historickému zhodnocení kaple a hlavních aspektů její výzdoby. V tomto smyslu se na základě formálně-stylové analýzy pokusil upozornit na podobnost koncepce kaple Božího Těla se starší architektonickou a sochařskou produkcí na území dnešní Itálie. Odkázal zde především na římskou tvorbu sochaře a architekta Gian Lorenza Berniniho (1598–1680) a zároveň jako první formuloval možnost spatřovat ideovou paralelu v kapli Sant'Andrea al Quirinale v Římě (výstavba 1658–1670).⁴⁹ Milan Togner o několik let později kapli Božího Těla krátce popsal také v kapitole s názvem *Barokní rekonstrukce*, která vznikla v kolektivním monografickém zpracování města Olomouce.⁵⁰ Zde v souvislosti s kaplí Togner víceméně v redukované podobě shrnul hlavní informace, které již byly jím či jinými badateli publikovány dříve.

⁴² Králíková v textu například uvedla, že nebylo možné popsat hlavní oltářní obraz z důvodu, že byl zčernalý a také kvůli tomu, že většina prostoru kaple byla využita ke skladování různých předmětů, viz *ibidem*, s. 14.

⁴³ *Ibidem*, s. 17.

⁴⁴ Josef Kšíř, *Síň Jana Kryštofa Handkeho v Olomouci*, *Kdy-kde-co v Olomouci*, říjen 1972, s. 11–12.

⁴⁵ Králíková (pozn. 41), s. 16. napsala: „*Jako poslední byl vystavěn nový konvikt s kaplí Božího těla v letech 1721–1724.*“ Kšíř (pozn. 44), s. 11. naopak napsal: „*Kaple byla postavena v areálu budovy nového konviktu v letech 1721–1724...*“ Následně se tato datace ve výhradní spojitosti s kaplí objevuje i u dalších badatelů.

⁴⁶ Josef Kšíř, *Univerzitní budovy*, in: Jan Navrátil (ed.), *Kapitoly z dějin olomoucké univerzity 1573–1973*, Ostrava 1973, s. 249.

⁴⁷ Milan Togner, *Kaple Božího Těla v Olomouci*, *Umění XXI*, 1973, s. 331–343.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 332. Vzhledem k významu této Tognerovy studie pro další vývoj bádání je možné se domnívat, že právě na základě tohoto textu se rozšířila a zavedla datace kaple 1721–1724.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 332.

⁵⁰ Milan Togner, *Barokní rekonstrukce*, in: Ivo Hlobil – Pavel Michna – Milan Togner, *Olomouc*, Praha 1984, s. 97.

Zásadní období pro výzkum celé budovy bývalého jezuitského konviktu s kaplí Božího Těla představoval konec 20. století a počátek století následujícího. Po získání celého objektu Univerzitou Palackého byly v souvislosti s restaurátorskými pracemi provedeny také stavebně historické a restaurátorské průzkumy, které se rovněž dotkly kaple.⁵¹ V návaznosti na tyto průzkumy, restaurátorské práce a celkovou rekonstrukci budovy konviktu vznikla v roce 2002 obsáhlá publikace mapující dějiny a obnovu objektu.⁵² Součástí této publikace byla i kapitola pojednávající o kapli Božího Těla, kterou sepsal Milan Togner.⁵³ Tato kapitola však vývoj bádání výraznějším způsobem neposunula. Informace, které se v tomto textu nacházejí, byly ve většině Tognerem popsány dříve, v již zmíněné studii v časopise *Umění*. S ohledem na tyto skutečnosti se stala důležitější kapitola Leoše Mlčáka, ve které byla pozornost částečně věnována také kapli Božího Těla.⁵⁴ Leoš Mlčák zde totiž reflektoval nejnovější objevy učiněné v souvislosti s restaurátorskými a stavebně historickými průzkumy. Zároveň došlo v rámci publikace také k detailnímu zpracování dějin bývalého jezuitského konviktu Jiřím Fialou.⁵⁵ Zde však kapli výraznější pozornost věnována nebyla.

V roce 2005 byla kaple Božího Těla zmíněna v rámci zpracování olomouckého komplexu jezuitských budov badatelem Ondřejem Jakubcem v *Encyklopedii moravských a slezských klášterů*.⁵⁶ Vzhledem k rozsahu textu a jeho celkovému zaměření je zde nicméně popis kaple věnován výhradně stručnému upozornění na její uměleckou výzdobu.⁵⁷ O tři roky později byla kaple Božího Těla zpracována také Jiřím Fialou v publikaci *Chrámy, kostely, svatyně a kaple v Olomouci*.⁵⁸ Jedná se však o text spíše popularizačního charakteru, který nepřináší žádné nové zásadnější zjištění.

⁵¹ Z výstupů těchto průzkumů lze uvést například Leoš Mlčák – Karel Žurek – Lubomír Dvořák, *Restaurátorský a sondážní průzkum interiérů v bývalém jezuitském konviktu v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0730), Olomouc 1999. – Karel Žurek, *Restaurátorský záměr obnovy Božetělské kaple v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. RP-0056), Olomouc 2001. – Leoš Mlčák – Karel Žurek, *Katalog kamenných fragmentů nalezených v bývalém jezuitském konviktu v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Archivu Univerzity Palackého v Olomouci, sign. K 221), Olomouc 1997.

⁵² Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002.

⁵³ Milan Togner, Kaple Božího Těla, in: Mačáková (pozn. 52), s. 239–251.

⁵⁴ Leoš Mlčák, Areál jezuitské koleje v Olomouci, in: Mačáková (pozn. 52), s. 179–199, kaple na s. 195–198.

⁵⁵ Jiří Fiala, Dějiny jezuitského konviktu v Olomouci, in: Mačáková (pozn. 52), s. 33–151.

⁵⁶ OJ [Ondřej Jakubec], heslo Olomouc (Olomouc) Bývalý konvent minoritů „U sv. Františka“ s kostelem P. Marie, následně koleje jezuitů s kostelem P. Marie Sněžné se školami a konviktem s kaplí Božího Těla, in: Dušan Foltýn et al., *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha 2005, s. 473–481, kaple na s. 481.

⁵⁷ Ibidem, s. 481.

⁵⁸ Jiří Fiala, Kaple Božího Těla, in: idem et al., *Chrámy, kostely, svatyně a kaple v Olomouci*, Olomouc 2008, s. 149–153.

Pro studium baroka v Olomouci se staly klíčovými zejména tři svazky z roku 2010 souhrnně nazvané *Olomoucké baroko*.⁵⁹ V rámci těchto svazků byla logicky částečně věnována pozornost mimo jiné i kapli Božího Těla a její výzdobě. Vyjmenovat zde všechny jednotlivé kapitoly, ve kterých je kaple zmíněna by bylo patrně bezúčelné. Upozornit lze však na některé příslušné kapitoly a katalogová hesla, která se přímo k umělecké výzdobě a architektonické podobě kaple Božího Těla vztahují. Jedná se zejména o texty Kateřiny Dolejší a Leoše Mlčáka, Martina Pavlíčka či Gabriely Elbelové.⁶⁰ V kontextu vývoje datace výstavby kaple lze na těchto textech demonstrovat nejednotnost, která v této věci mezi badateli panovala, potažmo v současné době stále ještě panuje. Zatímco Martin Pavlíček ve svém textu uvedl zavedenou dataci stavby kaple 1721–1724, badatelé Kateřina Dolejší a Leoš Mlčák ve společné kapitole napsali, že položení základního kamene kaple proběhlo 22. července 1724, přičemž však stavba byla ještě v daném roce dokončena.⁶¹ Ani k jedné z těchto informací nicméně nebyl uveden zdroj. Badatelka Gabriela Elbelová dataci kaple ve svém katalogovém hesle nezmínila vůbec.

V posledních letech byla kaple Božího Těla popsána mimo jiné v souvislosti se zpracováním olomouckých památek ve třetím svazku *Umělecké památky Moravy a Slezska*.⁶² S ohledem na rozsah textu se jedná o poněkud stručný popis stavby a její umělecké výzdoby, ve kterém však autoři víceméně reflektovali některé hlavní dřívější objevy a zjištění. Datace stavby nicméně uvedena nebyla. Recentním badatelským příspěvkem, který se částečně ke kapli vztahuje, je rovněž text Katrin Sterby.⁶³ Badatelka se v něm věnovala především eucharistickému motivu, který byl ve výzdobě kaple uplatněn. Výstavbu kaple autorka zasadila do let 1721–1724.⁶⁴ Naopak ryze popularizační charakter bez badatelského přínosu má nejnovější zpracování Nového konviktu a kaple Božího Těla Leošem Mlčákem v rámci kapitoly věnované olomouckým barokním stavbám, která se stala součástí publikace mapující dějiny a současnost Univerzity Palackého v Olomouci.⁶⁵ I přes absenci jakýchkoli nových

⁵⁹ Martin Elbel – Ondřej Jakubec (edd.), *Olomoucké baroko. Proměny ambicí jednoho města. 1/ Úvodní svazek*, Olomouc 2010. – Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 2/ Katalog*, Olomouc 2010. – Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké Baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 3/ Historie a kultura*, Olomouc 2010.

⁶⁰ Dolejší – Mlčák (pozn. 1). – MP [Martin Pavlíček], heslo Komplex jezuitských budov, in: Jakubec – Perůtka, katalog (pozn. 59), s. 79–81. – GE [Gabriela Elbelová], heslo Sochařská výzdoba kaple Božího Těla. Filip Sattler, in: Jakubec – Perůtka, katalog (pozn. 59), s. 175–176.

⁶¹ Pavlíček (pozn. 60), s. 80. – Dolejší – Mlčák (pozn. 1), s. 110.

⁶² BS – KD [Bohumil Samek – Kateřina Dolejší], heslo Olomouc, in: Bohumil Samek – Kateřina Dolejší (edd.), *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 3.1. díl, O/P, Praha 2021, s. 71–335, kaple na s. 280–282.

⁶³ Katrin Sterba, From Visible to Invisible. Teaching Catholic Dogma in the Jesuit Church and Corpus Christi Chapel in Olomouc, in: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (edd.), *Jesuit Art and Czech Lands, 1556–1729. Missionizing Through the Arts*, New York – London 2023, s. 269–311.

⁶⁴ Ibidem, s. 279. U této informace Sterba odkazuje na dřívější text Fiala (pozn. 58), s. 149–150.

⁶⁵ Leoš Mlčák, Olomouc. Barokní perla Moravy, in: Jirí Fiala et al., *Univerzita v Olomouci 1573–2023*, Olomouc 2023, s. 82–121, kaple na s. 94–95.

zjištění však lze na tomto textu demonstrovat aktuální zavedenost datace výstavby Nového konviktu s kaplí do let 1721–1724.⁶⁶

⁶⁶ Ibidem, s. 94. Autor v textu uvedl také několik nepřesných informací. Jako příklad lze uvést na s. 95. „*Oválná kaple Božího Těla svým půdorysem symbolicky odkazuje ke tvaru hostie.*“ nebo „*Klenbu kaple pokryl roku 1728 freskami Jan Kryštof Handke...*“ Domněnku, že má kaple svým půdorysem symbolicky odkazovat na hostii nelze nijak přesvědčivě podložit. Co se nástěnné malby na klenbě kaple týče, ve skutečnosti se jedná o kombinaci techniky fresky a techniky secco.

2 Historický úvod: Stavební a umělecká aktivita Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci v první čtvrtině 18. století

První čtvrtina 18. století představovala pro olomoucké jezuitu období spojené zejména se zvýšenou stavební a uměleckou aktivitou v rámci jezuitského areálu, původně kláštera minoritů. Tento areál se rozkládal v prostoru vymezeném na jihovýchodní straně městskými hradbami a na severní straně Novou bránou, která spojovala město s Předhradím.⁶⁷ Stavební činnost Tovaryšstva Ježíšova v těchto místech probíhala již v předchozích dvou stoletích a souvisela především s architektonickými úpravami bývalého minoritského kláštera tak, aby splňoval požadavky na jeho nové využití coby jezuitská kolej a škola.⁶⁸ Na počátku 18. století však bylo přistoupeno ke stavbě hned několika nových budov, které zcela změnilu podobu areálu. Tato stavební činnost v 18. století byla rozdělena do několika etap, které s kratšími přestávkami trvaly až do druhé poloviny dvacátých let. Účelem této kapitoly je tak zasadit vznik kaple Božího Těla do souvislostí celkové stavební a umělecké aktivity olomouckých jezuitů v průběhu první čtvrtiny 18. století. [1]

[1] Komplex bývalých jezuitských budov v Olomouci, letecký snímek.

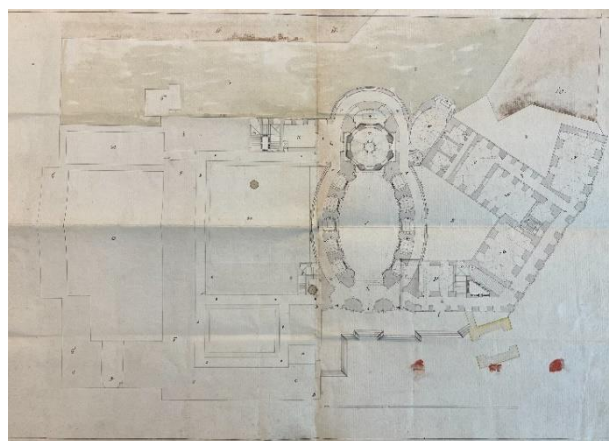
⁶⁷ Mlčák (pozn. 54), s. 179.

⁶⁸ Václav Richter, Plány jesuitských staveb v Olomouci, in: Oldřich Blažíček – Jan Květ (edd.), *Cestami umění. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Antonína Matějčka*, Praha 1949, s. 152.

Bezprostředně po začátku nového století probíhala mezi lety 1701–1708 stavba budovy jezuitských škol.⁶⁹ [2] Ta byla realizována patrně podle dochovaného projektu, jehož součástí byl i nerealizovaný návrh nového kolejního kostela.⁷⁰ [3] [XXI] Co se autorství tohoto projektu týče, panuje stále mezi badateli značná názorová nejednotnost. Václav Richter jej zejména na základě celkového řešení realizované školní budovy a stylové podobnosti nerealizovaného kostela s kostelem sv. Michala v Olomouci dříve připsal architektu Giovannimu Pietru Tencallovu (1629–1702).⁷¹ Toto připsání nicméně někteří další badatelé v minulosti rozporovali, přičemž jako vhodnější uvedli možnost s autorem ztotožnit spíše architekta Domenica Martinelliho (1650–1718).⁷² Samotnou realizaci výstavby školní budovy byl nicméně pověřen olomoucký stavitel Lukáš Glöckel (1670–1716).⁷³

[2] Olomouc, budova bývalých jezuitských škol, 1701–1708, pohled od západu.

[3] Giovanni Pietro Tencalla nebo Domenico Martinelli (?), Projekt kolejního kostela se školní budovou v Olomouci, kolem 1700, perokresba, papír, 500 × 350 mm.

⁶⁹ Srov. Ibidem, s. 152. – Tognier (pozn. 50), s. 94. – Mlčák (pozn. 54), s. 186. – Jakubec (pozn. 56), s. 479.

⁷⁰ Projekt je v současné době uložen jako Moravský zemský archiv v Brně, Jezuité Olomouc E 28, kart. 13, sig. F 2/3. (Plány nového kostela).

⁷¹ Richter (pozn. 68), s. 154.

⁷² Možné Tencallovo autorství projektu kolejního kostela bylo poprvé rozporováno v Rostislav Švácha, Dva neznámé borrominismy na střední Moravě, *Sborník památkové péče v severomoravském kraji* III, 1977, s. 172–173. Badatel zde však nerozporoval možnost Tencallova projektu samotné budovy škol. Následně jak projekt kolejního kostela, tak také projekt školní budovy připsal Martinellimu Martin Pavlíček, Barokní architektura, in: Tomáš Baletka et al., *Dějiny Olomouce*, Olomouc 2009, s. 440. Rostislav Švácha nicméně později psal o autoru zmiňovaného plánu jako o autoru neznámém, srov. Rostislav Švácha, Architektura baroka v Olomouci, in: Jakubec – Perůtka, katalog (pozn. 59), s. 38. Připsání návrhu Martinellimu bylo recentně označeno jako nepřesvědčivé v Samek – Dolejší (pozn. 62), s. 277.

⁷³ Účast Lukáše Glöckela na stavbě zmínil již Cerroni (pozn. 18), fol. 54v.

Školní budova představuje čtyřkřídlou čtyřpodlažní stavbu, která se směrem do ulice otevírá prostřednictvím dvakrát zalomeného šestnáctiosého průčelí. To je ve spodní části založeno na výrazném bosovaném soklu, na něhož navazují pilastry vysokého řádu, které průčelí vertikálně člení. Za zmínku stojí zejména výrazná plasticita průčelí a také kvalita a bohatost architektonických detailů, projevující se zejména v šambránách oken, parapetních výplních či hlavicích pilastrů. V budově vzniklo rovněž auditorium, které v roce 1717 malířsky vyzdobil Jan Kryštof Handke.⁷⁴

Po krátkém mezičase bylo po výstavbě školní budovy přistoupeno ke stavbě budovy koleje, která s přestávkami probíhala mezi lety 1711–1722.⁷⁵ [4] Autorství projektu je i v tomto případě značně nejasné, nicméně někteří badatelé zmiňují jako pravděpodobného autora plánu Lukáše Glöckela, který zřejmě přepracoval starší návrhy Giovanniho Pietra Tencally.⁷⁶ Lukáš Glöckel stavbu až do své smrti v roce

[4] Olomouc, budova bývalé jezuitské koleje, 1711–1722, pohled od severu.

1716 také vedl, přičemž následně na něj navázal stavitel Wolfgang Reich (†1730).⁷⁷

Rozsáhlá čtyřpodlažní kolejní budova přiléhá z východní strany ke kostelu Panny Marie Sněžné a rozkládá se kolem dvou dvorů. Směrem do náměstí se otevírá prostřednictvím monumentálního třináctiosého průčelí, které však na rozdíl od průčelí školní budovy postrádá plasticitu, a naopak je charakteristické značnou plošností. Je členěno vysokým pilastrovým řádem a prostory mezi jednotlivými podlažními vyplňují vpadlá pole. V kolejní budově byl vybudován knihovni sál, jehož malířská a sochařská výzdoba byla realizována mezi lety 1726–1730 malířem Janem Kryštofem Handkem a sochařem Ondřejem Zahnerem (1709–1752).⁷⁸

Poměrně dlouhou dobu byla olomouckými jezuitami zvažována také stavba nového kolejního kostela z důvodu nedostačujícího stavu původního, dnes již neexistujícího

⁷⁴ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 7v.

⁷⁵ Togner (pozn. 50), s. 94.

⁷⁶ Ibidem, s. 97.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11r. – Nowak (pozn. 23), s. 30–31.

středověkého chrámu, který byl jezuiti do té doby využíván.⁷⁹ Tento starý, původně minoritský konventní kostel zasvěcený Panně Marii začal jezuitům v rámci kapacity nevystačovat, a proto bylo nejdříve započato se snahami o jeho rozšíření.⁸⁰ Následně byla zvažována rovněž celková přestavba chrámu, přičemž však úvahy o této přestavbě ukončily závažné problémy se statikou stavby.⁸¹ Z těchto důvodů bylo nakonec rozhodnuto o výstavbě zcela nového kolejního kostela situovaného do prostoru, který vznikl přestěhováním škol do nové budovy a zbořením starších budov.⁸²

Stavba nového jezuitského kostela byla realizována od roku 1712 stavitelem Lukášem Glöckelem zřejmě podle projektu stavitele Michaela Josefa Kleina (1660–1725).⁸³ [5]

Dokončení stavebních prací kolem roku 1720 se však Lukáš Glöckel nedožil, přičemž po jeho smrti vedení stavby převzal nejspíše Wolfgang Reich.⁸⁴ V souvislosti se stavbou nového kostela a budovy koleje proběhlo kolem roku 1720 několik korespondencí mezi olomouckými jezuiti a patrně pražským architektem Kiliánem Ignácem Dienzenhoferem (1689–1751), jejichž předmětem byly určité připomínky jezuitů k návrhům, vytvořeným tímto architektem.⁸⁵

Z architektonického hlediska budova nového kolejního kostela představuje podélnou jednolodní stavbu s bočními kaplemi a monumentálním dvouvěžovým průčelím. Zejména pak právě průčelí je svým výrazným zvlněním viditelně inspirováno českým radikálním

[5] Olomouc, kostel Panny Marie Sněžné, 1712–1722, pohled od severu.

⁷⁹ Mlčák (pozn. 54), s. 183.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Ibidem.

⁸² Ibidem. – Jakubec (pozn. 56), s. 480.

⁸³ Milan Togner, Stavební a umělecký vývoj kostela, in: Michal Altrichter – Milan Togner – Vladimír Hyhlík, *Olomouc. Univerzitní kostel Panny Marie Sněžné*, Velehrad 2000, s. 10.

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ Srov. Richter (pozn. 68), s. 157.– Milan Togner, K vystoupení Kiliána Ignáce Dienzenhofera v Olomouci, *Umění XXII*, 1974, s. 286–289. Korespondence včetně zmíněných nákrešů je uložena jako Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 12, sign. F 2/2. (Dientzenhoferovy návrhy pro stavbu koleje a kostela). Nákrešy a korespondence řešily zejména způsob spojení střechy kostela se střechou jižního traktu kolejní budovy. Architekt je v korespondenci titulován jako „Herr Dientzenhofer zu Prag“

barokem.⁸⁶ Stavba kostela je neorientovaná, postavená v ose sever–jih a zasvěcená Panně Marii Sněžné. Původně však bylo zvažováno patrocinium Panně Marii, královně andělů.⁸⁷

Také svou uměleckou výzdobou, na které se podíleli zejména místní regionální umělci, kostel Panny Marie Sněžné exemplárně reprezentuje kontext baroka na Moravě. Mezi autory, kteří se na malířské výzdobě v interiéru podíleli, patřili například malíři Karel František Harringer (1687–1734), Jan Kryštof Handke (1694–1774), Jan Jiří Schmidt (1691–1765) a Josef František Wickart (1691–1729).⁸⁸ Výzdoba stropu presbytáře byla vyhotovena Harringerem roku 1716 vymalováním námětu *Apoteózy Panny Marie, Královný nebes*, zatímco strop hlavní lodi byl stejným malířem roku 1717 vyzdoben scénou znázorňující *Zázrak Panny Marie Sněžné*.⁸⁹ Na sochařské výzdobě kostela se podíleli například sochaři a štukatéri Antonio Ricca, Augustin Thomasberger (1676-1734), Jan Sturmer (1675–1729), Filip Sattler (1695–1738) a David Zürn (1665–1724).⁹⁰ Poslední jmenovaný je autorem souboru devíti soch umístěných v nikách v průčelí kostela.⁹¹ Veškeré kamenické práce včetně hlavního vstupního portálu byly vyhotoveny Václavem Renderem (1669–1733) a jeho dílnou.⁹²

V souvislosti se zvýšenou stavební aktivitou olomouckých jezuitů v první čtvrtině 18. století byla realizována mezi lety 1717–1720 také přestavba semináře sv. Františka Xaverského.⁹³ [6] Projekt stavby bývá připisován staviteli Lukáši Glöckelovi, po jehož smrti byl realizací stavby pověřen stavitel Wolfgang Reich.⁹⁴ Jedná se o samostatně stojící trojkřídlou čtyřpodlažní budovu, jejíž součástí byla také kaple původně malířsky vyzdobená Janem

[6] Olomouc, Seminář sv. Františka Xaverského, 1717–1720, pohled od severu.

⁸⁶ Jakubec (pozn. 56), s. 480.

⁸⁷ Togner (pozn. 83), s. 13.

⁸⁸ Ibidem, s. 13, 15, 16.

⁸⁹ Ibidem, s. 13.

⁹⁰ Ibidem, s. 12, 13, 20.

⁹¹ Ibidem, s. 12.

⁹² Ibidem.

⁹³ Togner (pozn. 50), s. 97–98.

⁹⁴ Ibidem, s. 98.

Kryštofem Handkem.⁹⁵ Uvedená kaple se do členění průčelí budovy semináře propisuje pomocí půlkruhového nároží situovaného na západní straně stavby.

K poslední výraznější stavební aktivitě v jezuitském areálu došlo kolem poloviny dvacátých let vybudováním tzv. Nového konviktu s kaplí Božího Těla, který propojil budovu jezuitských škol se starší budovou konviktu.⁹⁶ Vznik Nového konviktu, ale také kaple Božího Těla je v současné době většinou badatelů datován do let 1721–1724.⁹⁷ Tato datace nicméně není podložena archivními prameny a zdá se, že není správná. Z tohoto důvodu je datace výstavby kaple Božího Těla a Nového konviktu detailněji revidována v následující kapitole týkající se dějin kaple.⁹⁸

Stavební práce na nové části konviktu probíhaly v prostoru mezi starší budovou konviktu ze šedesátých let 17. století a novou budovou jezuitských škol. V uvedeném prostoru měl být na místě nynější kaple Božího Těla situován starší kostel stejného zasvěcení, který však byl v souvislosti s výstavbou nové kaple zbořen.⁹⁹ Nový konvikt představuje trojkřídlou budovu, do jejíž severozápadní části byla integrována kaple oválného půdorysu. Za autora Nového konviktu a také kaple Božího Těla je na základě, leč poměrně nejednoznačného archivního pramene označován stavitel Jan Jakub Kniebandl (1670–1730).¹⁰⁰ Malířskou výzdobu v interiéru kaple vytvořil se svým pomocníkem malíř Jan Kryštof Handke.¹⁰¹ Sochařská výzdoba pak byla vyhotovena sochařem Filipem Sattlerem.¹⁰²

Kaple Božího Těla představuje výraznou a umělecky hodnotnou část Nového konviktu. V následujících kapitolách je proto věnována detailnější pozornost mimo jiné jejím stavebním dějinám, architektonické podobě a také umělecké výzdobě. Zároveň bude pozornost věnována částečně i Novému konviktu, a to zejména jeho výstavbě.

⁹⁵ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 13r.

⁹⁶ Pro uvedenou stavbu se používá označení „*Nový konvikt*“. Takto byla stavba označena již v archivních pramenech – srov. Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 4v. Zde je stavba označena jako „*neuer convict*“.

⁹⁷ Jako první použil tuto dataci Prokop (pozn. 27), s. 1079. recentně srov. Sterba (pozn. 63), s. 279. – Mlčák (pozn. 65), s. 94.

⁹⁸ Viz kapitola 3 *Kaple Božího Těla: Dějiny stavby*, s. 23–32.

⁹⁹ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 13), fol. 223r. – Loucký (pozn. 13), s. 54.

¹⁰⁰ K Janu Jakubu Kniebandlovi a jeho možnému autorství kaple Božího Těla a Nového konviktu viz kapitola 4.1.2 *Autorství architektonického projektu*, s. 41–46.

¹⁰¹ K malířské výzdobě v interiéru kaple a jejímu autorství viz kapitola 4.2 *Malířská výzdoba kaple*, s. 47–60.

¹⁰² K sochařské výzdobě v interiéru kaple a jejímu autorství viz kapitola 4.3 *Sochařská výzdoba kaple*, s. 61–73.

3 Kaple Božího Těla: Dějiny stavby

Následující řádky se pokoušejí popsat dějinný příběh kaple Božího Těla. V souvislosti s tím je kladen důraz především na pochopení kontextu výstavby kaple a také toho, jakým způsobem bylo v minulosti ke kapli jako specifickému historickému prostoru přistupováno. Kapitola se mimo jiné snaží porozumět tomu, jak bylo s kaplí v rámci měnících se dob zacházeno a také, jakému účelu stavba sloužila po ztrátě původního využití. To je zejména ke konci kapitoly názorně demonstrováno také na fotografiích, které znázorňují interiér kaple v době kolem poloviny 20. století. Tyto fotografie byly pořízeny ve dvou různých časových fázích a ačkoli tyto fáze dělilo pouze něco málo přes dvacet let, zobrazují zcela rozdílné využití kaple.

Úvodem této kapitoly je rovněž nutné upozornit především na význam rektorských diářů, které byly zmíněny již v kapitole s přehledem bádání. Jedná se o klíčový zdroj, který umožňuje zejména poznání okolností vzniku kaple. Tyto prameny doposud nebyly žádným z badatelů či badatelek, kteří se v minulosti kaplí zabývali, reflektovány. Z tohoto důvodu dosud chybí detailněji popis vzniku stavby.¹⁰³ Cílem této kapitoly je proto mimo jiné přinést také ucelený pohled na výstavbu kaple. Za tímto účelem je v kapitole pracováno s informacemi, které skrze jednotlivé denní záznamy ve svých diářích poskytli rektori Jan Seidel (1671–1742) a Jan Roller (1678–1750).¹⁰⁴

Než se však k této věci dostaneme, je nutné zmínit, že dějiny kaple Božího Těla přímo souvisejí s dějinami celé budovy jezuitského konviktu a váží se především k dějinám jeho pozdější části – Nového konviktu, do něhož byla kaple začleněna. Dějiny celé budovy byly v minulosti důsledně zpracovány zejména Jiřím Fialou v rámci obsáhlé monografické publikace pojednávající právě o budově bývalého jezuitského konviktu.¹⁰⁵ Naopak dějiny konviktní kaple Božího Těla dosud takto důkladně popsány nebyly a ani Fiala jim ve svém textu nevěnoval přílišnou pozornost. Dějinami konviktu se v minulosti zabýval také Julius Wallner, který však výstavbu a dějiny nynější kaple Božího Těla téměř vůbec nezmínil.¹⁰⁶

Rekonstrukci příběhu kaple Božího Těla je pro celkový kontext nezbytné začít představením stavby jiné, dnes již neexistující. Na základě zmínky syndika Floriána Josefa

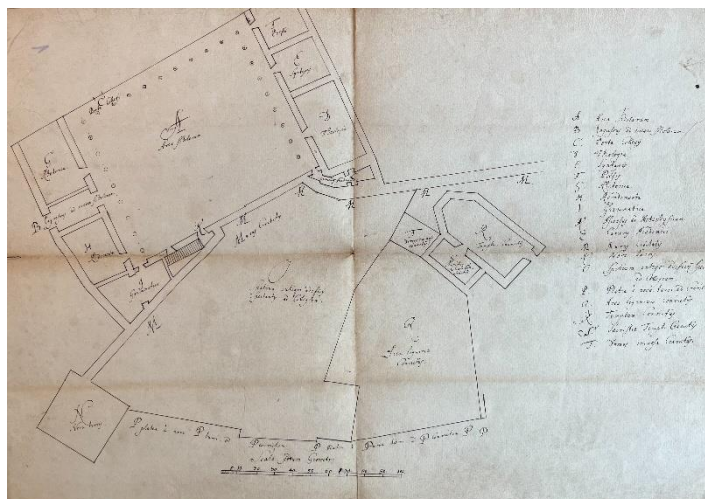
¹⁰³ Co se týče poznání výstavby kaple, doposud se většina badatelů ve svých textech omezila pouze na stručné vymezení datace výstavby.

¹⁰⁴ Jan Seidel byl rektorem olomoucké koleje a univerzity v letech 1722–1726. Jan Roller tuto funkci vykonával následně mezi lety 1726–1730. Srov. Jindřich Schulz, Jezuité v Olomouci, in: Mačáková (pozn. 52), s. 30.

¹⁰⁵ Fiala (pozn. 55), s. 33–151.

¹⁰⁶ Wallner, 1902 (pozn. 26). – Wallner, 1903 (pozn. 26). Wallner zde nezmínil výstavbu kaple Božího Těla ani Nového konviktu.

Louckého z roku 1746 se totiž dozvídáme, že barokní kaple Božího Těla byla postavena na místě staršího kostela stejného zasvěcení, který byl ovšem podle Louckého situován „o čtyři sáhy hlouběji.“¹⁰⁷ Tento kostel byl také zakreslen na nedatovaném situačním plánu, v současné době uloženém v Moravském zemském archivu v Brně.¹⁰⁸ Z plánu vyplývá, že se jednalo o jednodlní stavbu nevelkých rozměrů, ke které přiléhala menší přístavba sakristie.¹⁰⁹ Na základě tohoto plánu je také zřejmé, že stavba měla funkci konviktního oratoria, jelikož je na plánu jasně označena jako „*Templum Convitus*.“¹¹⁰

[7] Neznámý autor, plán situace před stavbou školy, nedatováno, perokresba, papír, 500 × 350 mm.

[7][XXII]

Většina badatelů dříve uvedla, že se stavbou barokní kaple společně s výstavbou Nového konviktu bylo započato roku 1721.¹¹¹ První zmínky o nové kapli se však v rektorských diářích začaly objevovat až v únoru roku 1724. Ze záznamu Jana Seidela z úterý 15. února se dozvídáme, že v tento den byla představena idea budoucí konviktní kaple.¹¹² Další poměrně významnou událostí, která se v únoru uskutečnila, bylo obhlédnutí lokality pro stavbu Nového konviktu a kaple komisí ve středu 23. února stejného roku.¹¹³ Na základě Seidelova záznamu jsme spraveni o tom, že v tento den ve dvě hodiny byla vyslána komise, jejíž pozornost byla směřována k prostoru od rohu budovy jezuitských škol po budovu konviktu.¹¹⁴ Této komise

¹⁰⁷ Původní slovní spojení „*umb 4 klafter tiefer*“ v Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 13), fol. 223r. byla do češtiny přeložena v Loucký (pozn. 13), s. 54. Loucký přímo napsal, že současná kaple Božího Těla byla „...zbudována na místě stejnojmenného kostela, který však stál o čtyři sáhy hlouběji.“

¹⁰⁸ Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 13, sign. F 4/1, fol. 1 (Plán situace před stavbou školy).

¹⁰⁹ Ibidem. Přístavba přiléhající ke kapli byla v plánu označena jako „*Sacristia Templi Convictus*“.

¹¹⁰ Ibidem.

¹¹¹ K vývoji datování stavby kaple a Nového konviktu a k badatelům, kteří tyto stavby dříve ve svých textech datovali viz kapitola 1 *Přehled bádání a kritika pramenů*, s. 8–16.

¹¹² Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 8), fol. 222v. „*Consultoribus domest: exhibita idea sacelli convictus, aliorumq edificandorum; petitumq ab his arbitrium*“.

¹¹³ Ibidem, fol. 223r.

¹¹⁴ Ibidem. „*Hora 2 commissio in convictu ratione spatij ab angulo scholarum ad aedificium usq convictus*“.

se ze strany magistrátu účastnila trojice senátorů a syndik.¹¹⁵ Dále byl za jezuitskou kolej přítomen rektor, regent a jistý Absolon.¹¹⁶ Současně byl však přítomen také královský rychtář, který jako jediný vystoupil proti projednávané stavbě z důvodu umístění domu své ženy v dané oblasti.¹¹⁷ Jeho argumenty však zřejmě nebyly akceptovány, přičemž zbytek komise se ke stavbě postavil souhlasně.¹¹⁸

Význam této události spočívá také v tom, že uvádí do kontextu jediné doposud známé archivní dokumenty týkající se stavby Nového konviktu s kaplí Božího Těla.¹¹⁹ Jedná se o určité zprávy, kdy v chronologicky první z nich, sepsané počátkem února 1724 tehdejším regentem konviktu Michaellem Thomasem (1676–1735), je žádán magistrát, aby byli 23. dne daného měsíce vypraveni zástupci stavebního městského úřadu, kteří si měli prohlédnout z ulice Božího Těla místo stavby.¹²⁰ Druhá zpráva vznikla o měsíc později, 2. března, a byla napsána danými zástupci stavebního úřadu, kteří se této komise zúčastnili.¹²¹ Ve zprávě je, leč pouze okrajově, zmíněn také záměr vybudovat kapli.¹²² Tento celý dokument byl dříve badatelkou Marií Králíkovou označen za kolaudační smlouvu.¹²³ S tímto označením však nelze s ohledem na popsané skutečnosti souhlasit, jelikož je možné se domnívat, že obě tyto zprávy vznikly ještě před započítím stavby kaple Božího Těla a patrně také Nového konviktu. Zároveň se nejedná ani o smlouvu, jelikož smlouva by zřejmě musela být opatřena pečeti. Třetí část tohoto archivního pramene představuje těžce čitelný text, ve kterém se však víceméně opakují

¹¹⁵ Ibidem. „*Commissary a magistratu urbico deputati DD. Benda, Handl, Beck senatores, et D. Stiller syndicus*“; V záznamu jsou uvedena příjmení zúčastněných zástupců magistrátu, víme tedy, že se komise účastnili senátoři Benda, Beck a Handl, účasten byl také syndik Stiller.

¹¹⁶ Ibidem. „...*ex parte convictus v. P. rector P. regens cum P. Absolon*.“ Zatímco rektor a regent v záznamu nejsou uvedeni jménem, objevuje se zde jméno Absolon. Patrně se jednalo o kancléře olomoucké univerzity Jana Absolona – viz Kroess (pozn. 36), s. 219.

¹¹⁷ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 8), fol. 223r. „*Multum faventes se exhibuerunt illi ; non iten caesareus iudex qui multis obstitit propter domus uxoris suae e regione sitae, ...*“ Rychtář je zde označen pouze jako „*Cesareus Iudex*“. Není uvedeno jeho jméno.

¹¹⁸ Ibidem. „...*sed futilibus argumentis, que non pondus rationis, sed passionem ostendebant. Commissioni successit collatio, cui tamen, licet invitatus caes: iudex adesse renuit*.“

¹¹⁹ Jedná se o dokumenty, které jsou uloženy jako: Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2).

¹²⁰ Ibidem, fol. 7r–8v. „*beliebete den 23 Mensis Currentis einige Deputirte von alhiesser Stadt bau=Ambt hochgeneigt zu determinieren, womit von seithen der sogenannten Fronleichnambs=Gasse der Situs loci in augenschein, und die eingleichung des Gebäudes wahrgenommen werden könne*.“ Tehdejší ulice Božího Těla je dnešní ulice Univerzitní. Michael Thomas byl regentem konviktu mezi lety 1723–1728, viz Fiala (pozn. 55), s. 146.

¹²¹ Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 4r–6v. Autoři zprávy jsou zde podepsáni jako Thomas Leopold Benda, Johann Anton Handl a Anton F. Stiller. Pro více informací k těmto úředníkům viz Vladimír Spáčil, *Pisaři a kanceláře města Olomouce do roku 1786*, Olomouc 2001, s. 130–133, 195–197, 356–358. Jedná se tedy o ty samé osoby, které označil ve svém záznamu z 23. února 1724 Jan Seidel – viz pozn. 115.

¹²² Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 5r. Kaple je zmíněna v celém dokumentu pouze ve větě: „*Sonsten gehet gemelten H: Patrum intention dahin, dass neben deren Schulen gleich ein oval=kirchen erbauet, ...*“.

¹²³ Králíková (pozn. 41), s. 17.

stejně věty jako ve zprávě úředníků.¹²⁴ Na jeho počátku je uvedeno slovo „*expeditum*“, které v tomto kontextu zřejmě znamená „vyřízené“ či „vyexpedované“ a patrně se tak vztahuje k expedici úředních dokumentů.¹²⁵

Se stavbou kaple Božího Těla bylo započato v létě roku 1724. Ze záznamu rektora Jana Seidela se dozvídáme, že v sobotu 22. července položil sufragánní biskup František Julián hrabě Braidy (1654–1729) základní kámen.¹²⁶ Tato informace je zcela zásadní, jelikož vyvrací v současné době zavedenou dataci stavby kaple Božího Těla do let 1721–1724. Také lze popřít dataci syndika Floriána Josefa Louckého do roku 1722.¹²⁷ Vzhledem však k datu vzniku Louckého textu (1746) je tato datace poměrně zvláštní a může se nabízet možnost, že v uvedeném roce mohlo ve zmíněném prostoru k nějaké stavební aktivitě skutečně dojít. Na základě této aktivity se pak mohl Loucký domnívat, že šlo právě o stavbu kaple. Zároveň je však nutné počítat také s možností, že se autor jednoduše zmylil. Naopak lze tímto jednoznačně potvrdit informaci o položení základního kamene, kterou jako první, bez uvedení zdroje zmínil Robert Schünke.¹²⁸

S ohledem na popsané skutečnosti je však rovněž otázkou, zda je správná také badateli uváděná datace stavby Nového konviktu do let 1721–1724.¹²⁹ U této stavby, na rozdíl od kaple, chybí jasná informace o položení základního kamene. Z tohoto důvodu není tedy možné s určitostí uvést dataci novou. Lze se však domnívat, že výraznější stavební aktivity jak v rámci kaple, tak také Nového konviktu proběhly až od roku 1724. Argumentem může být rovněž fakt, že v dříve popsané zprávě zástupců městského úřadu, ani v dalších částech dokumentu není uvedeno nic, z čehož by jasně vyplývalo, že byla daná stavba v danou dobu rozestavěná, či dokonce dostavěná. Naopak se zde objevují věty, které mohou odkazovat na dosavadní neuskutečnění stavby.¹³⁰ Je tedy poměrně zvláštní, že i přes četné odkazy badatelů na daný archivní pramen, nebylo dosud kriticky zhodnoceno dřívější označení pramenu Marií

¹²⁴ Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 9r–10v.

¹²⁵ Slovo se objevuje v ibidem, fol. 9r. K expedici úředních dokumentů srov. Václav Remeš, *Slovník pro historiky a návštěvníky archivů*, Praha 2005, s. 73.

¹²⁶ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 8.), fol. 234v. „*In convictu pro templo novo lapidem fundamentalem posuit illust. et reverendistis D. comes Braidy sufraganeus.*“ V záznamu není uvedeno celé jméno biskupa, nicméně je uvedeno v Milan Buben – Pavel Pokorný, *Encyklopedie českých a moravských pomocných (světících) biskupů (se supplementem sídelních biskupů)*, Praha 2014, s. 22–23.

¹²⁷ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 13), fol. 223r. – Loucký (pozn. 13), s. 54.

¹²⁸ Schünke (pozn. 32), s. 34.

¹²⁹ Tato datace byla mezi prvními použita v Prokop (pozn. 27), s. 1079. Uvedená datace Nového konviktu je badateli používána dodnes.

¹³⁰ Z těchto vět lze uvést například Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 5v. „...*bey legung der fundamenten dieses vorhabenden gebäudes...*“ nebo ibidem, fol. 6r. „...*auf gegenwärtig vorhabendes neuer gebäu in omnibus clausulis...*“.

Králíkovou za kolaudační smlouvu.¹³¹ Mimo to by pozdější datace výstavby Nového konviktu byla logická také s ohledem na skutečnost, že kaple, která zabírá nemalý prostor této nové části konviktu, byla stavěna až od roku 1724. Zároveň je zřejmé, že kaple musela být stavěna paralelně s Novým konviktem a nemohla být do něj dostavěna až v závěru stavebních prací. Neexistuje tedy v tuto chvíli žádný důvod se domnívat, že Nový konvikt byl stavěn již od roku 1721. Je nicméně nutné v této věci podniknout další, rozsáhlejší výzkum, který se zaměří výhradně na samotnou stavbu Nového konviktu.

V tuto chvíli je nezbytné vrátit se k již zmíněnému starému kostelu, který se měl v místech nynější kaple dříve nacházet. I zde je třeba upozornit na text Floriána Josefa Louckého, z něhož jasně vyplývá, že nová barokní kaple nahradila starý kostel, který (jak bylo popsáno dříve) se měl nacházet ve stejných místech.¹³² Někteří předchozí badatelé ve svých textech psali, že tento starý kostel byl zbořen již kolem roku 1720, aby vyhradil místo stavbě Nového konviktu a nové kapli.¹³³ S ohledem na výše popsané skutečnosti by tak budova konviktu musela být nejméně čtyři roky bez vlastního oratoria. To se však nezdá být reálné, jelikož víme, že v roce 1724 se na konviktu měly uskutečnit oslavy stoletého výročí fundace konviktu císařem Ferdinandem II. V souvislosti s oslavami byla konána také slavnostní mše. Ze záznamu Jana Seidela jsme spraveni o tom, že tato mše se měla uskutečnit v neděli 16. července 1724 a také se dozvídáme, že ji měl v určité kapli sloužit sufragánní biskup Braida.¹³⁴ Ačkoli v záznamu není uvedena kaple blíže specifikována, lze se z celkového kontextu domnívat, že tato událost proběhla právě na konviktu. Jako místo konání této mše uvedl konviktní kapli Božího Těla dříve také Jiří Fiala.¹³⁵ Je ovšem otázkou, o jakou kapli se jednalo. Nynější kaple Božího Těla to být jednoznačně nemohla, jelikož základní kámen k její stavbě byl položen až o šest dní později. Jediná logická vysvětlení mohou být taková, že se jednalo o zcela jinou kapli (v úvahu připadá nějaká kaple v kostele Panny Marie Sněžné) nebo,

¹³¹ Na tento archivní pramen po Králíková (pozn. 41), s. 17. odkazoval následně také například Tognier (pozn. 47), s. 332. a následně rovněž Mlčák (pozn. 54), s. 193. Posledně jmenovaný badatel však v poznámce neodkázal na originální pramen, nýbrž na text Králíkové.

¹³² Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 13), fol. 223r. – Loucký (pozn. 13), s. 54.

¹³³ Srov např. Mlčák (pozn. 54), s. 193. – Jakubec (pozn. 56), s. 480.

¹³⁴ Moravský zemský archiv (pozn. 8), fol. 233v–234r. Kaple není v záznamu blíže specifikovaná. místo konání mše je v záznamu označeno jen jako „*in sacello*“. Nelze však také usuzovat z použité terminologie, jelikož v rámci rektorských diářů je terminologické označení staveb značně nejednotné. Stejný rektor v různých záznamech mnohdy užil pro jednu stavbu rozdílné označení. Například nynější kaple Božího Těla je v záznamech Janem Seidelem označována jako „*templo*“ či „*sacello*“, rektor Jan Roller pro tuto kapli použil také označení „*ecclesia*“

¹³⁵ Fiala (pozn. 55), s. 82. Badatel nicméně uvedl zřejmě nesprávné datum konání mše 19. července 1724. V tento den se rektor Jan Seidel v diáři o žádné mši nezmínil.

že za tímto účelem jezuité využili právě starý konviktní kostel, který tak v tuto dobu stále ještě musel stát.¹³⁶

To částečně potvrdil také rektor Jan Seidel, který se k zániku starého kostela vyjádřil v záznamu ze dne 25. dubna 1725.¹³⁷ Zde rektor napsal, že se z důvodu demolice kostela v prostoru konviktu musel uskutečnit tradiční obřad při svátku sv. Marka v jiných místech.¹³⁸ S ohledem na popsanou skutečnost je tedy otázkou, jak práce na nové kapli v tomto období probíhaly. Nabízí se dvojí hypotetické vysvětlení, kdy první by znamenalo, že stavební práce byly do dubna 1725 přerušeny a pokračovalo se v nich v prostoru starého kostela až po jeho zboření. Druhé vysvětlení by následně mohlo být takové, že stavba nové kaple probíhala od položení základního kamene kontinuálně, přičemž však kaple nebyla stavěna přesně v místech starého kostela.¹³⁹ Záznam o demolici kostela je patrně posledním záznamem rektora Jana Seidela, ve kterém se vyjádřil ke stavební aktivitě v prostoru konviktu. Z tohoto důvodu není jasné, jak stavba nové kaple Božího Těla ani stavba Nového konviktu pokračovala.

Žádný z rektorů se ve svých diářích nevyjádřil ani k realizaci umělecké výzdoby interiéru kaple. V této věci se hlavní informace dozvídáme především z autobiografie malíře Jana Kryštofa Handkeho.¹⁴⁰ Ten zde zmínil, že mu malířská výzdoba byla zadána roku 1728 tehdejším regentem konviktu, jistým Weidingerem.¹⁴¹ Kromě toho upozornil také na sochařské práce v kapli Božího Těla, přičemž však neuvedl jejich dataci.¹⁴² Je ale více než pravděpodobné, že sochařská výzdoba byla vytvořena ve stejnou dobu jako ta malířská. Práce na výzdobě byly dokončeny roku 1728, přičemž se ze záznamu rektora Jana Rollera z neděle 29. srpna 1728 dozvídáme, že v tento den rektor kapli Božího Těla vysvětil a následně zde sloužil mši.¹⁴³

Z diářů se nedozvídáme, kdy byla dokončena samotná stavba kaple a Nového konviktu. Nicméně je možné se domnívat, že stavební práce skončily až někdy kolem roku 1728. Hlavním argumentem může být již popsaná skutečnost, že k umělecké výzdobě a zejména vysvěcení

¹³⁶ Stejně tak je nějaká stará kaple („*veteri sacello*“) zmíněna také v samotném záznamu o položení základního kamene ze dne 22. července 1724 – viz Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 8), fol. 234v.

¹³⁷ Ibidem, fol. 255r.

¹³⁸ Ibidem.

¹³⁹ V této věci nejsou jednoznačně vypovídající ani archeologické průzkumy, které byly v minulosti v prostoru konviktu uskutečněny. Viz Hedvika Sedláčková, Výsledky archeologického výzkumu v areálu bývalého jezuitského konviktu v Olomouci, in: Mačáková (pozn. 52), s. 201–219.

¹⁴⁰ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11v.

¹⁴¹ Ibidem. „*Anno 1728 hab ich in dem kaysserlich Ferdinandischen Convict alhir von Ihro Hochwirden Herrn P: Weidinger S:J: Regens alhir die neüve oval runde Corporis Christi Capell all fressco zu mahlen bekommen...*“ Handke neuvedl celé jméno regenta, přičemž uvedl pouze jeho příjmení. Fiala (pozn. 55), s. 146. napsal, že v danou dobu měl být regentem Gottfried Weidinger.

¹⁴² Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11v.

¹⁴³ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 9), fol. 63v. „*Hora 5ta matutina benedixit Pr rector novam ecclesiam convictus, et ibidem post sacrum, hora 7ma celebratum, omnes convictores communicavit.*“

kaple došlo právě v tomto roce. Nelze uvést žádné logické vysvětlení, proč by jezuité s výzdobou a následným vysvěcením čekali několik let od výstavby kaple. Nelze patrně argumentovat ani možným nedostatkem finančních prostředků na realizaci umělecké výzdoby kaple, jelikož je možné se domnívat, že jezuité, a především představení konviktu v této době disponovali poměrně značnými prostředky. K tomuto názoru vede zejména skutečnost, že v roce 1724 v souvislosti s oslavami stoletého výročí fundace konviktu Ferdinandem II. byly z prostředků konviktu rozdávány dary žebravým řádům a chudým ve městě.¹⁴⁴ Zároveň je klíčové také to, že k vysvěcení kaple došlo až v roce 1728. Z tohoto důvodu nedává smysl dosud užívaná datace ukončení výstavby kaple do roku 1724, jelikož by to muselo zákonitě znamenat, že téměř čtyři roky byla kaple zcela nevyužita. Kromě toho není zřejmě reálné, aby byla stavba Nového konviktu s kaplí realizována pouze v řádu několika měsíců a zároveň dokončena v místě, kde v té době patrně ještě stál starý kostel. Je tedy možné se hypoteticky domnívat, že ukončení stavebních prací na kapli Božího Těla, ale zřejmě také Novém konviktu proběhlo někdy v roce 1728 nebo krátce před ním, přičemž následně bylo přikročeno k realizaci umělecké výzdoby v interiéru a vysvěcení kaple.

Zásadní změna v souvislosti s užíváním kaple nastala již ve druhé polovině 18. století. Po zrušení jezuitského řádu byl v souvislosti s proměnou města Olomouce ve vojenskou pevnost celý objekt bývalého jezuitského konviktu převzat v roce 1785 armádou.¹⁴⁵ Ta nejprve využila jako vojenskou nemocnici, v rámci které byla uplatněna také kaple Božího Těla; po přestěhování nemocnice do jiných prostor však začala budova konviktu sloužit jako pěchotní kasárna.¹⁴⁶ Pro kasárenské účely následně armáda celý objekt užívala až do padesátých let 20. století.¹⁴⁷ I přes vojenské využití konviktu sloužila částečně kaple Božího Těla k náboženským účelům. Od roku 1820 zde konali bohoslužby protestanté.¹⁴⁸ V té době aktuální užívání kaple protestanty reflektoval ve svém spise *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften* například Řehoř Wolný (1855) nebo později v díle *Kirchliche Kunst-Denkmale aus Olmütz* také Adolf Nowak (1892).¹⁴⁹ Ani jeden z autorů však k této skutečnosti neuvedl detailnější informace. Naopak Hubert Doležil v roce 1904 zmínil, že v době, kdy protestanté kapli využívali, byla odstraněna část

¹⁴⁴ Kroess (pozn. 36), s. 407.

¹⁴⁵ Jiří Fidler, Armáda v bývalém jezuitském konviktu v Olomouci, in: Mačáková (pozn. 52), s. 153. Olomouc se proměnila ve stálou vojenskou pevnost na základě rozhodnutí císaře Ferdinanda III. vydaného roku 1655. Jezuitský řád byl zrušen v roce 1773.

¹⁴⁶ Ibidem. Vojenská nemocnice byla přesídlena do objektu bývalé premonstrátské kanonie Hradisko.

¹⁴⁷ Ibidem.

¹⁴⁸ Nešpor (pozn. 38), s. 204. Jednalo se o představitele Německé evangelické církve.

¹⁴⁹ Wolný (pozn. 18), s. 217. – Nowak (pozn. 23), s. 31

jejího původního vybavení a oltářní obrazy byly zabíleny.¹⁵⁰ Na základě Doležilova textu však nejsme spraveni o tom, co přesně mělo být v tomto období z kaple odstraněno a také tyto informace žádný další autor nepotvrdil.

Užívání kaple Božího Těla protestanty popsal v roce 1990 také Oskar Sakrausky (1914–2006) ve třetím svazku díla *Die Deutsche Evangelische Kirche in Böhmen, Mähren und Schlesien*.¹⁵¹ Zde napsal, že protestanté kapli užívali více než osmdesát let a také uvedl, že bylo zapotřebí se nejdříve ujistit, zda je kaple skutečně odsvěcena a nenacházejí se v ní žádné hostie.¹⁵² Důležitá je však rovněž informace, že protestanté měli kapli také určitým způsobem opravit.¹⁵³ Zároveň Sakrausky uvedl, že v té době v kapli chyběly lavice a oltář.¹⁵⁴ O jaký oltář se mělo jednat a kde se měl nacházet však nezmínil.

Během první světové války v kapli patrně probíhaly menší pokusy o restaurování štukové sochařské výzdoby, kdy však z důvodu neodbornosti restaurátorů došlo spíše k jejímu poškození.¹⁵⁵ Do této doby můžeme patrně také zasadit vznik nápisu „Wilson 1918“, který je umístěn v zrcadle za obrazem hlavního oltáře.¹⁵⁶ K období mezi světovými válkami se v rámci využití kaple Božího Těla vztahuje několik zpráv uložených ve Státním okresním archivu v Olomouci, které pojednávají o zabírání olomouckých katolických kostelů a kaplí československou církví.¹⁵⁷ Na základě nich se dozvídáme, že tato církev určitou dobu využívala také konviktní kapli Božího Těla. Jak je však ve zprávách rovněž uvedeno, roku 1924 kapli získali k náboženským účelům představitelé církve pravoslavné.¹⁵⁸ Následně začala být kaple Božího Těla patrně opět využívána katolíky, což dokazuje mimo jiné přítomnost katolického tabernáku v interiéru kaple na fotografii, datované do roku 1942.¹⁵⁹ [8] [XXIII]

¹⁵⁰ Doležil (pozn. 29), s. 132.

¹⁵¹ Oskar Sakrausky, *Die Deutsche Evangelische Kirche in Böhmen, Mähren und Schlesien*, III, 1926–1928, Heidelberg 1990, s. 30–31. Sakrausky vycházel ze starších deníků představitelů této církve.

¹⁵² Ibidem, s. 31. Sakrausky zde přesně uvedl „die sagenhaften Wunderhostien“

¹⁵³ Ibidem, s. 30.

¹⁵⁴ Ibidem, s. 31.

¹⁵⁵ O těchto neodborných zásazích se zmínili v souvislosti se značně poničenou sochařskou výzdobou v kapli Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092), Ostrava 1973, s. 2.

¹⁵⁶ Ibidem.

¹⁵⁷ Všechny tyto zprávy jsou uloženy jako: Státní okresní archiv v Olomouci, fond Farní úřad sv. Václava Olomouc (1689) 1796–1955, kart. 7, inv. č. 133, nefol. (Zprávy o zabírání katolických kostelů a kaplí na území Olomouce československou církví). Církev, o které zprávy pojednávají, je v těchto zprávách označována jako „československá církev“, jedná se však o Církev československou husitskou.

¹⁵⁸ Ibidem.

¹⁵⁹ Fotografie byla vložena mezi fotografickou dokumentaci restaurátorské zprávy Doležal – Rozehnal (pozn. 155). Strany fotografické dokumentace nejsou číslovány, zmíněná fotografie je označena „F 2“. K fotografii bylo připsáno: „archivní snímek 1942 (fotoarchiv OVÚ Olomouc)“.

V padesátých letech 20. století připadla kaple Božího Těla pod správu Krajského vlastivědného muzea.¹⁶⁰ K této fázi dějin kaple se vztahuje celkem osm fotografií z roku 1965. Pět fotografií je aktuálně uloženo v Územním odborném pracovišti Národního památkového ústavu v Olomouci.¹⁶¹ [XXVII–XXXI] Zbylé tři fotografie jsou uloženy v Územním odborném pracovišti Národního památkového ústavu v Ostravě.¹⁶² [XXIV–XXVI] Celá tato série fotografií zachycuje interiér kaple Božího Těla v době, kdy kapli Krajské vlastivědné muzeum využívalo. Z fotografií je zřejmé, že v dané době objekt sloužil jako sklad uměleckých předmětů patrně ze sbírek této instituce. Z textu Josefa Kšíra (1972) se však dozvídáme, že v této době bylo zamýšleno kapli využívat ke kulturním účelům.¹⁶³

[8] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1942, pohled od západu.

Za tímto záměrem bylo přistoupeno k restaurování umělecké výzdoby a celkové obnově kaple. Mezi lety 1969–1972 probíhalo v kapli restaurování sochařské výzdoby, které bylo svěřeno akademickým sochařům Rudolfu Doležalovi a Aleši Rozehnalovi.¹⁶⁴ Paralelně s tím bylo přistoupeno také k restaurování nástěnné malířské výzdoby, které v roce 1970 a 1971 provedli

¹⁶⁰ Žurek (pozn. 51), s. 4. Název instituce se v průběhu 2. poloviny 20. století často měnil, od 60. let se lze setkat s názvem Vlastivědný ústav v Olomouci. Dnes se jedná o Vlastivědné muzeum v Olomouci.

¹⁶¹ Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Olomouci (dále jen NPÚ ÚOP Olomouc), sign. A–7549. – NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7550. – NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7551. – NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7552. – NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7553.

¹⁶² Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Ostravě (dále jen NPÚ ÚOP Ostrava), sign. A–7546. – NPÚ ÚOP Ostrava, sign. A–7547. – NPÚ ÚOP Ostrava, sign. A–7548. V Ostravě je uložena také fotografie NPÚ ÚOP Ostrava, sign. A–7554. označená jako „*Olomouc, kaple Božího Těla, obraz Vítězného Krista*“. Nezdá se však, že by byla skutečně v kapli vytvořena a souvisela s ní.

¹⁶³ Kšíř (pozn. 44), s. 12.

¹⁶⁴ Výstupem těchto restaurátorských prací je restaurátorská zpráva Doležal – Rozehnal (pozn. 155).

restaurátoři Karel Benedík, Richard Polák, František Sysel a Vladimír Terš.¹⁶⁵ Kromě toho měly být restaurovány také rezbářské prvky a umělé mramorování.¹⁶⁶

Doposud poslední fáze v příběhu kaple Božího Těla započala roku 1994. V tomto roce, zejména díky snahám tehdejšího rektora Univerzity Palackého v Olomouci Josefa Jařaba (1937–2023), získala od Armády České republiky celý objekt bývalého jezuitského konviktu s kaplí Božího Těla právě uvedená univerzita.¹⁶⁷ Ta následně začala s rozsáhlou obnovou celé budovy. V rámci této obnovy bylo přistoupeno také k restaurování umělecké výzdoby kaple. Tyto restaurátorské práce byly provedeny roku 2002 a podíleli se na nich mimo jiné restaurátoři Jaroslav Přindiš a Jitka Musilová se Zdeňkem Čechovským a Petrem Šafusem,¹⁶⁸ V současné době je kaple Božího Těla využívána Univerzitou Palackého v Olomouci a především Uměleckým centrem UP. Prostor kaple slouží zejména k výukovým a kulturním účelům.

¹⁶⁵ Výstupem těchto restaurátorských prací jsou restaurátorské zprávy Karel Benedík – Richard Polák, *Písemná zpráva o restaurátorských pracích na nástěnných malbách v klenbě kaple Božího Těla v Olomouci od Jana Kryštofa Handkeho* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0091), Olomouc 1970. – František Sysel – Vladimír Terš, *Restaurování nástěnných maleb v kapli Božího Těla v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0087), Olomouc 1971.

¹⁶⁶ O těchto pracích se zmínil Kšír (pozn. 44), s. 12. V rámci výzkumu se nepodařilo dohledat žádnou restaurátorskou zprávu, která by byla těchto prací výstupem.

¹⁶⁷ Vojtěch Gren, *Nové využití bývalého jezuitského konviktu v Olomouci*, in: Mačáková (pozn. 52), Olomouc 2002, s. 303.

¹⁶⁸ Výstupy těchto restaurátorských prací jsou Jaroslav Přindiš, *Zpráva o restaurátorském průzkumu a projekt restaurátorského zásahu. Akce: bývalý jezuitský konvikt, kaple Božího Těla, Univerzitní ul. 3–5 Olomouc* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0659), Olomouc 2002. – Jitka Musilová et al., *Restaurátorská zpráva. Předmět: restaurování kaple Božího Těla. Uměnovědné katedry PdF a FF UP. Univerzitní 3 a 5, Olomouc* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0918), Čerčany 2002.

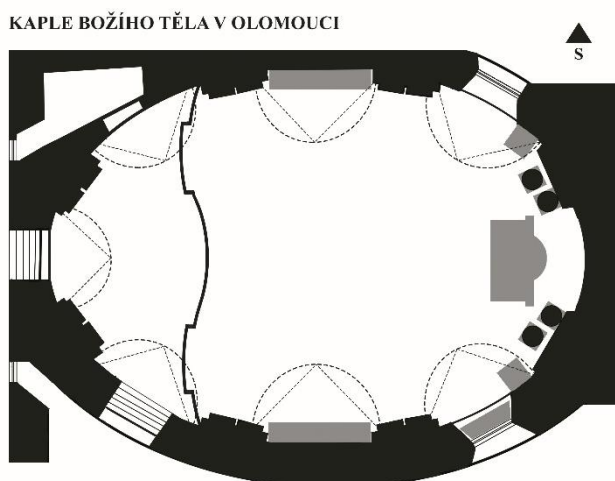
4 Kaple Božího Těla: Forma a styl

Následující řádky se snaží představit kapli Božího Těla coby „*formu a styl*“. V této souvislosti je pozornost věnována nejprve architektonické podobě kaple a otázce jejího autorství. Vzápětí je důraz kladen rovněž na poznání malířské a sochařské výzdoby v interiéru kaple, jakožto také jejich autorství.

4.1 Architektonická podoba kaple

4.1.1 Architektonická koncepce a podoba stavby

Kaple Božího Těla v Olomouci je stavba situovaná v severozápadní části budovy tzv. Nového konviktu. [XXXII] Nachází se v prostoru vymezeném budovou bývalých jezuitských škol na severní straně a starší budovou bývalého jezuitského konviktu na straně jižní. Z architektonického hlediska se nejedná o nijak výrazně náročnou stavbu. K východu orientovaná loď kaple je založena na oválném půdoryse o rozměrech přibližně 15 × 10 m a zaklenuta valenou kupolovitě zakřivenou klenbou¹⁶⁹ [9]

[9] Olomouc, kaple Božího Těla, 1724–1728 (?), půdorys.

Na severozápadní straně k lodi přiléhají dvě menší místnosti situované nad sebou. Níže umístěná místnost mohla být patrně určena k ukládání bohoslužebného náčiní.¹⁷⁰ Výše situovaný prostor přístupný z kruchty pak nejspíše sloužil k uschování hudebnin.¹⁷¹ Na západní straně v delší ose lodi je umístěn hlavní vstup z ulice. Dále

¹⁶⁹ Tvar oválu je uváděn také v archivních pramenech – viz např. Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11v.

¹⁷⁰ Králíková (pozn. 41), s. 13.

¹⁷¹ Mlčák (pozn. 54), s. 198.

je přístup do kaple umožněn také z prvního podlaží konviktu prostřednictvím menšího vstupu situovaného na jihozápadní straně lodi. Druhé podlaží konviktu je následně propojeno s kruchtou prostřednictvím dalšího vstupu umístěného rovněž na jihozápadní straně lodi kaple.

[XXXIV–XXXV]

Na západní straně se kaple směrem do ulice otevírá prostřednictvím průčelí, které je zcela sjednoceno s průčelím bývalého konviktu. V současné době není toto průčelí kaple nikterak zvlášť architektonicky zvýrazněno a žádným způsobem se do něj nepromítá vnitřní oválná dispozice stavby. Jediný výraznější rozdíl od celkového řešení průčelí konviktu spočívá pouze v jeho prolomení v prostoru kaple vstupním portálem a vysokým oknem zakončeným půlkruhovým obloukem. [10] Toto začlenění stavby kaple do průčelí konviktu však zřejmě není původní a neodpovídá stavu v době jejího vzniku. Uvedenou skutečnost popsal Karel Žurek v dokumentu *Restaurátorský záměr obnovy Božetělské kaple v Olomouci* s ohledem na dříve uskutečněný průzkum.¹⁷² Žurek zde uvedl, že „*Při odkrytí podlah a zásypu nad přední částí klenby kaple se podařilo dokumentovat zbytek původní střechy a ochozu se schodištěm za atikovým průčelím.*“¹⁷³

Mimo to byla v dokumentu také zmíněna existence zlomků archiválií, které mají uvádět, že ke změně úpravy průčelí kaple došlo v padesátých letech 18. století: „*Lze se domnívat, že dle v zásypu nalézajících se zlomků druhotně užitých archiválií byla původní úprava průčelí kaple s atikou a ochozem za ní zrušena v průběhu 50. let 18. století.*“¹⁷⁴

[10] Olomouc, kaple Božího Těla, exteriér, 1724–1728 (?), pohled od západu.

¹⁷² Žurek (pozn. 51), s. 7–8. Následně o těchto informacích shodně napsal Mlčák (pozn. 54), s. 196–197.

¹⁷³ Žurek (pozn. 51), s. 7.

¹⁷⁴ Ibidem, s. 7–8. Text však neuvádí žádné další informace týkající se těchto archiválií, text neobsahuje ani odkazy na tyto archiválie, přičemž nebyly k textu přiloženy ani ve formě fotodokumentace. Z tohoto důvodu se v rámci této práce nepodařilo zmíněné archiválie dohledat. Nepodařilo se dohledat ani žádnou jinou zprávu o tomto uvedeném průzkumu, která by archiválie uváděla.

S ohledem na tyto nálezy Karel Žurek napsal, že „...průčelí kaple bylo opatřeno atikou s kamennou architektonickou výzdobou, z níž se dochovaly zlomky bosovaných hranolových kvádrů.(...)Za atikou se nacházel otevřený ochoz se schodištěm, který propojoval chodbu Nového konviktu se školní budovou.“¹⁷⁵ Následně byl v dokumentu zmíněn také štít, který měl být situován nad klenbou kaple.¹⁷⁶ Vzhledem však k nedostatku detailnějších informací a nemožnosti popsané informace ověřit studiem stavebně historického průzkumu či jiných průzkumových zpráv, které by tyto informace uváděly, nelze v tuto chvíli vyvozovat o původní podobě průčelí kaple Božího Těla jasné závěry.¹⁷⁷

V interiéru navazuje z vnitřní strany na západní průčelí kruchta. Ta společně s oběžnou profilovanou římsou opticky rozděluje prostor kaple do dvou částí. Ve spodní části jsou stěny členěny sdruženými pilastry s kompozitními hlavicemi a kanelováním dřiků. Formálně odlišná je pouze dvojice sdružených pilastrů v prostoru pod kruchtou na západní straně, u nichž se neuplatňují dekorativně pojaté kompozitní hlavice. [XXXVII] Na severní a jižní stěně jsou mezi pilastry umístěny dva boční oltáře. Ty sestávají z oválného rámu s obrazem a bohaté štukové kompozice, která rám obklopuje.

Na severovýchodní a jihovýchodní straně lodi kaple je situována dvojice okenních výklenků zakončených půlkruhovým obloukem. Špalety těchto výklenků jsou zdobeny menšími nástěnnými malbami umístěnými v přesně definovaných čtyřlaločných štukových zrcadlech, kolem kterých se uplatňuje páskový ornament. [XXXVIII] Motiv páskového ornamentu byl v české barokní architektuře využíván především ve dvacátých letech 18. století. Objevoval se však také již v desetiletí předchozím, po roce 1710. Použití tohoto motivu v kapli Božího Těla tak bylo zcela v souladu s dobovým vkusem. V jihovýchodním okenním výklenku se nachází mensa, na niž je na volutových podstavcích umístěna dvojice soch. [XXXIX] Z logiky věci lze původní přítomnost podobného vybavení očekávat rovněž v protilehlém výklenku.¹⁷⁸ V něm se však nic nezachovalo. Při východních okrajích okenních výklenků je na severní i jižní straně lodi kaple situována kamenná socha na podstavci.

¹⁷⁵ Žurek (pozn. 51), s. 8. Shodný text se objevuje v Mlčák (pozn. 54), s. 197.

¹⁷⁶ Žurek (pozn. 51), s. 8.

¹⁷⁷ Tyto informace týkající se nálezu částí původního řešení průčelí kaple popsali pouze Žurek (pozn. 51), s. 8. a Mlčák (pozn. 54), s. 196–197. Ani jeden z těchto badatelů v této věci neodkázal na žádnou jinou zprávu o provedeném průzkumu, která by poskytovala více informací. Studována byla rovněž zpráva o sondážním a restaurátorském průzkumu celé budovy jezuitského konviktu, viz Mlčák – Žurek – Dvořák (pozn. 51), a také Mlčák – Žurek (pozn. 51). Nicméně ani zde tato skutečnost nebyla popsána. Z tohoto důvodu se nepodařilo v rámci této práce dohledat více informací k problematice původního řešení průčelí kaple.

¹⁷⁸ Nad podobným závěrem dříve uvažovala již Elbelová (pozn. 60), s. 176.

Hlavní oltář je umístěn na východní straně v delší ose lodi kaple. Před ním je situována oltářní mensa. [XL] Oltář je tvořen edikulovou architektonickou formou sestávající ze čtyř předsazených sloupů, mezi nimiž je umístěn rám s oltářním obrazem. Na rozdíl od pilastrů členících stěny kaple se v případě sloupů při hlavním oltáři neuplatňuje kanelování. Nad sloupy byl vytvořen oltářní nástavec složený ze segmentového prolomeného frontonu. Tento nástavec, doplněný o figurální sochařskou kompozici, přesahuje hlavní římsu a zasahuje tak již do vrchní části kaple. [11]

Ve vrchní části navazuje na oběžnou římsu pata klenby. Ta je v prostoru výseči klenby prolomena čtyřmi okenními otvory, z nichž jeden je v současné době zazděn. Pata klenby je tvořena architektonickým detailem, který se vyjadřuje určitým charakterem vlysu s římsou kopírující profilaci části pod vlysem. Zmíněný vlys je doplněn zejména o dvojice akantů uplatňujících se přesně v osách spodních pilastrů s akantovými hlavicemi. [12] [XLI] Tyto dvojice akantů jsou po stranách doprovázeny menšími reliéfy okřídlených hlav puttů.

Jako první na výjimečnost takto umístěného motivu akantu upozornil Milan Tognér: *„Dvojice hustě kanelovaných pilastrů a především dvakrát nad sebou se opakující motiv akantu, jsou prvky objevující se v naší barokní architektuře v prvním případě jen velmi sporadicky a ve druhém,*

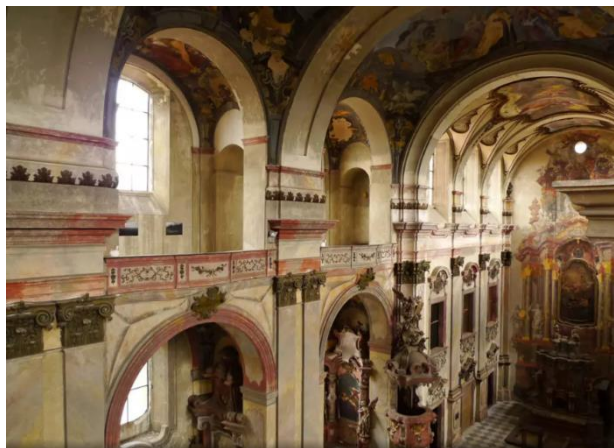
[11] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled od západu.

[12] Motiv akantu, 20. léta 18. století, štuk, Olomouc kaple Božího Těla.

*pokud je mi známo, vůbec ne.*¹⁷⁹

V této věci následně Tognier uvedl, že typické bylo využití tohoto motivu zejména v římské barokní architektuře a odkázal především na římské jezuitské stavby Il Gesù (výstavba 1568–1580), Santa Maria in Vallicella (výstavba 1561–1577) a Sant'Andrea al Quirinale (výstavba 1658–1670).¹⁸⁰

[13] Litoměřice, kostel Zvěstování Panny Marie, interiér, 1701–1731, pohled od jihozápadu.

Skutečně se zdá, že motiv dvakrát nad sebou situovaného akantu není v české barokní architektuře výrazněji zastoupen. Není však pravdou, že by se v rámci

českých zemí neuplatnil vůbec. Motiv akantu situovaného nad sruženými pilastry s akantovými kompozitními hlavicemi se, leč v jiné podobě a v rozdílném kontextu, objevuje kromě olomoucké kaple Božího Těla například také v kostele Zvěstování Panny Marie v Litoměřicích (výstavba 1701–1731).¹⁸¹ [13] Stejně jako u olomoucké kaple byli stavebníky litoměřického kostela představitelé Tovaryšstva Ježíšova. Tato skutečnost by tedy mohla podporovat možnost hledat východisko uvedeného motivu v kapli Božího Těla právě v jezuitské architektuře. Je nicméně nutné upozornit, že v rámci novověké architektury mimo české země se jedná o motiv častější a nelze jej tak spojovat výhradně a pouze s architekturou jezuitského řádu.¹⁸²

Co je však zásadnější, tento motiv se uplatňuje také na nákrese, který byl vložen ke korespondenci architekta Kiliána Ignáce Dientzenhofera s olomouckými jezuitou vztahující se ke stavbě koleje a kolejního kostela kolem roku 1720.¹⁸³ [14] [XLII] Jedná se o lavírovanou kresbu znázorňující určitý architektonický detail, zřejmě návrh na štukovou výzdobu

¹⁷⁹ Tognier (pozn. 47), s. 332.

¹⁸⁰ Ibidem. Milan Tognier uvedl zkrácený název poslední jmenované stavby „*S. Andrea al Quirinale*“. Nicméně nezkrácený název zní „*Sant'Andrea al Quirinale*“.

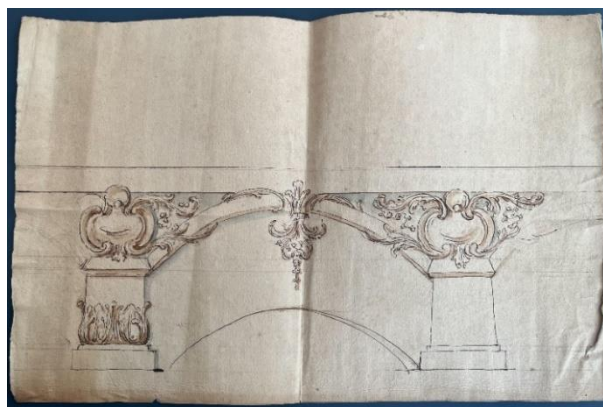
¹⁸¹ Ke kostelu Zvěstování Panny Marie v Litoměřicích a k architektu Oktaviánu Broggiu (1670–1742), který se na stavbě kostela podílel viz např. Petr Macek, Oktavián Broggio, in: Petr Macek – Richard Biegel – Jakub Bachtík (edd.), *Barokní architektura v Čechách*, Praha 2015, s. 364–376.

¹⁸² Na území dnešní Itálie lze jako příklad staveb, u nichž se zmíněný motiv akantu ve vlysu v interiéru objevuje, uvést kostel Sant'Uberto ve Venaria Reale v Piemontu nebo kostel Santi Ambrogio e Carlo al Corso v Římě. Co se zaalpských zemí týče, zde je možné upozornit například na baziliku v benediktinském opatství v rakouském Melku.

¹⁸³ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 85), fol. 7. Badatelé, kteří dříve psali o korespondenci mezi olomouckými jezuitou a Dientzenhoferem však tento nákres nezmínili.

nad emporami v kolejném kostele Panny Marie Sněžné. V levé části kresby je zakreslen téměř totožný motiv akantu, který se uplatňuje také v kapli Božího Těla. Z logiky věci vyplývá, že i v tomto případě měl být zřejmě situován přímo nad pilastrem. Otázkou je, jak se tato kresba ke korespondenci dostala a kdo je jejím autorem. Pokud byla skutečně vyhotovena Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem, je poněkud zvláštní, že se tento motiv výrazněji neuplatňuje v rámci staveb, které projektoval.¹⁸⁴ Zároveň na základě srovnání s realizovanou výzdobou empor v kostele Panny Marie Sněžné vyplývá, že v této souvislosti nebyl uvedený motiv akantu nakonec uplatněn. I přesto však samotná skutečnost, že se na kresbě objevuje nicméně dokládá, že byl v rámci olomoucké koleje znám a zvažován již před stavbou kaple Božího Těla.

V souvislosti s podobou interiéru kaple Božího Těla upozornil Milan Togner především na římskou kapli Sant'Andrea al Quirinale.¹⁸⁵ [15–16] Za projektem této kaple jezuitských noviců, která byla stavěna mezi lety 1658–1670, stál architekt a sochař Gian Lorenzo Bernini (1598–1680).¹⁸⁶

[14] Kilián Ignác Dientzenhofer (?), kresba architektonického detailu, kolem roku 1720 (?), pero, papír, ca 500 × 350 mm.

[15] Řím, kaple Sant'Andrea al Quirinale, interiér, 1658–1670, pohled od západu.

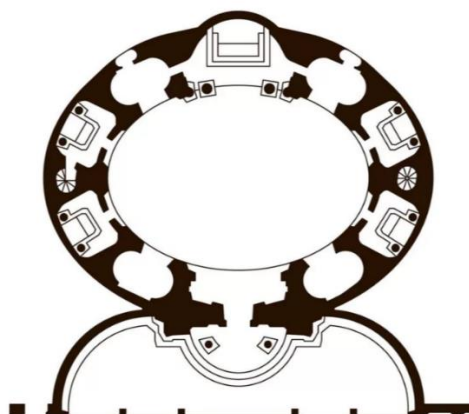
¹⁸⁴ Určitý motiv akantu nad korunní římsou se v interiéru staveb K. I. Dientzenhofera objevuje víceméně pouze v kostele sv. Kateřiny v Praze (výstavba 1737–1741) či kostele sv. Tomáše v Praze (výstavba 1727–1731). V obou případech je však výrazně odlišný od toho na nákrese. Ke stavbám Kiliána Ignáce Dientzenhofera a jeho otce Kryštofa Dientzenhofera viz například Mojmír Horyna et al., *Kilián Ignác Dientzenhofer a umělci jeho okruhu* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1989. – Idem – Jaroslav Kučera, *Dientzenhoferové*, Praha 1998, s. 47–73, 111–149.

¹⁸⁵ Togner (pozn. 47), s. 332–333.

¹⁸⁶ Ke kapli Sant'Andrea al Quirinale viz např. Tod Marder, *Bernini and the art of architecture*, New York – London – Paris 1998, s. 187–209. – Rudolf Wittkower, *Bernini. The Sculptor of the Roman Baroque*, London 2013, s. 280.

Togner ve zmíněném textu upozornil, že: „Architektonický formální aparát použitý Berninim v interiéru této stavby se v pochopitelné redukci objevuje i u olomoucké kaple.“¹⁸⁷

S ohledem na tuto skutečnost se domníval, že existuje možnost, že vnitřní koncepce kaple Božího Těla byla koncepcí kaple Sant'Andrea al Quirinale inspirována.¹⁸⁸ Tato hypotéza byla následně přejata také dalšími badateli, kteří se k ní ovšem stavěli různě. Zatímco někteří uvedli kapli Sant'Andrea al Quirinale jako ideový předobraz kaple Božího Těla, jiní o olomoucké kapli psali jako o kopii té římské.¹⁸⁹

[16] Řím, kaple Sant'Andrea al Quirinale, 1658–1670, půdorys.

Rozsáhlejším srovnáním obou staveb však text Milana Tognera nedisponuje a běžnou srovnávací analýzou lze vysledovat spíše větší množství rozdílů mezi těmito kaplemi. Jedná se především o osovou orientaci, která je v kapli Božího Těla podélná, zatímco v případě kaple Sant'Andrea al Quirinale horizontální. Rozdílný je i způsob zaklenutí popisovaných staveb. V římské kapli byla vytvořena kupole s lucernou, přičemž v olomoucké kapli se uplatnila valená kopulovitě zakřivená klenba vyzdobená nástěnnou malbou. Rozdíl spočívá logicky i ve využitých stavebních materiálech, což však zmínil už sám Togner.¹⁹⁰

V rámci zkoumaných kaplí nicméně skutečně nalezneme také řadu podobností. Jedná se především o způsob členění stěn kaplí kanelovanými pilastry s kompozitními hlavicemi, nad nimiž prostor kaple obíhá profilovaná římsa. V kapli Božího Těla se však setkáváme s pilastry sdruženými. Významný společný prvek staveb představuje plně plastický motiv akantů objevujících se v osách pilastrů v prostoru nad římsou. I v tomto případě je však tento motiv v olomoucké kapli zdvojen a následně také doplněn o reliéfy hlav puttů. Podobná je také oválná půdorysná dispozice obou staveb. Jedná se nicméně o dispozici, která byla v rámci barokní architektury poměrně rozšířená a zřejmě tak nelze její použití uvádět do souvislosti pouze s jedinou určitou stavbou. Zároveň také nelze spatřovat východisko použití oválné

¹⁸⁷ Togner (pozn. 47), s. 333.

¹⁸⁸ Ibidem.

¹⁸⁹ Jako východisko základní ideje podoby kaple Božího Těla zmínil kapli Sant'Andrea al Quirinale např. Pavlíček (pozn. 60), s. 81. Naopak jako „...téměř přesnou zmenšenou kopii římského kostela San Andrea al'Quirinale...“ zmínil kapli Božího Těla v Olomouci Adam Sekanina, *Filip Sattler (1695-1738): Život, dílo a jeho doba* (dizertační práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2018, s. 35.

¹⁹⁰ Togner (pozn. 47), s. 333.

dispozice pouze v díle Berniniho.¹⁹¹ Jedná se totiž o mnohem starší praxi, kterou v sakrální architektuře uplatnil již v 16. století zejména Jacopo Barozzi da Vignola (1507–1573) a jeho žák Ottaviano Mascherino (1536–1606).¹⁹² V tomto případě je nezbytné s ohledem na lokální jezuitský kontext připomenout také pražskou oválnou kapli Nanebevzetí Panny Marie, zvanou „Vlašská“ (výstavba 1590–1600).¹⁹³ Vrátime-li se ovšem zpátky k půdorysu kaple Sant'Andrea al Quirinale, všimneme si, že v rámci něj byl, na rozdíl od půdorysu kaple Božího Těla, navíc uplatněn věnec bočních kaplí. Naopak téměř totožné je užití soch v nástavcích hlavních oltářů obou staveb. V kapli Božího Těla situovaná socha Víry nad hlavním oltářem je kompozičně podobná stranově převrácené soše sv. Ondřeje v kapli Sant'Andrea al Quirinale.

Na základě těchto poznatků tedy vyplývá, že pokud se skutečně při projektování olomoucké kaple vycházelo z římské předlohy, byl tento vzor přejet jen velmi volně. Označení kaple Božího Těla jako kopie kaple Sant'Andrea al Quirinale je proto značně nepřesné a zavádějící. Samotná možnost lokálně přizpůsobené adaptace římské předlohy není nicméně v rámci stavební činnosti jezuitského řádu vyloučena. Misijní činnost tohoto řádu byla totiž založena na dvou aspektech; první souvisel s centralizovaným řádovým uspořádáním, zatímco druhý čerpal z regionálních vlastností daného místa.¹⁹⁴ Je tedy možné, že olomoučtí jezuité skutečně mohli z římského vzoru obecně vycházet, přičemž jej však v souladu s místními uměleckými podmínkami výrazně pozměnili.

¹⁹¹ K východiskům uplatnění oválné dispozice v rámci sakrálních staveb v české architektuře v 17. a 18. století viz Jakub Bachtík, Čechy, země oválů, aneb pět zastavení na cestě oválu barokními Čechami, *Zprávy památkové péče* LXXVII, 2017, č. 1–2, s. 99–114.

¹⁹² Ibidem, s. 102–103.

¹⁹³ Ibidem, s. 103.

¹⁹⁴ Recentně Michal Šroněk, Introduction: The Jesuits and the Visual Arts in the Czech Lands, in: Idem – Kateřina Horníčková (edd.), *Jesuit Art and Czech Lands*, New York – London 2023, s. 17. Činnosti řádu Tovaryšstva Ježíšova a jeho stavebním a uměleckým aktivitám byla v minulosti tradičně věnována výrazná pozornost. Z literatury lze výběrem zmínit především Ivana Čornejová, *Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách*, Praha 1995. – Evonne Levy, *Propaganda and the Jesuit baroque*, London 2004. – John W. O'Malley – Gauvin A. Bailey – Giovanni Sale (edd.), *The Jesuits and the arts 1540–1773*, Philadelphia 2005. – Gauvin A. Bailey, *Between Renaissance and Baroque. Jesuit art in Rome. 1565–1610*, Toronto – London 2009. – Jiří Fiala, Olomoučtí jezuité a jejich školy, in: Jakubec – Perůtka, historie a kultura (pozn. 59), s. 66–82. – Hana Jordánková – Vladimír Maňas (edd.), *Jezuité a Brno: sociální a kulturní interakce koleje a města (1578–1773)*, Brno 2013. – Giacomo Montanari – Arkadiusz Wojtyła – Małgorzata Wyrzykowska (edd.), *Jesuits and universities. Artistic and ideological aspects of baroque colleges of the Society of Jesus – Examples from Genoa and Wrocław*, Wrocław 2015. – Wietse de Boer – Karl A. E. Enenkel – Walter S. Melion (edd.), *Jesuit image theory*, Leiden 2016.

4.1.2 Autorství architektonického projektu

Na rozdíl od malířské a sochařské výzdoby není autorství architektonické koncepce kaple Božího Těla přesvědčivě archivně doloženo. V současné době není znám žádný pramen, který by přímo označoval autora projektu kaple. Dokonce chybí i samotný plán, podle kterého byla kaple budována. Z tohoto důvodu představuje tedy autorství stavby kaple zřejmě jeden z nejvíce problematických aspektů ve vývoji bádání.

Je možné usuzovat, že autora stavby kaple lze do jisté míry ztotožnit s autorem stavby samotného Nového konviktu. V této věci je dosud jediným původním zdrojem, o který se lze v otázce autorství architektonické podoby kaple a Nového konviktu opřít, již zmíněný archivní pramen z března roku 1724.¹⁹⁵ V něm zástupci městského úřadu uvedli, že určité nákresy byly vyhotoveny Janem Jakubem Kniebandlem: „*Jak se mohl chvályhodný magistrát přesvědčit z několika nákresů zednického mistra Jana Kniebandla*“.¹⁹⁶ Na základě zmíněného pramene označil tohoto stavitele za autora stavby kaple a dostavby konviktu jako první Adolf Nowak.¹⁹⁷ Ten ve své knize *Kirchliche Kunst-Denkmaale aus Olmütz* napsal, že z této archivní zprávy „...vysvítá, že nákresy stavby pro doplňovací stavbu a pro ovální kostel pocházejí od olomouckého stavitele Jana Kniebandla“.¹⁹⁸ Je nicméně nutné zmínit, že spojitost tohoto stavitele s autorstvím projektu samotné kaple není v pramenu jednoznačně doložena. Zmínka o kapli je zde totiž omezena pouze na stručné konstatování „*Jinak směřuje zmíněný úmysl H: otců k tomu, že vedle těchto škol bude postaven oválný kostel...*“.¹⁹⁹

Zároveň není zcela jasné, o jaké nákresy, které úředníci zmiňují, by se mělo přesně jednat. Součástí dokumentu je pouze jeden nákres určitého prostoru, patrně toho vymezeného pro novou stavbu.²⁰⁰ [17] [I] Tento nákres téměř žádný z dosavadních badatelů v souvislosti s archivním dokumentem a stavbou Nového konviktu nezmínil. Uveřejnili jej pouze badatelé

¹⁹⁵ Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 4r–6v.

¹⁹⁶ Ibidem, fol. 5r. „*wie es ein löbl. Magistrat aus bey kommenden von dem Mauermeister Johann Kniebandl gemacht Riess mit mehrere zu ersehen beliebet*“; V pramenu je uvedena německá podoba stavitelova jména „*Johann*“. V rámci zachování jednotné podoby práce je v textu použita počestěná podoba jména. Ačkoli není v pramenu zmíněno druhé jméno stavitele, bývá v odborné literatuře uváděn především jako „*Jan Jakub Kniebandl*“. Z tohoto důvodu je tato podoba jména užitá také v této práci.

¹⁹⁷ Jako první na tento archivní pramen odkázal Nowak (pozn. 23), s. 31.

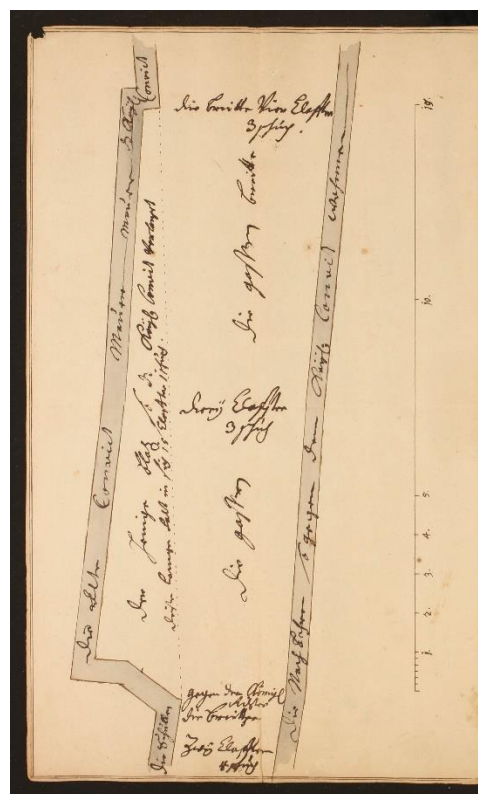
¹⁹⁸ Původní věta z ibidem, s. 31. „... geht hervor, dass die Bau-Risse für den Ergänzungsbau und die Ovalekirche von dem Olmützer Baumeister Johann Kniebandl herrühren.“ byla do češtiny přeložena v Nowak – Kachník (pozn. 23), s. 26.

¹⁹⁹ Viz Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 5r. „*Sonsten gehet gemelter H: patrum intention dahin, dass neben deren Schulen gleich ein oval=kirchen erbauet....*“.

²⁰⁰ Ibidem, fol. 1v.

Leoš Mlčák a Karel Žurek, kteří však v rámci něj odkázali na zcela jiný zdroj.²⁰¹ Z tohoto důvodu jej neuvedli do souvislosti s danou zprávou úředníků.²⁰² Je však téměř jisté, že tento nákres se zprávou souvisí, jelikož jsou v nákresu uvedeny stejné délkové a šířkové míry, o kterých se píše ve zprávě.²⁰³ Také je v nákresu zmiňováno, stejně jako ve zprávě, obydlí královského rychtáře.²⁰⁴ Je možné se tedy domnívat, že se jedná o nákres, který byl úředníky v dokumentu zmíněn a také, že mohl být hypoteticky vyhotoven Janem Jakubem Kniebandlem. Jaké další nákresy tento stavitel zástupcům městského stavebního úřadu představil není v tuto chvíli jasné. Nicméně také samotná skutečnost, že je Kniebandl ve zprávě titulován jako „zednický mistr“ může zřejmě odkazovat spíše na fakt, že se uvedený stavitel na projektu stavby autorsky výrazněji nepodílel.²⁰⁵

Informaci o možné spojitosti Jana Jakuba Kniebandla se stavbou Nového konviktu a kaple následně přejali další badatelé různě. Hubert Doležil například napsal, že tento stavitel k oběma stavbám vypracoval rovněž plány.²⁰⁶ Jako původce plánů a realizujícího stavitele kaple uvedl Kniebandla rovněž Robert Schünke.²⁰⁷ Následně byl Kniebandl zmíněn jako projektant Nového konviktu a kaple Božího Těla také v rozsáhlém slovníkovém díle *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*²⁰⁸ Ke zpochybnění Kniebandlova autorství přispěla zejména badatelka Marie

[17] Jan Jakub Kniebandl (?), nákres prostoru pro stavbu, 1724, perokresba, papír.

²⁰¹ Leoš Mlčák – Karel Žurek, *Stavební a umělecké dějiny jezuitského konviktu v Olomouci*, in: Mačáková (pozn. 52), s. 222. Badatelé k tomuto nákresu neuvedli správně citaci Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 1v. nýbrž uvedli zcela jiný zdroj („*Státní okresní archiv v Olomouci, Archiv města Olomouce – Sběrka map a plánů, inv. č. 425.*“). Ten se však nepodařilo dohledat a ověřit.

²⁰² Mlčák – Žurek (pozn. 201), s. 222. uvedli, že se jedná o „*nákres Konviktní uličky*“.

²⁰³ Objevuje se zde například šířka čtyři sáhy a tři stěvice (die Breite vier Klafter 3 Schuh), stejnou šířku uvedli úředníci ve zprávě, viz Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 5r.

²⁰⁴ Srov. Ibidem, fol. 1v, 4v.

²⁰⁵ Ibidem, fol. 5r. Kniebandl je zde doslovně titulován jako „*mauermeister*“.

²⁰⁶ Doležil (pozn. 29), s. 132.

²⁰⁷ Schünke (pozn. 32), s. 34.

²⁰⁸ Heslo Kniebandl, Johann, in: Ulrich Thieme – Felix Becker (edd.), *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart* XX, Leipzig 1927, s. 584.

Králíková, která formulovala tři možnosti účasti tohoto stavitele na stavbě: „1. buď je stavitel Johann Kniebandl totožný s projektantem, 2. nebo překreslil návrh někoho jiného a stavbu provedl, 3. jako nejpřijatelnější se však zdá možnost, že někde viděl, okopíroval a místním poměrům přizpůsobil plán jiného stavitele, který pak provedl.“²⁰⁹ Po Králíkové se částečně otázce autorství kaple věnoval také Milan Togner, který se s ohledem na dle něj průměrnou a nevýraznou architektonickou dispozici kaple přiklonil k možnosti, že byl Kniebandl pověřen také vytvořením projektu stavby.²¹⁰

Jak již bylo popsáno výše, skutečně se dispozice kaple může jevit jako nijak zvlášť náročná, pro jejíž projekt a následnou realizaci není zapotřebí přítomnost renomovaného architekta. Architektonické řešení kaple spočívá zejména ve vytvoření oválu a jeho začlenění do budovy Nového konviktu. Nicméně je pravdou, že oválná půdorysná koncepce nebyla v rámci staveb olomoucké jezuitské koleje ojedinělá. Badatelé Karel Žurek a Leoš Mlčák upozornili v souvislosti s kaplí Božího Těla na skutečnost, že využití oválného půdorysu bylo olomouckými jezuitami zamýšleno již dříve u stavby kolejního kostela.²¹¹

To vyplývá z nerealizovaného projektu kolejního kostela, který byl pro olomoucké jezuitu vypracován kolem roku 1701 a který byl badateli v minulosti připisován Giovannimu Pietru Tencalovi nebo Domenicu Martinellimu.²¹² [3] [XXI] V tomto plánu byl uplatněn oválný půdorys stavby s věncem bočních kaplí a presbytářem s kopulí. Jak však napsali Žurek s Mlčákem, půdorysné podobě kaple Božího Těla je podobná zejména menší, patrně také sakrální stavba oválné dispozice, která je na plánu znázorněna mezi presbytářem kostela a školní budovou.²¹³ [18]

[18] Giovanni Pietro Tencalla nebo Domenico Martinelli (?), projekt kolejního kostela se školní budovou v Olomouci, detail, kolem 1700, perokresba, papír, 500 × 350 mm

²⁰⁹ Králíková (pozn. 41), s. 16.

²¹⁰ Togner (pozn. 47), s. 332.

²¹¹ Nejprve se tato informace objevila v Žurek (pozn. 51), s. 7. a následně shodně v Mlčák (pozn. 54), s. 196.

²¹² Návrh je uložen jako Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 70). Připsání G. P. Tencalovi je v současnosti částí badatelů značně zpochybňováno. K vývoji názorů badatelů na autorské určení projektu viz kapitola 2 *Historický úvod: Stavební a umělecká aktivita Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci v první čtvrtině 18. století*, s. 18, respektive pozn. 72. Součástí projektu je i projekt realizované školní budovy.

²¹³ Žurek (pozn. 51), s. 7. a následně shodně v Mlčák (pozn. 54), s. 196. Na plánu nejsou označeny světové strany, budeme-li tedy vycházet ze stranové orientace realizovaného kolejního kostela Panny Marie Sněžné (sever–jih), je tato menší stavba na návrhu situována při západní straně presbytáře kostela.

Stejně jako kaple Božího Těla měla být tedy situována do proluky mezi dvěma budovami, na něž měla přímo navazovat. Rozdíl od kaple Božího Těla spočívá v zamýšleném připojení presbytáře k lodi stavby. V rámci něj však byly po stranách oltáře zakresleny okenní otvory podobným způsobem, jakým jsou uplatněny okenní výklenky po stranách hlavního oltáře v kapli Božího Těla.

Ačkoli Žurek s Mlčákem ve svých textech zůstali pouze u stručného upozornění na podobnost půdorysných dispozic staveb, lze s ohledem na 3. bod formulovaný v otázce autorství kaple Božího Těla Marií Králikovou hypoteticky uvažovat nad tím, zda nemohl Kniebandl při projektování kaple vycházet právě ze zmíněného staršího projektu. Toto východisko mohlo být požadováno samotnými jezuiti, kteří mohli v rámci jisté pragmatičnosti chtít starší nerealizovaný projekt alespoň částečně využít. Pokud by opravdu bylo ze strany jezuitů přistoupeno k podobnému znovupoužití staršího, již vyhotoveného plánu a jeho pouhému přepracování, skutečně by k následné realizaci projektu kaple Božího Těla dostačoval regionální stavitel průměrných kvalit. Tuto možnost podporuje i analýza jiných realizací zmiňovaného stavitele.

Jan Jakub Kniebandl se narodil roku 1670 patrně ve Znojmě.²¹⁴ V roce 1691 si v Olomouci vzal jistou Barboru, se kterou měl v rozmezí let 1692–1714 celkem devět dětí.²¹⁵ Roku 1694 získal v Olomouci postavení měšťana a mistra.²¹⁶ Svou stavitelskou činností reprezentoval olomouckou regionální stavební produkci první poloviny 18. století. Již kolem roku 1700 se uplatnil například při fortifikační činnosti na tzv. Cikánské baště.²¹⁷ Následně je podíl tohoto stavitele doložen na pracích při kašně sv. Floriána.²¹⁸ Zásadní zakázku však představovala přestavba budovy olomoucké radnice. Kniebandl od roku 1718 tuto přestavbu navrhoval, ale také částečně realizoval.²¹⁹ Na radnici se rovněž podílel na opravě tamější kaple.²²⁰ Následně, těsně před vznikem Nového konviktu a kaple Božího Těla, projektoval přestavbu dnes již neexistující olomoucké kaple Všech svatých mučedníků (1721–1724).²²¹

²¹⁴ K. J. J. Kniebandlovi srov. heslo Kniebandl (pozn. 208), s. 584. – Milan Togner, Kameníci, zedníci a stavitelé v Olomouci 1650–1780, *Umění XXV*, 1977, s. 269. – M. T. [Milan Togner], heslo Kniebandl, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I*, Praha 1995, s. 356. – M. P. [Martin Pavlíček], heslo Jan Jakub Kniebandl (Kniebandel), in: Jakubec – Perůtka, historie a kultura (pozn. 59), s. 231.

²¹⁵ Togner, Kameníci (pozn. 214), s. 269.

²¹⁶ Ibidem.

²¹⁷ Ibidem.

²¹⁸ Ibidem. Kašna sv. Floriána stávala na dnešním Dolním náměstí, později však byla nahrazena nynější Jupiterovou kašnou.

²¹⁹ Ibidem.

²²⁰ Ibidem.

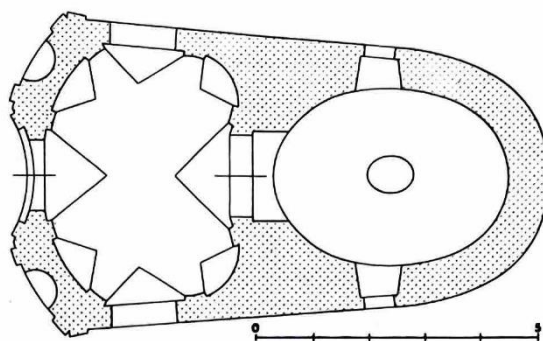
²²¹ Pavlíček (pozn. 214), s. 231. – Togner, Kameníci (pozn. 214), s. 269. uvádí tuto kapli jako kapli sv. Jana Sarkandra. Jednalo se o kapli situovanou v ulici Na Hradě, dnes je nahrazena kaplí sv. Jana Sarkandra. Kaple byla postavena na místě městského vězení, kde měl být umčen sv. Jan Sarkander. (1576–1620)

V období po výstavbě Nového konviktu s kaplí Božího Těla byl doložen také v roce 1727 na pracích při Merkurově kašně a o rok později se měl podílet na vzniku sochy sv. Floriána u kostela sv. Michala.²²² Tato zakázka byla patrně poslední Kniebandlovou archivně podloženou činností. Zemřel 5. ledna 1730 zřejmě na mrtvici.²²³

Z uvedeného nepříliš obsáhlého výčtu realizací, u nichž je činnost tohoto stavitele archivně doložena, nepřibližuje se ani jedna svým provedením italskému, respektive římskému východisku provedení kaple Božího Těla. Tato skutečnost by mohla být sama o sobě dalším argumentem pro hypotézu, že Kniebandl při vytváření projektu konviktní kaple vycházel z cizího návrhu. Nicméně je nutné upozornit, že v předchozích letech byly několika badateli formulovány názory o možné další projekční činnosti tohoto stavitele. Prvně se jedná o hypotézu badatele Ondřeje Jakubce spojit tohoto stavitele s výstavbou olomoucké kaple sv. Antonína Paduánského (stavěna 1708–1709).²²⁴ Badatel v této věci především poukázal na architektonický styl stavby, který může být Kniebandlově tvorbě blízký. Kaple, která přiléhá k jižní lodi kostela Neposkvrněného početí Panny Marie je založena na centrálním čtvercovém půdoryse. Klenuta je kopulí s vysokou lucernou. V exteriéru se na fasádě uplatňují lizénové rámce, mezi které jsou v prostoru tamburu vložena půlkruhově zakončená okna. Umělecky cenná je kaple zejména ve svém interiéru.

Zde se, stejně jako v kapli Božího Těla, vzájemně doplňují jak malířské, tak sochařské štukové prvky.²²⁵

Zásadnější je však ve vztahu ke kapli Božího Těla uvažované Kniebandlovo autorství jezuitské kaple sv. Františka Xaverského v Kokorách (stavěna kolem 1724) v okrese Přerov. Jedná se o menší stavbu založenou na půdorysu dvou oválů. [19] Svou dispozicí, ale rovněž konkávně a konvexně profilovaným průčelím odkazuje

[19] Kokory, kaple sv. Františka Xaverského, kolem 1724, půdorys.

²²² Togner, Kameníci (pozn. 214), s. 269. Merkurova kašna se nachází na křižovatce ulic 8. května a 28. října. Socha sv. Floriána je situována na Žerotínově náměstí severozápadně od kostela sv. Michala. Kniebandl měl vytvořit podstavec pro sochu sv. Floriána.

²²³ Pavlíček (pozn. 214), s. 231.

²²⁴ OJ [Ondřej Jakubec], heslo Kaple sv. Antonína Paduánského při kostele Neposkvrněného početí Panny Marie, in Jakubec – Perůtka, katalog (pozn. 59), s. 95.

²²⁵ Malířskou nástěnnou výzdobu kopule vytvořil Innocenzo Monti, na štukové výzdobě se podílel Baldassare Fontana.

na tvorbu radikálního baroka. Názory badatelů na autorství kokorské kaple prošly v minulosti značným vývojem. S ohledem na stavebníky kaple z řad olomouckých jezuitů formuloval Rostislav Švácha názor, že by za stavbou kaple mohl zřejmě stát nějaký lokální stavitel, jenž byl jezuitu zaměstnán již v rámci budování komplexu olomoucké jezuitské koleje.²²⁶ V návaznosti na tento názor zmínil možnost ztotožnit Jana Jakuba Kniebandla s autorem kaple jako první Leoš Mlčák.²²⁷ Je však nutné uvést, že tento badatelův názor nebyl zcela přesvědčivě podložen a je tedy nezbytné tuto možnost považovat stále spíše za minimálně hypotetickou.²²⁸

Vzhledem však k pravděpodobné dataci výstavby kaple v Kokorách (1724), jejím stavebníkům, ale také půdorysu založeném na oválu může být zmínka o této stavbě ve vztahu ke kapli Božího Těla na místě. Pokud skutečně budeme akceptovat hypotézu považovat Jana Jakuba Kniebandla za autora kokorské kaple, jednalo by se o další realizaci tohoto stavitele, která je založena na dynamické oválné dispozici. To by následně mohlo potvrzovat možnost Kniebandlova autorského vypracování projektu kaple Božího Těla.

Na základě popsaných skutečností je zřejmé, že otázka autorství architektonického projektu kaple Božího Těla není v současnosti stále uspokojivě vyřešena. K objasnění této problematiky by zřejmě nejvíce pomohlo především objevení původního plánu, podle něhož byla kaple skutečně realizovaná. S absencí tohoto klíčového zdroje je většina badatelských názorů v otázce autorství kaple Božího Těla víceméně pouze hypotetická. I přesto nicméně ze základní analýzy aktuálně známých archivních pramenů vyplývá, že je třeba přistupovat k možnosti Kniebandlova autorského vypracování projektu kaple Božího Těla spíše skepticky.

²²⁶ Švácha, *borrominismy* (pozn. 72), s. 178.

²²⁷ Leoš Mlčák, *Olomoucký stavitel Jan Jakub Kniebandl (1665–1730) a kaple sv. Františka Xaverského v Kokorách*, *Sborník Státního okresního archivu Přerov XXIX*, 2021, s. 20.

²²⁸ Badatel například neuvedl výraznější argumenty, proč nelze jako o autoru kokorské kaple uvažovat spíše o staviteli Michaelu Josefu Kleinovi, kterého jako jednoho z možných kandidátů na připsání autorství zmínil dříve Švácha, *borrominismy* (pozn. 72), s. 178.

4.2 Malířská výzdoba kaple

Malířské prvky tvoří neoddělitelnou součást umělecké výzdoby interiéru kaple Božího Těla, přičemž nejvýraznější malířské dílo představuje výmalba klenby. Kromě ní se však v interiéru kaple nacházejí také další, převážně menší malířská díla. Jedná se především o nástěnné malířské práce v prostoru pod kruchtou a na špaletách oken. Kromě toho se v kapli nachází také trojice oltářních závěsných obrazů. Cílem této kapitoly je tak přinést popis jednotlivých malířských prvků a následně se vyjádřit také k jejich autorství. V této souvislosti je důraz kladen rovněž na poznání stavu dochování jednotlivých malířských částí, v rámci čehož je pracováno mimo jiné také s restaurátorskými zprávami a staršími fotografiemi, které představují stěžejní zdroj informací.

4.2.1 Ústřední nástěnná malba na klenbě [20]

Malířská výzdoba klenby představuje v současné době nejvíce badateli zpracovanou část umělecké výzdoby kaple Božího Těla. Téměř veškerá literatura, která se k této malířské práci v minulosti vyjadřovala, upozorňovala na její mistrovské provedení a přívětivý stav dochování.²²⁹ Zároveň malba podněcovala zájem badatelů také svým unikátním ikonografickým programem tradičně popisovaným jako znázornění legendy o Jaroslavu ze Šternberka a jeho vítězství nad Tatary.²³⁰ Někteří badatelé ve svých textech dříve uvedli, že se jedná o fresku.²³¹ To ale není úplně přesné, jelikož byla tato malířská práce vyhotovena spíše kombinací freskové techniky a techniky secco.²³²

[20] Jan Kryštof Handke, nebeská sféra s výjevem Jaroslava ze Šternberka přijímajícího svátost, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla.

²²⁹ K literatuře, která se malířské výzdobě klenby kaple věnovala viz pozn. 1.

²³⁰ Pro více informací k legendě o Jaroslavu ze Šternberka a jejím východiskům viz kapitola 5.1 *Idea konviktní kaple*, s. 74–79.

²³¹ Recentně Mlčák (pozn. 65), s. 95.

²³² Musilová (pozn. 168), s. 1.

Malba znázorňuje velké množství figur zasazených do iluzivní architektury a otevřeného nebeského prostoru. Na východní straně v prostoru nad hlavním oltářem se otevírá pohled do iluzivního presbytáře chrámu. Z něj se přes balustrádu naklání kněz se svými pomocníky, aby udělil svátost oltářní muži v brnění, identifikovanému jako Jaroslav ze Šternberka.²³³ [21] Tomuto ději je přítomna také skupina dalších zbrojnošů, z nichž je poněkud akcentována rovněž postava zbrojnoše ve zlatém brnění, znázorněná nalevo od postavy Jaroslava ze Šternberka. [XLIII–XLIV] Z příběhu legendy může hypoteticky vyplývat, že se jedná o jistého Petra Berka.²³⁴

[21] Jan Kryštof Handke, Jaroslav ze Šternberka přijímající svátost, 1728, nástěnná malba, kaple Božího Těla.

Význam celé události přijímání je demonstrován nebeskou sférou, která se otevírá v prostoru nad chrámem. Z ní výjevu přihlíží zejména Nejsvětější Trojice s Pannou Marií a řadou andělů. [XLV–XLVI] Dvojice andělů k místu události přináší model patrně původního kostela Nanebevzetí Panny Marie, s jehož fundátorem je podle legendy ztotožňován právě Jaroslav ze Šternberka.²³⁵ [22] Nad modelem kostela se vznáší další anděl, který v dlaních svírá hvězdu. Tato hvězda nicméně není aktuálně v původním stavu. Její podoba byla silně ovlivněna zejména restaurováním celé nástěnné malby klenby na počátku sedmdesátých let

[22] Jan Kryštof Handke, anděl s modelem kostela a hvězdou, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla.

²³³ Informaci, že má malířská výzdoba kaple Božího Těla znázorňovat Jaroslava ze Šternberka uvedl mezi první již Wolny (pozn. 18), s. 217.

²³⁴ K argumentům, proč lze postavu hypoteticky považovat za znázornění Petra Berka viz kapitola 5.1 *Idea konviktní kaple*, s. 77–78.

²³⁵ Ryška (pozn. 1), s. 93, 95.

minulého století.²³⁶ Ze starší fotografie, která je součástí díla Huberta Doležila *Politické a kulturní dějiny král. hlav. města Olomouce* je ovšem patrné, že se původně jednalo o přesnou osmicípou hvězdu.²³⁷ [23] Tvar osmicípé hvězdy se v tomto kontextu zřejmě vztahuje k heraldickému označení Šternberků, rodu legendárního Jaroslava ze Šternberka.²³⁸

[23] Jan Kryštof Handke, anděl s modelem kostela a hvězdou, 1728, stav v roce 1904, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla.

Na západní straně lodi kaple je v horní, převrácené části malby znázorněn tábor orientálně ošacených vojáků stylizovaných do podoby Turků.²³⁹ Paralelně s tímto výjevem se v dané části malby objevuje také výjev určité bitvy. Oba výjevy, které se tematicky vztahují k legendární pověsti o vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary vzájemně opticky odděluje dvojice muzicírujících andělů na mracích. [XLVII] Kromě nich je však přítomna také skupina dalších andělů vedená patrně archandělem Michaelem v brnění a s plamenným mečem připravujícím se proti válečníkům zasáhnout. [XLVIII]

V místech malby při patě klenby nad oběžnou římsou byla uplatněna grisaillově pojímaná iluzivní architektura doplněná postavami puttů. Iluzivní architekturu v místech výběhů klenby vyplňuje celkem šest kartuší, z nichž trojice se tematicky vztahuje k hlavnímu námětu legendy, zatímco výjevy ve zbylých třech kartuších znázorňují biblické starozákonní analogie k pověsti.²⁴⁰ Co se prvních třech kartuší týče, zobrazeny zde jsou výjevy osla nesoucího schránku s hostiemi a doprovázeného andělem, dále anděla s rouškou pokrytou pěti zázračně proměněnými hostiemi a konečně Jaroslava ze Šternberka utínajícím paži tatarskému

²³⁶ Nynější podoba hvězdy coby neurčité koule byla vytvořena s největší pravděpodobností restaurátorským zásahem Richarda Poláka a Karla Benedíka, jelikož ve fotodokumentaci v jejich zprávě o restaurátorském zásahu je patrný rozdíl mezi stavem před zásahem, kdy již hvězda kvůli značnému poškození nešla rozeznat a stavem po zásahu, kdy hvězda vypadala stejně jako nyní – srov. Benedík – Polák (pozn. 165), s. 20, 24.

²³⁷ Stará fotografie malby byla publikována v Doležil (pozn. 29), s. 132.

²³⁸ Togner (pozn. 53), s. 243.

²³⁹ Na skutečnost, že jsou válečníci patrně stylizováni do podoby Turků upozornil mezi prvními Ryška (pozn. 1), s. 98.

²⁴⁰ Srov. Togner (pozn. 47), s. 337. – Dolejší – Mlčák (pozn. 1), s. 112–113.

vojevůdci.²⁴¹ [XLIX–LI] Scény ve zbylých třech kartuších pak znázorňují anděla zabíjejícího krále na koni, sbírání nebeské many v podobě hostií a archu úmluvy.²⁴² [LII–LIV]

Eucharistická rovina malířské výzdoby klenby kaple je kromě samotné scény svatého přijímání nad hlavním oltářem demonstrována také citacemi z písně *O salutaris hostia*, která je součástí hymnu *Verbum supernum prodiens*, jenž bývá připisován Tomáši Akvinskému (1225–1274).²⁴³ [LV–LXI]

4.2.2 Nástěnná malba v podkruchtí [24]

Ve spodní části kruchtly je nad vchodem do kaple situována menší nástěnná malba v zrcadle tvaru kvadrilobu. Tato malba znázorňuje dvojici sedících muzicírujících postav, mezi nimiž celý námět vertikálně prostupuje strom. Korunu stromu doplňuje dvojice puttů, z nichž jeden nese věnec. Celý výjev tak dává tušit, že se jedná o námět *Stromu života*.²⁴⁴

[24] Jan Drechsler (?), *Strom života*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla.

Svým provedením se malba poměrně stylově liší od zbylé nástěnné malířské výzdoby v kapli. Milan Togner již dříve upozornil na skutečnost, že východiskem malby se patrně stala grafická předloha olomouckého malíře a kreslíře Martina Antonína Lublinského (1636–1690), a to přesněji jeho malířský doprovod matriky bratrstva Božího Těla.²⁴⁵ Je nicméně nutné upozornit, že pokud se skutečně

²⁴¹ Dolejší – Mlčák (pozn. 1), s. 112.

²⁴² Ibidem, s. 113.

²⁴³ Srov. Togner (pozn. 47), s. 341. – Mádl (pozn. 1), s. 507, 511. Píseň je součástí *Breviarium Romanum* pro svátek Božího Těla – viz Manlio Sodi – Achille Maria Triacca (edd.), *Breviarium Romanum. Editio Princeps (1568)*. Seconda edizione, Città del Vaticano 2012, s. 489. Z celého hymnu *Verbum supernum prodiens* je v malbě na klenbě kaple citováno: „*O! Salutaris hostia / Quae coeli pandis ostium / Bella premunt hostilia / Da robur, fer auxilium*“.

²⁴⁴ Togner (pozn. 47), s. 338.

²⁴⁵ Ibidem. Matrika uložena jako Státní okresní archiv Olomouc, fond Farní úřad sv. Mořice Olomouc M 7–1, inv. č. 232. (Matrika Bratrstva Božího Těla při kostele sv. Mořice v Olomouci). Výjev stromu života na fol. 322r.

při vzniku malby v kapli Božího Těla vycházelo z Lublinského předlohy, byla tato předloha zásadním způsobem pozměněna a zjednodušena. Výjev v matrice má výrazně komplikovanější kompozici, která sestává z většího počtu zobrazených postav. Zároveň je na rozdíl od malby v kapli Božího Těla scéna v matrice zasazena do neurčité krajiny bez architektonických stafáží.

[LXII]

4.2.3 Oltářní obrazy

Co se původních oltářních obrazů v kapli Božího Těla týče, dochovány jsou pouze dva. Jedná se o obraz *Večeře v Emauzích* při hlavním oltáři a obraz *Nejsvětější trojice se světci* zasazený do rámu jižního bočního oltáře. V severním bočním oltáři aktuálně umístěný obraz s vyobrazením Krista se světcem není původní a byl do kaple doplněn až druhotně.

Obraz s výjevem *Večeře v Emauzích* svou ikonografií tematicky navazuje na všeobecné řešení výzdoby kaple. [25] Jedná se o námět spojený s eucharistickým motivem, při němž Kristus láme chléb a zároveň se nechává poznat dvěma svými učedníky. Tato událost je zasazena do prostoru doplněného o architektonickou stafáž. Celý výjev je umocněn také poměrně potemnělou barevností, která je však výrazně akcentována rudou drapérií v kontrastu s bílým ubrusem rozprostřeným na stole v dolním plánu obrazu. Dílo je ve spodní části datováno do roku 1729 a signováno iniciálami malíře Jana Kryštofa Handkeho.²⁴⁶

Oválný obraz umístěný v rámu jižního bočního oltáře znázorňuje postavy světců s Nejsvětější Trojicí. [26] Milan Togner dříve tyto světce identifikoval jako sv. Barboru a sv. Bonifáce.²⁴⁷ Zejména identifikaci mužské postavy jako sv. Bonifáce podporuje kromě

[25] Jan Kryštof Handke, *Večeře v Emauzích*, 1729, olej, plátno, 430 × 215 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

²⁴⁶ Obraz je v pravé dolní části označen: „JCH Ao: 1729“.

²⁴⁷ Togner (pozn. 1), s. 22.

celkové charakteristiky postavy rovněž přítomnost putta svírajícího sekeru, tedy jeden z, leč méně častých, atributů sv. Bonifáce.²⁴⁸ Nicméně je nutné upozornit, že sekera se v rámci křesťanské ikonografie neobjevuje pouze u tohoto světce. Jedná se rovněž o hlavní atribut sv. Wolfganga.²⁴⁹ Ačkoli se zmínka o tomto světci může zpočátku jevit jako poměrně náhodná a s popisovaným obrazem nesouvisející, je na místě poukázat na skutečnost, že sv. Wolfganga v souvislosti s postranním oltářem situovaným zřejmě ve starém kostele Božího Těla uvedl dříve také Jan Petr Ceroni.²⁵⁰ Ten zmínil, že původní boční oltář sv. Wolfganga měl být zřízen 29. listopadu 1690.²⁵¹ Kromě toho zmínil, že právě sv. Wolfgang měl představovat patrona kostela.²⁵² O podobě

[26] Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice se světci, 1729, olej, plátno, 295 × 210 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

oltářů ve starém kostele Božího Těla není doposud mnoho známo, pokud je však uvedená informace pravdivá, může se hypoteticky nabízet úvaha nad tím, že jezuité mohli požadovat znázornit tohoto světce rovněž na novém oválném obraze v nově postavené kapli Božího Těla.

Zároveň je nutné upozornit na skutečnost, že kromě uvedených dvou postav světců, samotné Nejsvětější Trojice a také puttů je na obraze znázorněna ještě jedna, méně nápadná mužská postava, kterou však dosavadní literatura nezmiňovala. Ta je situována v levé části výjevu za hypotetickým sv. Wolfgangem. Uvedená postava, která je stejně jako sv. Wolfgang oděna do biskupského roucha, má při sobě zobrazenou berli a dřevěný předmět připomínající určitou, ve spodní části rozšiřující se, hůl. Vzhledem však k aktuální nepříliš dobré čitelnosti malby v popisované části, nelze předmět bezpečně identifikovat. Může se jednat o pouhou

²⁴⁸ Mnohem častější je ve vztahu ke sv. Bonifáci atribut dýky s probodnutou knihou, srov. Georges Kiesel, heslo Bonifatius, in: Wolfgang Braunfels (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 5. Ikonographie der Heiligen, Aaron bis Crescentianus von Rom, Rom – Freiburg – Basel – Wien 1973, sl. 428.

²⁴⁹ Barbara Böhm, heslo Wolfgang von Regensburg, in: Wolfgang Braunfels (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 8. Ikonographie der Heiligen, Meletius bis Zweiundvierzig Martyrer, Register, Rom – Freiburg – Basel – Wien 1990, sl. 627.

²⁵⁰ Ceroni (pozn. 18), fol. 80r.

²⁵¹ Ibidem.

²⁵² Ibidem.

dřevěnou hůl či v úvahu připadá také možnost ztotožnit předmět s pádlem, což by hypoteticky odkazovalo ke sv. Vojtěchu. Mimo to si lze také v pozadí výjevu, v prostoru pod mrakem s Nejsvětější Trojicí povšimnout znázornění určité stavby. Také ji však s ohledem na stav malby není možné s jistotou identifikovat. [LXIII]

Podobně jako u předchozího obrazu je celý výjev barevně akcentován zejména rudou drapérií postavy sv. Barbory kontrastující s bílou drapérií zobrazenou při postavě Krista. Celková kompozice výjevu je pak ve vrchní části obrazu výrazně ovlivňována zejména trojúhelným uspořádáním postav Nejsvětější Trojice.

Obraz měl být na počátku sedmdesátých let nalezen v prostorách kaple ve značně nepříznivém stavu, načež musel projít náročným restaurátorským zásahem.²⁵³ Tato skutečnost je zřejmě důvodem toho, že žádný obraz není znázorněn na dříve zmiňované fotografii z roku 1965. [XXXI] Silné poškození původní malby je pozorovatelné také vystavením obrazu UV-indukované viditelné fluorescenci, na základě které vyplývá, že plátno bylo dříve nejspíše přeloženo. [27] [LXIV] Vzhledem k rozměrům plátna odpovídajícím vymezenému štukovému rámu bočního oltáře je zřejmé, že tento obraz vznikl jako původní součást výzdoby kaple Božího Těla. Na rubové straně plátna je uveden rok vzniku obrazu 1729.²⁵⁴

Třetí malířské dílo na plátně, které je v současné době umístěné v kapli Božího Těla, představuje obraz menších rozměrů datovaný do roku 1747.²⁵⁵ Obraz patrně znázorňuje určitého světce přijímajícího chléb z rukou Krista. [28] Tuto dvojici doplňují také čtyři postavy

[27] Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice se svěťci, 1729, stav při použití UV-indukované viditelné fluorescence, olej, plátno, 295 × 210 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

²⁵³ Togner (pozn. 1), s. 22. Restaurátorské práce na obraze měl provést Karel Benedík. Nepodařilo se však dohledat restaurátorskou zprávu, která by byla výstupem těchto restaurátorských prací na obraze.

²⁵⁴ Podle Togner (pozn. 1), s. 22. je obraz datován na rubové straně původního plátna jako „Anno 1729“.

²⁵⁵ V dolní části uprostřed obrazu je uvedena datace „1747“.

puttů, z nichž jedna drží otevřenou knihu s nápisem „*De panibus suis dedit pauperibus prov:22 V9*“.²⁵⁶ Co se ikonografického určení znázorněného světce týče, názory badatelů se v minulosti v této souvislosti značně proměňovaly. Jan Krámpf světce ztotožnil s františkánem sv. Františkem z Assisi (1182–1226), zatímco Milan Togner tuto možnost odmítl s názorem, že se jedná spíše o kapucína sv. Felixe z Cantelice (1515–1587) a celý výjev tak s ohledem na nápis v otevřené knize označil jako „*Vize sv. Felixe z Cantelice*“.²⁵⁷ Zřejmě zatím poslední názor na identifikaci světce přinesla badatelka Gabriela Elbelová, která formulovala možnost určit tohoto světce jako kapucínského řeholníka sv. Vavřince z Brindisi (1559–1619).²⁵⁸

[28] Jan Kryštof Handke – dílna (?), **Kristus se světcem**, 1747, olej, plátno, 220 × 162 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

Výjev světce s Kristem je zasazen do pozadí, které je barevně konstruováno zejména tmavě modrou oblohou kontrastující s nažloutlými oblaky vyplňujícími vrchní část obrazu. Výrazný akcent celého výjevu pak vytváří zejména rudá drapérie Krista a také masivní kříž, který Kristus přidržuje. Obraz svým provedením vykazuje výrazně nižší kvalitu, než je tomu v případě zbylých dvou obrazů v kapli Božího Těla. Také svými rozměry dává tušit, že patrně nevznikl pro daný prostor, nýbrž sem byl instalován až dodatečně. Obraz pochází ze sbírek Vlastivědného muzea, které jej do kaple umístilo v roce 1986, tedy v době, kdy tato instituce objekt spravovala.²⁵⁹ Do té doby byl několik let oltář zřejmě zcela bez obrazu. Původní obraz a také jeho námět je v současné době neznámý.

²⁵⁶ Nápis v překladu znamená „...*dal ze svého chleba nuznému...*, *Příslaví 22,9*“. srov. Togner (pozn. 1), s. 38.

²⁵⁷ Srov. Jan Krámpf, *Olomoucký malíř Jan Kryštof Handke (1694–1774)*, Olomouc 1982, s. 20. – Togner (pozn. 1), s. 38.

²⁵⁸ GE [Gabriela Elbelová], heslo Sv. Vavřinec z Brindisi (?), in: Jakubec – Perůtka, katalog (pozn. 59), s. 316.

²⁵⁹ Togner (pozn. 1), s. 38.

4.2.4 Nástěnné malby ve špaletách oken

Čtveřice nástěnných maleb ve špaletách severovýchodního a jihovýchodního okenního výklenku představuje aktuálně nejméně zpracovanou část malířské výzdoby kaple Božího Těla. V minulosti se jimi detailně zabývala pouze badatelka Monika Hlavatá.²⁶⁰ Ani její výzkum se však nezaměřil na všechna čtyři malířská díla, přičemž pozornost byla věnována výhradně jen dvěma z nich. Z tohoto důvodu nejsou zbylé dvě malby doposud poznané a detailněji popsané.

V každém z výklenků se na špaletách nachází dvojice protějškových nástěnných maleb situovaných ve štukových čtyřlaločných zrcadlech, které jsou navíc doplněny o motiv páskového ornamentu. Nynější podoba maleb je silně ovlivněná dřívějšími restaurátorskými zásahy. Malby jsou aktuálně z důvodu výrazného předchozího poškození ve velké míře retušované.²⁶¹ [LXV]

Malířské práce situované na východních špaletách zobrazují jezuitské světce přijímající svátost oltářní. V severovýchodním okenním výklenku je znázorněn sv. Stanislav Kostka (1550–1568), který přijímá hostii z rukou anděla; v jihovýchodním výklenku se objevuje sv. Alois Gonzaga (1568–1591) přijímající hostii z rukou sv. Karla Boromejského (1538–1584).²⁶² [29–30] [LXVI–LXVII] Námětově a kompozičně totožné malby na plátně

[29] Jan Kryštof Handke, *Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla*, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[30] Jan Kryštof Handke, *Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského*, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

²⁶⁰ Monika Hlavatá, Sv. Alois Gonzaga a sv. Stanislav Kostka – jezuitští světci jako inspirace výzdoby univerzitních tezí a olomouckých kaplí, *Časopis Slezského Zemského Muzea* LXVI, 2017, č. 3, s. 213–217.

²⁶¹ Žurek (pozn. 51), s. 23. – Musilová (pozn. 168), s. 3–4, obr. 118–139.

²⁶² Hlavatá (pozn. 260), s. 213.

se nacházejí v boční kapli sv. Aloise v kostele Panny Marie Sněžné v Olomouci.²⁶³ I ty znázorňují sv. Stanislava Kostku s andělem a Aloise Gonzagu s Karlem Boromejským. [LXVIII–LXIX]

Badatelka Monika Hlavatá jako první poukázala na skutečnost, že předlohou pro tyto malby se staly univerzitní teze.²⁶⁴ První, s námětem *Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského* představuje bakalářskou univerzitní tezi Karla Fischera, kterou podle pražského malíře Antonína Liebela (zemřel 1747) vyhotovil v roce 1722 augsburský tiskař Gottlieb Heiss (1684–1740).²⁶⁵ [31] [LXX]

[31] Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, *Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského*, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm.

[32] Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, *Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla*, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm.

Bakalářská univerzitní teze Jana Tischlera, která byla vyhotovena ve stejný rok stejnými autory jako ta Fischerova zobrazuje *Zázračné přijímání sv. Stanislava Kostky andělem*.²⁶⁶ [32] [LXXI]

Protějškové malby situované na západních špaletách dosud výrazněji popsány nebyly. Někteří badatelé k nim v minulosti pouze stručně poznamenali, že znázorňují anděly s atributy světců Aloise Gonzagy a Stanislava Kostky.²⁶⁷ Tato možnost se může jevit jako logická, jelikož jsou na obou malbách znázorněny dětské postavy, z nichž každá drží určitý předmět. Postava v severovýchodním výklenku drží lilii a opírá se o říšské jablko, zatímco postava umístěná v jihovýchodním výklenku svírá krucifix. [33–34] [LXXII–LXXIII] Okřídlená je však pouze postava s krucifixem. Na základě této skutečnosti nelze tedy zřejmě souhlasit s označením obou postav za anděly a vyvstává otázka, koho znázorňuje postava s lilii v severovýchodním výklenku.

²⁶³ Ibidem, s. 209. Jedná se o malby na plátně oválného formátu o rozměrech ca. 59 × 55 cm.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ Ibidem. Jedná se o grafickou tezi z roku 1722 uloženou jako Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc, inv. č. 2119, list 207.

²⁶⁶ Hlavatá (pozn. 260), s. 209. Jedná se o grafickou tezi z roku 1722 uloženou jako Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc, inv. č. 2081, list 169.

²⁶⁷ Recentně Samek – Dolejší (pozn. 62), s. 282. Zde je však nesprávně uvedeno, že jedna dvojice maleb znázorňuje scény ze života pouze sv. Stanislava Kostky a protějšková dvojice znázorňuje anděly s atributy pouze tohoto světce.

Odpověď nabízí již základní ikonografické příručky, podle kterých je jedním z atributů sv. Stanislava Kostky kromě lilie také malý Ježíš.²⁶⁸ Možnosti označit postavu s lilii za malého Ježíše odpovídá i samotné říšské jablko, které se na malbě rovněž objevuje a pravděpodobně tak symbolicky odkazuje na Kristovu vládu nad světem.

Bez povšimnutí také nezůstává skutečnost, že tvarově velmi podobné a rovněž ve špaletách oken situované nástěnné malby se nacházejí v prelaturě augustiniánského kláštera ve Šternberku. I v tomto případě štuková zrcadla doplňuje motiv pásky, který tak může odkazovat na podobnou dobu vzniku jako v případě maleb v kapli Božího Těla.²⁶⁹ [35–36]

[33] Jan Kryštof Handke, Ježíš s lilii, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[34] Jan Kryštof Handke, anděl s křížem, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

VLEVO [35] Jan Kryštof Handke (?), sv. Jan Křtitel, 18. století, nástěnná malba, ca 60 × 40 cm, Šternberk, klášter augustiniánů, prelatura.

VPRAVO [36] Jan Kryštof Handke (?), sv. Jan Evangelista, 18. století, nástěnná malba, ca 60 × 40 cm, Šternberk, klášter augustiniánů, prelatura.

²⁶⁸ Christel Squarr, heslo Stanislaus Kostka, in: Wolfgang Braunfels (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 8. Ikonographie der Heiligen, Meletius bis Zweiundvierzig Martyrer, Register, Rom – Freiburg – Basel – Wien 1990, sl. 389.

²⁶⁹ Tyto malby dosud nebyly autorsky určeny. Lze se však domnívat, že je vytvořil Jan Kryštof Handke, přičemž štukové prvky vyhotovil Filip Sattler. Oba tyto umělci se totiž na umělecké výzdobě šternberského kláštera v uvedené době značně podíleli. K malířské výzdobě šternberského kláštera srov. Michaela Šeferisová Loudová, Nástěnné malby Jana Kryštofa Handkeho a Františka Antonína Šebesty-Sebastiniho ve šternberském klášteře, in: Filip Hradil – Jiří Kroupa (edd.), *Šternberk. Klášter řeholních lateránských kanovníků. Dějiny, umění, kultura*, Šternberk 2009, s. 101–134. Zde však tyto malby zmíněny nebyly.

4.2.5 Autorství malířské výzdoby

Tvůrcem malířských prací v kapli Božího Těla byl malíř Jan Kryštof Handke. Ten se ke svému podílu na výzdobě kaple přihlásil ve vlastní autobiografii.²⁷⁰ V ní napsal, že malířské práce vyhotovil v roce 1728 na objednávku tehdejšího regenta císařského Ferdinandova konviktu Weidingera a zároveň uvedl, že mu při realizaci malířské výzdoby pomáhal jeho pomocník Jan Drechsler (okolo 1700–okolo 1746).²⁷¹ Oltářní obrazy v kapli Božího Těla zřejmě byly Janem Kryštofem Handkem dodány o rok později, v roce 1729.²⁷² U nepůvodního oltářního obrazu z roku 1747, který je dnes v kapli umístěn, lze vzhledem k nižší kvalitě provedení uvažovat nad podílem Handkeho dílny.²⁷³

Jan Kryštof Handke exemplárně reprezentoval moravskou malířskou produkci prvních tří čtvrtin 18. století. Povědomí o životě a díle tohoto malíře máme zejména díky jeho vlastní autobiografii, ve které mimo jiné uvedl, že se narodil roku 1694 v Janušově do rodiny hamerního šafáře.²⁷⁴ Prvotní malířskou přípravu získal u malíře Jana Daniela Langer, u kterého se učil čtyři roky.²⁷⁵ Následně působil v Moravské Třebové u malíře Christiana Davida.²⁷⁶ Zásadním se však stal především jeho pobyt v Olomouci, kde zřejmě roku 1714 nastoupil do zaměstnání k malíři Ferdinandu Nabothovi (1664–1714).²⁷⁷ Po Nabothově smrti jej Handke na žádost vdovy po zemřelém mistru zastoupil při vytvoření malířské výzdoby kaple v Lipkách u Rýmařova.²⁷⁸ S vdovou se také roku 1724 oženil a v průběhu jejich šestnáct let trvajícího manželství měli společně dceru Pavlínou.²⁷⁹ Po smrti manželky v roce 1742 se znovu oženil, tentokrát s Marií Veroniku Sadlerovou, dcerou sochaře a pravděpodobně Handkeho

²⁷⁰ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11v.

²⁷¹ Ibidem. Pomocník je zde uveden jako „*Johannes Drechsler*“

²⁷² Nasvědčuje tomu datace uvedená na obrazech

²⁷³ Nad možným dílenským podílem na vzniku tohoto obrazu mezi prvními uvažovala Elbelová (pozn. 258), s. 316.

²⁷⁴ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 1r. Janušov je dnešní část Janovic u Rýmařova.

²⁷⁵ Ibidem, fol. 3v. Malíř je zde uveden jako „*Johann Daniel Langer*“.

²⁷⁶ Ibidem.

²⁷⁷ Ibidem, fol. 5r. Handke uvádí rok 1715, to však není vzhledem k roku Nabothovy smrti reálné. Z tohoto důvodu je v sekundární literatuře uváděn rok 1714 – srov. Togner (pozn. 1), s. 8.

²⁷⁸ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 5r–5v. Kaple je zde označena jako „*Lindn kirchel zu Römerstadt*“

²⁷⁹ Ibidem, fol. 7r. Vdova po Ferdinandu Nabothovi zemřela podle Handkeho roku 1742.

blízkého přítele Filipa Sattlera.²⁸⁰ Malíř Jan Kryštof Handke zemřel roku 1774 a byl pochován v dnes již neexistujícím kostele Panny Marie na Předhradí.²⁸¹

Dílo Jana Kryštofa Handkeho je mimořádně rozsáhlé, čítající nespočet realizací jak malířské nástěnné výzdoby, tak také závěsných obrazů. Svým stylem navázal na starší moravskou malířskou produkci zastoupenou především Martinem Antonínem Lublinským či Dionýsiem Bedřichem Straussem (1660–1720).²⁸² Ačkoli Jan Kryštof Handke neměl možnost znát tehdejší římskou a rakouskou malířskou produkci z autopsie, byla mu patrně zprostředkována prostřednictvím grafických prací a také seznámením se s pracemi v té době na Moravě působících malířů Karla Josefa Harringera (1687–1734), Františka Josefa Wickarta (1691–1729), Paula Trogera (1698–1762) či Daniela Grana (1694–1757).²⁸³ Také jeho tvorbu zřejmě značně ovlivnilo setkání s malířem Petrem Brandlem (1668–1735), které se uskutečnilo v roce 1729.²⁸⁴

Ve výčtu Handkeho realizací najdeme četné zakázky pro olomoucké jezuity. Kromě výzdoby kaple Božího Těla se jednalo zejména o rozsáhlé práce na výzdobě interiérů školních a kolejních budov a pak také interiéru kolejního kostela Panny Marie Sněžné. První zakázku, kterou Jan Kryštof Handke od olomouckých představitelů Tovaryšstva Ježíšova získal, byla výmalba auditoria (1717) a také vyhotovení pěti obrazů znázorňujících dobrodince univerzity (1717).²⁸⁵ Významnou zakázkou se stala rovněž realizace malířské výzdoby refektáře a knihovny v kolejní budově mezi lety 1725–1726.²⁸⁶ Kromě toho Handke stál i za malířskou výzdobou interiéru kolejního kostela Panny Marie Sněžné, kde vymaloval například kapli sv. Pavlíny (1727), kapli sv. Ignáce (1743) a kapli sv. Františka Xaverského (1743).²⁸⁷ Kromě toho však malíř tvořil i pro další na Moravě působící řády, mezi které patřili například olomoučtí premonstráti či šternberští augustiniáni.

Naopak o životě a díle pomocníka Jana Drechslera není dosud mnoho známo. Na základě Handkeho autobiografie jsme spraveni o tom, že oba umělci začali spolupracovat

²⁸⁰ Ibidem, fol. 23r. Handkeho nová žena je zde uvedena jako „*frau Maria Veronica Sadlerin*“. Filip Sattler je zde uveden jako „*Philip Sadler*“. Hypotézu o přátelství mezi J.K. Handkem a F. Sattlerem mezi prvními formulovala Gabriela Elbelová, *Život a dílo sochaře Filipa Sattlera (1695–1738)* (diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 1997, s. 14.

²⁸¹ Srov. Richard Foerster, heslo Handke, Johann Christoph, in: Ulrich Thieme – Felix Becker (edd.), *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart* XV, Leipzig 1922, s. 579. – Togner (pozn. 1), s. 10.

²⁸² Togner (pozn. 1), s. 10.

²⁸³ Ibidem, s. 11.

²⁸⁴ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 13v.

²⁸⁵ Ibidem, fol. 7v.

²⁸⁶ Ibidem, fol. 11r.

²⁸⁷ Ibidem, fol. 13v, 25r.

v roce 1726 a také se z ní dozvídáme, že Drechsler pocházel z německé části Čech.²⁸⁸ Podle Julia Rödera se měl narodit v Oseku.²⁸⁹ Jako tovaryš následně společně s Janem Kryštofem Handkem realizoval řadu zakázek, mezi nimiž stojí za zmínku kromě kaple Božího Těla také například práce na výzdobě baziliky Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku u Olomouce (1727) nebo malířská výzdoba jezuitského kostela v Hradci Králové (1730).²⁹⁰ Jan Drechsler zemřel nejspíše kolem roku 1765.²⁹¹

Přesný autorský podíl malíře Jana Kryštofa Handkeho a jeho pomocníka Jana Drechslera na výzdobě kaple Božího Těla není znám. Milan Togner dříve zvažoval možné Drechslerovo autorství u malby pod kruchtou.²⁹² Tato možnost se skutečně vzhledem k poměrně odlišnému stylu malby od ostatních částí malířské výzdoby kaple může jevit jako reálná. S ohledem však na nedostatek srovnávacího materiálu spočívajícího ve známých Drechslerem samostatně realizovaných dílech, není k této problematice možné v tuto chvíli zaujmout rozhodující stanovisko.

Pro úplnost je nutné závěrem kapitoly pojednávající o malířské výzdobě kaple Božího Těla rovněž upozornit na skutečnost, že v souvislosti s výmalbou klenby kaple byla Janem Kryštofem Handkem vyhotovena také skica zachycující téměř totožný výjev Jaroslava ze Šternberka přijímajícího svátost.²⁹³ [37] Jedná se o určitý záznam provedené nástěnné malby, který, leč s menšími rozdíly, znázorňuje víceméně identickou kompozici.²⁹⁴

[37] Jan Kryštof Handke, nebeská sféra s výjevem Jaroslava ze Šternberka přijímajícího svátost, po roce 1728, olej, plátno, 100 × 70 cm, Obrazárna Královské kanonie premonstrátů na Strahově.

²⁸⁸ Ibidem, fol. 11r.

²⁸⁹ Julius Röder, *Die Olmützer Künstler und Kunsthandwerker des Barock*. I. Maler, Bildhauer, Goldschmiede, Goldschlänger, Gold- und Silberarbeiter, Perlhefter und Glaser. Auf Grund Olmützer handschriftlicher Quellen biographisch und genealogisch dargestellt, Olmütz 1934, s. 55.

²⁹⁰ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 11v, 15r. V královéhradeckém kostele s J. K. Handkem a J. Drechslerem pracoval také pomocník František Hoffman.

²⁹¹ Srov. Röder (pozn. 289), s. 55. – Milan Togner, *Barokní malířství v Olomouci*, Olomouc 2008, s. 98.

²⁹² Togner (pozn. 47), s. 339.

²⁹³ Dílo o rozměrech 100 × 70 cm a datované do doby po roce 1728 je uloženo ve sbírkách Královské kanonie premonstrátů na Strahově. Poprvé bylo dílo uvedeno do souvislosti s výzdobou kaple Božího Těla a s malířem Janem Kryštofem Handkem v Mádl (pozn. 1), s. 504–512.

²⁹⁴ Ibidem.

4. 3 Sochařská výzdoba kaple

Jednu z hlavních složek umělecké výzdoby interiéru kaple Božího Těla představuje také sochařská výzdoba. Ta se zde uplatňuje především v souvislosti s výzdobou hlavního oltáře a dvou oltářů bočních. Její součástí jsou však i další, převážně menší dekorativní prvky, které dotvářejí jednotný vizuální účinek vnitřní výzdoby kaple. Cílem následujících řádků je představit jednotlivé sochařské práce, které se v kapli Božího Těla nacházejí a vyjádřit se také k jejich autorství. Důraz je v této věci kladen zejména na práci s restaurátorskými zprávami a starší fotografickou dokumentací zachycující jednotlivé prvky ve stavu před zdokumentovanými restaurátorskými zásahy.

4. 3. 1 Výzdoba hlavního oltáře

Sochařská výzdoba hlavního oltáře sestává z dvojice figurálních soch situovaných po stranách oltáře a figurální kompozice zasazené do prostoru oltářního nástavce. Dvě sochy ve spodní části, které znázorňují ženské postavy, byly na rozdíl od ostatních figurálních sochařských děl v kapli vytvořeny z pískovce.²⁹⁵ Tyto sochy jsou umístěny na menších volutových konzolách doplněných o motiv akantu a kartuše se zavíjeným ornamentem. Vrcholová sochařská kompozice v oltářním nástavci sestává z ústřední ženské figury situované na oblacích a doprovázené postavami puttů. Celá tato vrcholová sochařská skupina byla vytvořena hlazeným štukem.²⁹⁶

Ikonografické určení popisovaných tří ženských figur se v minulosti poměrně proměňovalo. Zatímco ještě na konci 19. století byly

[38] Filip Sattler, personifikace Lásky, 1728, polychromovaný pískovec, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

²⁹⁵ Žurek (pozn. 51), s. 30.

²⁹⁶ Ibidem, s. 27.

tyto sochy popsány například Adolfem Nowakem jako „sochy svatých“²⁹⁷, ve druhé polovině 20. století začali někteří badatelé psát o možnosti považovat tyto postavy za určité personifikace či alegorie.²⁹⁸ S ohledem na tuto možnost byly uvedené postavy následně Milanem Tognerem interpretovány jako personifikace teologických ctností.²⁹⁹ Ženská postava na severní straně je tak považována za personifikaci Lásky, zatímco protilehlá postava na straně jižní je označována za personifikaci Naděje; uvedenou dvojici ctností následně doplňuje Víra, kterou představuje ženská figura v oltářním nástavci.³⁰⁰

Postava Lásky a také postava Naděje vyniká především bohatě řasenou drapérií s výrazným záhybovým systémem. Tyto drapérie charakteristické značným objemem utvářejí celkovou dynamiku kompozic obou postav, a to zejména svou expanzí do prostoru. [38][39]

V souvislosti s aktuální podobou soch může rovněž zaujmout určitá ladnost a suverénnost provedení jednotlivých rukou postav. Nicméně v této věci je potřeba reflektovat skutečnost, že z důvodu značného dřívějšího poškození soch a přítomnosti dnes již odstraněných předchozích nezdokumentovaných restaurátorských doplňků je nynější podoba rukou postav výrazně ovlivněna proběhlými restaurátorskými zásahy.³⁰¹ [40][41]

[39] Filip Sattler, personifikace Naděje, 1728, polychromovaný pískovec, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

²⁹⁷ Nowak (pozn. 23), s. 32. Původní Nowakem užitý výraz „Heiligenstatuen“ byl do češtiny přeložen v Nowak – Kachník (pozn. 23), s. 26.

²⁹⁸ Poněkud zdrženlivější interpretaci použila například Králíková (pozn. 41), s. 15. kdy badatelka napsala, že tyto sochy jsou „zatím neznámého významu (světice či alegorie)“. Zatímco autorka použila slovo „alegorie“, je v tomto případě vhodnější pojem „personifikace“, který je proto použit v textu této práce.

²⁹⁹ Togner (pozn. 47), s. 336.

³⁰⁰ Ibidem.

³⁰¹ Původní stav včetně dřívějších nezdokumentovaných restaurátorských doplňků zachycuje fotografická dokumentace, která je součástí zprávy o restaurátorském zásahu z let 1969–1972 – viz Doležal – Rozehnal (pozn. 155). Strany fotografické dokumentace nejsou číslovány, uvedené sochy jsou znázorněny pod písmeny C a F. Ačkoli se jedná o první zprávu o restaurátorském zásahu, která v souvislosti s kaplí Božího Těla existuje, je zřejmé, že nějaké neodborné pokusy o restaurování umělecké výzdoby probíhaly i dříve.

[40] Filip Sattler, personifikace Lásky, detail, 1728, polychromovaný pískovec, Olomouc, kaple Božího Těla.

[41] Filip Sattler, personifikace Lásky, detail, 1728, stav před restaurováním 1969–1972, polychromovaný pískovec, Olomouc, kaple Božího Těla.

Bez povšimnutí nelze ponechat rovněž skutečnost, že znázornění těchto personifikací bylo vyhotoveno bez nutnosti využití jakýchkoli atributů, a to pouze za pomoci výrazné gestikulace postav a jejich vzájemného symbolického propojení. Lehce vykročená Láska si odnímá z obličeje roušku a směřuje svůj zrak vzhůru. Mezitím Naděje, která je znázorněna v mírně prohnutém postoji s nataženou pravou rukou a levou přiloženou ke své hrudi se až poněkud divadelním způsobem obrací k vrcholové personifikaci Víry.

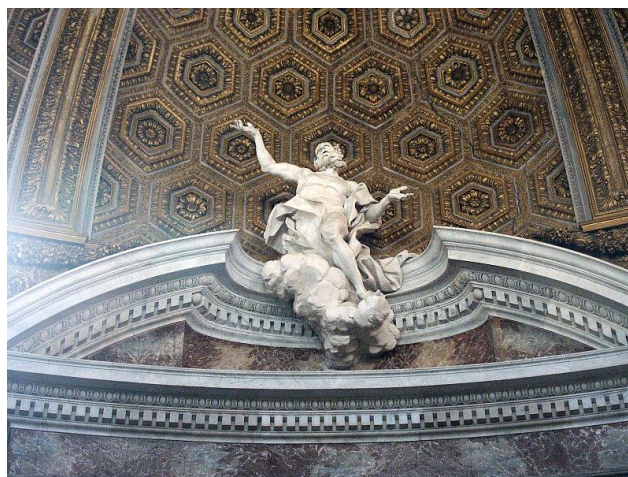
Postava Víry je znázorněna coby ženská figura vznášející se na oblacích a zároveň pozvedávající levou ruku. V rámci této postavy se stejně jako u předchozí dvojice uplatňuje výrazná záhybově pojímaná drapérie. Zde však tato drapérie zejména svým pojetím v prostoru pravé nohy v linii s pozvednutou rukou postavy opticky vytváří určitou diagonální kompozici celé sochy. Popisovaná vrcholová postava

[42] Filip Sattler, personifikace Víry, 1728, štuk, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

Víry je zároveň doprovázená menšími postavami puttů, z nichž čtyři jsou situovány na prolomeném frontonu, zatímco jeden putto postavu Víry nadnáší. [42] [LXXIV–LXXVI]

Milan Togner dříve upozornil na formální podobnost sochy Víry v kapli Božího Těla se sochou sv. Ondřeje v kapli Sant'Andrea al Quirinale v Římě.³⁰² [43] Ta byla vyhotovena v šedesátých letech 17. století sochařem Antoniem Raggim (1624–1686).³⁰³ Olomoucká socha Víry je znázorněna s víceméně stejným gestem jako římská socha sv. Ondřeje. Rozdílné je však provedení drapérií obou postav, kdy drapérie využitá u sochy sv. Ondřeje nedisponuje takovou objemností jako je tomu v případě sochy Víry. Zásadní rozdíl spočívá také ve stranovém převrácení, což však mohlo hypoteticky vzniknout přenesením výjevu z původní grafické předlohy.

[43] Antonio Raggi, sv. Ondřej, 60. léta 17. století, štuk, Řím, Sant'Andrea al Quirinale.

4. 3. 2 Výzdoba bočních oltářů

Dvojice bočních oltářů je situována na severní a jižní stěně kaple v prostoru vymezeném sdruženými kanelovanými pilastry. Tyto oltáře jsou ve spodní části tvořeny mensou mírně vystupující z plochy stěny. Na mensu navazuje nástavec se zrcadlem oválného tvaru, které je rámováno profilovaným štukovým rámem. Po jeho stranách jsou na volutových podstavcích umístěny štukové postavy andělů s bohatě řasenými drapériemi. Na vrcholu rámu se uplatňuje kompozice složená ze dvou postav andělů

[44] Filip Sattler, sochařská výzdoba severního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

³⁰² Togner (pozn. 47), s. 336.

³⁰³ K soše sv. Ondřeje v kapli Sant'Andrea al Quirinale viz Wittkower (pozn. 186), s. 280.

a paprsků. Vrcholová kompozice je se spodními postavami andělů za účelem vytvoření jednotného kompaktního celku propojena oblaky s okřídlenými hlavami andělů. [44–45] [LXXVII–LXXVIII]

Oba boční oltáře byly provedeny ze štuk, přičemž si však restaurátoři Rudolf Doležal a Aleš Rozehnal dříve povšimli, že technologické provedení obou oltářů se vzájemně poměrně liší; Zatímco paprsky ve vrcholové části severního oltáře byly celkově vyhotoveny ve štuk, pro zhotovení paprsků na jižním oltáři byly použity dřevěné latě.³⁰⁴ Restaurátoři zároveň ve výsledné restaurátorské zprávě upozornili na skutečnost, že se v rámci postav andělů na každém bočním oltáři uplatňuje rozdílný způsob provedení modelace.³⁰⁵ V této věci odkázali především na modelaci hlav jednotlivých postav andělů.³⁰⁶ Na základě fotografické dokumentace, která je součástí restaurátorské zprávy můžeme alespoň částečně porovnat uvedenou modelaci andělů ve stavu před restaurováním. Zejména porovnáním hlav puttů se skutečně může zdát, že existují v jejich provedení určité odlišnosti. Modelace hlav na severním oltáři je výrazně přesvědčivější, plastičtější a odlehčenější. [46] Naopak na jižním oltáři jsou obličejové postavy o poznání strnulejší. [47] Vzhledem však ke v té době nepřilíš příznivému stavu, ve kterém se sochařské prvky nacházely a nemožnosti vyloučit dřívější nezdokumentované amatérské

[45] Filip Sattler – dílna (?), sochařská výzdoba jižního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[46] Filip Sattler, sochařská výzdoba severního bočního oltáře, detail, 1728, stav před restaurováním 1969–1972 štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

³⁰⁴ Doležal – Rozehnal (pozn. 155), s. 3.

³⁰⁵ Ibidem.

³⁰⁶ Ibidem.

pokusy o restaurování, není možné v tuto chvíli zaujmout k uvedené problematice jasné stanovisko.

Celkovým pojetím vykazuje sochařské zpracování bočních oltářů silnou návaznost na dřívější sochařskou produkci na území dnešní Itálie. Badatelé a badatelky v tomto ohledu nejčastěji v minulosti upozorňovali na blízkost s tvorbou Gian Lorenza Berniniho, přičemž badatelka Gabriela Elbelová v souvislosti s typem bočních oltářů v kapli Božího Těla uvedla například koncepci hlavního oltáře v kostele San Tommaso da Villanova v Castel Gandolfo z roku 1661.³⁰⁷ [LXXIX] Srovnáním je však zřejmé, že spojitost mezi těmito oltáři spočívá primárně v samotném motivu postav andělů vynášejících rám s obrazem.

Svou formou a stylem se boční oltáře v kapli Božího Těla blíží spíše dílu sochaře a štukatéra Baldassarra Fontana (1661–1733).³⁰⁸ Sama badatelka Gabriela Elbelová upozornila především na sochařské pojetí oltářů sv. Josefa a sv. Šebestiána v kostele sv. Anny v Krakově, které vytvořil Fontana se svou dílnou v roce 1699.³⁰⁹ [48] Uvedené oltáře jsou svým provedením skutečně do jisté míry podobné bočním oltářům v kapli Božího Těla. Obdobné je například využití paprsků ve vrcholové části

[47] Filip Sattler – dílna (?), sochařská výzdoba jižního bočního oltáře, detail, 1728, stav před restaurováním 1969–1972 štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

[48] Baldassarre Fontana s dílnou, sochařská výzdoba oltáře sv. Josefa, 1699, štuk, Krakov, kostel sv. Anny, kaple sv. Josefa.

³⁰⁷ Elbelová (pozn. 280), s. 56.

³⁰⁸ Na stylovou podobnost sochařské výzdoby kaple Božího Těla s produkcí Baldassarra Fontana upozornil již Miloš Stehlík, heslo Filip Sattler, andělé, in: Ivo Krsek et al., *Umění baroka na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1996, s. 365. K Baldassarru Fontanovi viz například Mariusz Karpowicz, *Baltazar Fontana*, Warszawa 1994. a částečně také Michał Kurzej, *Depingere fas est. Sebastian Piskorski jako konceptor i prowizor*, Kraków 2018.

³⁰⁹ Elbelová (pozn. 280), s. 56. Ke kostelu sv. Anny v Krakově a jeho umělecké výzdobě viz Kurzej (pozn. 308), s. 113–169.

oltářů a také uplatnění postranních postav andělů. Oltáře v kostele sv. Anny se nicméně vyznačují složitější a bohatější kompozicí. Formální podobnost je ovšem natolik velká, že se možná úvaha o vlivu díla Baldassarra Fontany jeví jako opodstatněná.

Badatel Adam Sekanina upozornil také na skutečnost, že podobně Fontanou zpracované boční oltáře byly vytvořeny rovněž na Moravě, a to v kostele Narození Panny Marie a sv. Anny v Rajnochovicích.³¹⁰ [49–50] Fontana zde využil podobnou kompozici jako dříve v Krakově. Rajnochovická verze nicméně působí výrazně mohutnějším dojmem, čehož je docíleno zejména bohatějším využitím motivu paprsků, které se zde uplatňují také po stranách kompozice. Štuková výzdoba oltářů z kaple Božího Těla je oproti té na oltářích v Krakově či Rajnochovicích nápadně redukována. Také kvalita provedení je u oltářů v kapli Božího Těla značně nižší.

[49] Baldassarre Fontana s dílnou, sochařská výzdoba oltáře sv. Václava, 1. čtvrtina 18. století, štuk, Rajnochovice, kostel Narození Panny Marie a sv. Anny.

[50] Baldassarre Fontana s dílnou, sochařská výzdoba oltáře sv. Wolfganga, 1. čtvrtina 18. století, štuk, Rajnochovice, kostel Narození Panny Marie a sv. Anny.

³¹⁰ Sekanina (pozn. 189), s. 138.

4. 3. 3 Výzdoba na mense v okenním výklenku

Poměrně netypická je sochařská výzdoba objevující se na oltářní mense v prostoru jihovýchodního okenního výklenku. Jedná se o dvojici figurálních soch situovaných na volutových konzolách. [51–52] Sochy nejspíše představují eféby znázorněné ve formě orantů. Pouze jedna z postav je však aktuálně okřídlena. Jako poměrně logická se nabízí úvaha o možnosti, že mezi těmito postavami byla dříve umístěna další část výzdoby oltáře, například nějaká jiná socha, obraz, monstrance či určitý tabernákl. Z této části výzdoby se však v kapli nic nedochovalo.

Uvedená dvojice soch byla v minulosti badateli poměrně přehlížena a nedostávalo se jí dostatečné pozornosti. Sochy byly v dřívější odborné literatuře většinou pouze okrajově zmíněny jako jedna z částí sochařské výzdoby kaple Božího Těla.³¹¹ Důvodem nezájmu o tyto sochy může být přesvědčení některých badatelů, že se nejedná o původní barokní sochy, nýbrž o určité sekundární dodatky. Tuto informaci uvedl například badatel Adam Sekanina, který napsal, že sochy byly do kaple umístěny zřejmě až v 19. století.³¹²

Názor Adama Sekaniny potvrzuje formálně-stylová analýza, na základě které se skutečně sochy jeví jako nepůvodní a dokonce nebarokní. Je nicméně nezbytné v této věci reflektovat skutečnost, že nynější podoba efébů je výrazně jiná, než jakou měli dříve. Důvodem je fakt, že obě tato díla prošla na počátku sedmdesátých let 20. století náročným restaurováním. Tyto restaurátorské práce provedla dvojice sochařů

[51] Eféb, 18. století (?), štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[52] Eféb, 18. století (?), štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

³¹¹ Takto byly sochy zmíněny např. v Elbelová (pozn. 60), s. 176.

³¹² Sekanina (pozn. 189), s. 137.

a restaurátorů Rudolf Doležal a Aleš Rozehnal; východně umístěnou sochu restauroval Rozehnal, zatímco ta západně situovaná byla restaurována Doležalem.³¹³ V následné restaurátorské zprávě, ke které byla připojena také fotografická dokumentace sochařských prvků před a po zásahu, je názorně vidět, že obě tyto sochy byly v době před zásahem ve značně poškozeném stavu.³¹⁴ [53–54] Tento stav v případě západně umístěné sochy hraničil až s torzovitým dochováním. Z tohoto důvodu dvojice restaurátorů přistoupila k doplnění chybějících částí do takové míry, že je aktuálně nemožné sledovat původní autorský rukopis.

Z fotografií zachycujících díla ve stavu před restaurováním vyplývá, že dané sochy efébů hypoteticky mohly vzniknout již v 18. století. Nelze však určit, zda byly vytvořeny stejným autorem, který stojí za zbylou sochařskou výzdobou kaple. Aktuálně je nicméně podoba obou soch výrazně ovlivněna prací Aleše Rozehnala a Rudolfa Doležala.³¹⁵

[53] Eféb, 18. století (?), stav před restaurováním 1969–1972, štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[54] Eféb, 18. století (?), stav před restaurováním 1969–1972, štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

³¹³ Doležal – Rozehnal (pozn. 155), s. 3.

³¹⁴ Ibidem. Strany fotodokumentace nejsou číslovány, fotografie popisovaných soch před a po zásahu jsou uvedeny pod označením H.

³¹⁵ Zejména Rudolf Doležal patřil k výrazným sochařům v olomouckém regionu v období druhé poloviny 20. století. Byl autorem řady pomníků vytvořených v duchu socialistického realismu.

4. 3. 4 Reliéf na mense a další prvky sochařské výzdoby

Mensa hlavního oltáře je situována ve východní části lodi kaple. Na přední straně mensy byl uplatněn menší štukový reliéf znázorňující ikonografické téma pečení hostie puttem. [55] Kolem této ústřední postavy následně poletuje dvojice okřídlených hlav dalších puttů. Celý námět je proveden v nízkém reliéfu, přičemž za zmínku stojí zejména práce s hmotou. Zatímco některé části jsou modelovány tak, aby z plochy stěny mensy částečně hmotově vystupovaly, jiné jsou pouze lehce naznačeny jemnou rytou kresbou. Podobně konstruovaná hmota reliéfu je charakteristická mimo jiné rovněž pro dílo již zmiňovaného Baldassarra Fontany a jeho dílny.

Sochařskou figurální výzdobu interiéru kaple doplňuje rovněž dvojice štukových kompozic uplatňujících se v prostoru nad půlkruhově zakončenými okenními výklenky na severovýchodní a jihovýchodní straně lodi. Nad každým z těchto výklenků je situovaná trojice puttů přidržujících výraznou drapérii.

V prostřední části vždy jeden z puttů drapérii nadzvedává a vytváří tak dojem jakési opony. [56] [LXXX–LXXXI] Obě tyto kompozice umocňují celkový divadelní ráz prostoru kaple. Jako paralelu k takto pojímané kompozici trojice puttů přidržujících objemnou drapérii lze zmínit především starší sochařskou intervenci Gian Lorenza Berniniho v Sala Ducale

[55] Filip Sattler, putti pečící hostii, 1728, reliéf, štuk, ca 43 × 130 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[56] Filip Sattler, putti s drapérií, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

v Apoštolském paláci ve Vatikánu.³¹⁶ [57] V případě výjevu v kapli Božího Těla má však logicky celý námět po formální i stylové stránce výrazně redukovanější charakter.

[57] Gian Lorenzo Bernini, putti s drapérii, 50. léta 17. století, štuk, Vatikán, Apoštolský palác, Sala Ducale.

4. 3. 5 Autorství sochařské výzdoby

Na jméno autora sochařské výzdoby kaple Božího Těla upozornil již sám malíř Jan Kryštof Handke, který ve svém autobiografickém díle uvedl, že tři oltáře v kapli štukem vyzdobil sochař Filip Sattler (1695–1738).³¹⁷ Žádné další informace o podílu tohoto sochaře na výzdobě se však z textu nedozvídáme a také z textu nevyplývá ani to, zda je Sattler autorem i dalších částí sochařské výzdoby.

Navzdory informaci Jana Kryštofa Handkeho, že za štukovou výzdobou všech tří oltářů stál Filip Sattler, si restaurátoři Aleš Rozehnal a Rudolf Doležal, jak už bylo zmíněno dříve, povšimli rozdílné modelace figur u bočních oltářů a také rozdílného technologického provedení.³¹⁸ Sami z toho následně vyvodili, že oba boční oltáře patrně nevytvořil jeden autor.³¹⁹ Tato skutečnost může odkazovat na možnost, že Filipu Sattlerovi s pracemi na výzdobě kaple Božího Těla pomáhal někdo další. To se jeví vzhledem k náročnosti prací jako poměrně logické a také pravděpodobné. Aktuálně však není dílenská aktivita na zakázkách Filipa Sattlera

³¹⁶ K Berniniho sochařské výzdobě v Sala Ducale v Apoštolském paláci srov. např. Marder (pozn. 186), s. 124–126. – Wittkower (pozn. 186), s. 277.

³¹⁷ Moravský zemský archiv v Brně, (pozn. 16), fol. 11v. Handke zde uvádí jméno „*Philip Sadler*“. Sochař však bývá v odborné literatuře nejčastěji uváděn jako „*Filip Sattler*“.

³¹⁸ Doležal – Rozehnal (pozn. 155), s. 3.

³¹⁹ Ibidem.

badateli důkladně zpracována a také nejsou dosud známá ani jména všech možných spolupracovníků.³²⁰

Filip Sattler se narodil roku 1695 v tyrolském Wenssu do rodiny sochaře Klementa Sattlera.³²¹ Důležité východisko pro Sattlerovu tvorbu však představovalo také prostředí kolem sochaře Ondřeje Köhla v tyrolském Riedu, k němuž se rodina přestěhovala po smrti otce.³²² Do Olomouce se Filip Sattler dostal někdy kolem roku 1719 ze Znojma.³²³ V roce 1721 si vzal v kostele sv. Mořice v Olomouci Annu Marii Beckovou a následně se stal mistrem.³²⁴ Od roku 1723 byl olomouckým měšťanem; krátce po svém příchodu do města zpočátku působil nejspíše v dílně Jana Sturmera (1675–1729) nebo Augustina Thomasbergera (1676–1734).³²⁵ V tomto raném období vytvořil zejména sochařskou výzdobu bočního oltáře sv. Pavliny (kolem 1720) v kostele sv. Mořice v Olomouci, jež je charakteristická v té době aktuální autorovou stylovou nevyjasněností.³²⁶ Sattlerova tvorba se neomezovala pouze na práci v kameni, jejímž příkladem může být Merkurova (1727) či Jupiterova (1735) kašna, nýbrž velmi dobře zvládal také techniku dřevořezby a především štku.

Dílo Filipa Sattlera je mimořádně rozsáhlé, čítající výzdobu nesčetného množství oltářů nejen v olomouckých kostelech.³²⁷ Mezi jeho největší zakázky lze počítat zejména sochařskou výzdobu varhan v kostele sv. Mořice v Olomouci (1730–1738) a pak také práce v jezuitské kapli Božího Těla (1728).³²⁸ Pro objednavatele z řad olomouckého Tovařystva Ježíšova se ostatně Sattler podílel také na sochařské výzdobě oltářů v kolejním kostele Panny Marie Sněžné.³²⁹

Zejména v práci se štukem se tvorba Filipa Sattlera začala nejvíce profilovat v duchu italského baroka, které v moravském prostředí té doby nejvíce reprezentovala tvorba sochaře a štukatéra Baldassarra Fontany. Ta se v Olomouci setkala s ohlasem nejen v díle Sattlera,

³²⁰ Dosud nebyla badateli výrazně zvažována ani možnost určité participace pomocníků při výzdobě kaple Božího Těla. Na možný podíl spolupracovníků v rámci jiných zakázek Filipa Sattlera dříve odkazoval zejména Sekanina (pozn. 189), zejm. s. 68, 235, 256.

³²¹ Srov. Röder (pozn. 289), s. 124. – MSk [Miloš Stehlík], heslo Sattler Filip, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění II*, Praha 1995, s. 710. – GE [Gabriela Elbelová], heslo Filip Sattler, in: Jakubec – Perůtka, historie a kultura (pozn. 59), s. 237.

³²² Togner (pozn. 47), s. 334.

³²³ Elbelová (pozn. 321), s. 237.

³²⁴ Elbelová (pozn. 280), s. 12.

³²⁵ Röder (pozn. 289), s. 124. – Josef Matzke, *Olmützer Bildhauer der Barockzeit*, Steinheim am Main 1973, s. 119.

³²⁶ Elbelová (pozn. 280), s. 12.

³²⁷ Mimo oltáře olomouckých kostelů sv. Mořice či sv. Michala Sattler vyhotovil například také sochařskou výzdobu oltáře v kostele Zvěstování Panny Marie ve Šternberku či kostele Zvěstování Panny Marie v Uherském Hradišti.

³²⁸ Výzdobě varhan v kostele sv. Mořice byla v minulosti věnována zejména klíčová studie Miloš Stehlík, K účasti sochaře Filipa Sattlera na výzdobě mořických varhan v Olomouci, *Umění VIII*, 1960, s. 616–620.

³²⁹ Elbelová (pozn. 280), s. 33.

ale také Jana Sturmera či Jana Jiřího Schaubergera (1700–1744).³³⁰ Jak již bylo na předchozích řádcích popsáno, Sattlerovo dílo je v mnoha ohledech tomu Fontanovu velmi blízké. Nabízí se tedy otázka, jaký byl mezi těmito sochaři kontakt a zda nemohlo dojít dokonce k případné participaci Sattlera na některých Fontanových moravských zakázkách.

Filip Sattler zemřel 20. května 1738 a následně byl pochován na hřbitově u kostela sv. Mořice.³³¹ Skutečnost, že Jan Kryštof Handke Filipa Sattlera ve své autobiografii zmínil nebyla náhodná, se sochařem jej pojil pracovní, ale také patrně přátelský vztah.³³² Handke si dokonce po Sattlerově smrti vzal jeho dceru Marii Veroniku a zároveň na některých svých zakázkách spolupracoval se synem Filipa Sattlera, malířem Josefem Ignácem Sadlerem (1725–1767).³³³

³³⁰ Miloš Stehlík, Sochařství vrcholného baroka na Moravě, in: Oldřich Blažíček et al., *Dějiny českého výtvarného umění*. II/2, Od počátků renesance do závěru baroka, Praha 1989, s. 514–515. K sochařské produkci v Olomouci v období 17. a 18. století srov. rovněž Martin Pavlíček, Sochaři a sochařství baroka v Olomouci, in: Jakubec – Perůtka, katalog (pozn. 59), s. 119–141.

³³¹ Röder (pozn. 289), s. 124–125.

³³² Domněnku o možném přátelství mezi J.K.Handkem a F. Sattlerem formulovala mezi prvními Elbelová (pozn. 280), s. 14.

³³³ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 16), fol. 19v, 23r.

5 Kaple Božího Těla: Idea a funkce

Na rozdíl od předchozí kapitoly, která si kladla za cíl kapli Božího Těla popsat, se ji následující řádky pokoušejí pochopit. Za tímto účelem je pozornost směřována zejména ke dvěma hlavním aspektům, které s kaplí souvisejí – k její ideji a funkci. V této věci je proto nejdříve popsáno celkové téma výzdoby kaple, přičemž následně se text věnuje otázce její původní funkce a využití.

5.1 Idea konviktní kaple

„*Idea sacelli convictus*“.³³⁴ Tato slova použil rektor olomoucké jezuitské koleje Jan Seidel v záznamu ze dne 15. února 1724, aby prostřednictvím nich sdělil, že v tento den bylo rozhodnuto o ideji budoucí konviktní kaple. Uvedená událost mu patrně připadala natolik důležitá, že ji zapsal v rámci jinak poměrně stručných a na informace strohých denních záznamů ve svém diáři. Ačkoli však sám Seidel pod pojmem „*idea*“ zřejmě myslel celkově obecný záměr vybudovat konviktní kapli, následující řádky se pokusí představit ideu kaple coby téma její výzdoby a zasvěcení. Zejména právě téma výzdoby bylo totiž zvoleno poměrně důmyslné, propojující eucharistický námět s lokální, již po několik století známou legendou o Jaroslavu ze Šternberka. Tomu mělo zřejmě odpovídat také zasvěcení kaple – Božímu Tělu. To však nebylo vybráno náhodně, jelikož již před vznikem nynější kaple byl v její blízkosti umístěn starší kostel stejného zasvěcení. Uvedenému patrociniu ostatně odpovídal také již delší dobu užívaný název ulice, při které kaple vznikla.³³⁵

Téma eucharistie a tajemství proměňování hostie prostupuje celou uměleckou výzdobou kaple. Kromě samotného výjevu Jaroslava ze Šternberka přijímajícího svátost a ústředního motta výzdoby klenby kaple vycházejícího z písně *O salutaris hostia* je eucharistický námět stěžejním tématem také menších nástěnných maleb ve špaletách oken. Mimo to se rovněž přímo vztahuje k námětu obrazu hlavního oltáře. Někteří badatelé dříve uvedli, že i samotný tvar půdorysné dispozice kaple má symbolicky na hostii odkazovat.³³⁶ Tato hypotéza se však

³³⁴ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 8), fol. 222v. V překladu slova znamenají „*Idea konviktní kaple*“.

³³⁵ Jako Fronleichnambs-Gasse je ulice označena např. v Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 2), fol. 7v. Dnes se jedná o ulici Univerzitní.

³³⁶ Informaci, že architektonická dispozice kaple „*svým půdorysem (Oval-Kirche) připomíná tvar hostie*“ uvedl jako první Togner (pozn. 47), s. 340. Tuto informaci následně někteří další badatelé převzali a napsali například,

vzhledem k nepodloženosti archivními prameny a také k poměrně hojnému uplatnění oválné dispozice v rámci barokní architektury nezdá být obhajitelná.

Pro celkový kontext je nezbytné rovněž upozornit na skutečnost, že svým námětem se k tématu eucharistického zázraku patrně vztahoval také původní oltářní obraz, který se měl nacházet ve starém konviktním kostele Božího Těla.³³⁷ Ve Státním okresním archivu v Olomouci je uloženo několik exemplářů mědirytiny, která se má k tomuto původnímu oltářnímu obrazu vztahovat.³³⁸

[58] Zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla s popisem legendy, mědiryt, ca 240 × 170 mm.

[58] [LXXXII] Tato mědirytina ve spodní části obsahuje textový doprovod upozorňující

na skutečnost, že je na ni znázorněna „Podoba nejstaršího dřevěného obrazu, který je chován v chrámu Těla Páně v Olomouci v konviktu na památku zázračného vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary léta Páně 1241.“³³⁹ Obraz tak svým námětem spojoval téma eucharistického zázraku s legendou o Jaroslavu ze Šternberka a jeho údajném vítězství nad Tatary u Olomouce.

K mědirytině byl připojen také latinsky psaný text popisující uvedenou legendu.³⁴⁰ Prostřednictvím něj se dozvídáme, že kolem roku 1241 po vpádu Tatarů na Moravu vyslal

že „Oválná kaple Božího Těla svým půdorysem symbolicky odkazuje ke tvaru hostie.“ viz Mlčák (pozn. 65), s. 95.

³³⁷ Leoš Mlčák – Kateřina Mlčáková, Mědirytiny k barokní legendě o zázračném vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary u Olomouce, *Střední Morava. Kulturně historická revue* XIII, 2002, s. 65.

³³⁸ Dochováno je více exemplářů, několik z nich je uloženo jako Státní okresní archiv v Olomouci, fond Archiv města Olomouce – zlomky registratur 1426–1786, inv. č. 4893, fol. 6v–7r. (Znázornění obrazu v kostele Božího Těla). K více exemplářům mědirytiny viz Mlčák – Mlčáková (pozn. 337), s. 65–77. Mědirytina má rozměry ca 240 × 170 mm.

³³⁹ Původní věta „Effigies Tabulae lignae vetustissimae in Templo Corporis Christi Olomucii in Collegio Conuictorum asseruatae in monumentum miraculosae Victoriae Iaroslai de Sternberg aduersus Tartaros. A D. I. 2. 4. 1. obtentae.“ v Státní okresní archiv v Olomouci (pozn. 338), fol. 6v. byla do češtiny přeložena v Mlčák – Mlčáková (pozn. 337), s. 65.

³⁴⁰ Státní okresní archiv v Olomouci (pozn. 338), fol. 7r. Pro český překlad legendy viz Mlčák – Mlčáková (pozn. 337), s. 67–68.

tehdejší král Václav Otakar jistého Jaroslava ze Šternberka s několika oddíly, aby útok odrazili. Před samotnou bitvou přijal tento vojevůdce s dalšími vojáky svátost v olomouckém chrámu Božího Těla a pět zbylých hostií nechal ve zhotovené schránce nést do bitvy na oslu. Zároveň se dozvídáme, že při modlitbě k Panně Marii přislíbil v případě vítězství založit kostel k její úctě. Když došlo k následnému střetu, usekl Jaroslav ze Šternberka napřaženou paží s mečem Petovi, veliteli tatarského vojska, důsledkem čehož se Tataři dali na útek. Mezitím si kněz po vyjmutí pěti hostií ze schránky povšimnul, že se zázračně zvětšily a nyní připomínaly lidské tělo. Společně s vojáky je proto naložili zpátky na osla, který s nimi, zcela bez vedení, pokračoval zpátky do chrámu Božího Těla. Zde následně hostie byly s náležitou úctou uchovávány, a dokonce byl později do chrámu také umístěn oltářní obraz, který měl celou událost připomínat.

Výraznou paralelu k olomoucké legendě a jejímu vizuálnímu zpracování na mědirytině představuje příběh popisující údajný zázrak, jenž se měl uskutečnit v roce 1239 u města Daroca ve španělské Aragonii.³⁴¹ Také v tomto případě mělo dojít k bitvě, ve které se však měli tentokrát mezi sebou utkat Španělé s Maury.³⁴² Před samotným započítím bitvy měl za vítězství Španělů celebrovat kněz mši, přičemž se však s ohledem na nepříznivý vývoj konfliktu rozhodl šest připravených hostií zabalit a ukrýt.³⁴³ Po skončení bitvy a vítězství španělské strany bylo následně odhaleno, že po všech hostiích vznikly zakrvavené otisky; španělští vojáci proto zmíněné hostie naložili na mulu, která je zcela bez vedení odnesla do Darocy na místo, kde byl záhy vybudován kostel k připomínce celé události.³⁴⁴ Stejně jako olomoucká legenda, byla legenda o zázraku u Darocy šířena zejména prostřednictvím mědirytiny, která celý příběh vizuálně znázorňovala.³⁴⁵ Uvedená mědirytina je rovněž nápadně podobná té olomoucké.

[LXXXIII]

Přesuneme-li se ovšem zpátky k příběhu znázorněnému v kapli Božího Těla, je nezbytné zmínit, že samotný příběh o vítězství Jaroslava ze Šternberka v bitvě u Olomouce lze najít již v *Kronice české* od Václava Hájka z Libočan (†1553).³⁴⁶ Tato verze se však od legendy popsané při mědirytině poměrně liší. Primární rozdíl v Hájkově podání spočívá především v absenci eucharistické a mariánské roviny příběhu. O více než sto let později byla v díle *Diva Wartensis* jezuity Bohuslava Balbína (1621–1688) legenda doplněna o motiv

³⁴¹ Srov. Mádl (pozn. 1), s. 507. – Mlčák – Dolejší (pozn. 1), s. 108. – Sterba (pozn. 63), s. 283.

³⁴² Mádl (pozn. 1), s. 507.

³⁴³ Ibidem.

³⁴⁴ Ibidem.

³⁴⁵ Ibidem. – Mlčák – Dolejší (pozn. 1), s. 108.

³⁴⁶ Původní vydání z roku 1541 vyšlo jako Václav Hájek z Libočan, *Kronika česká*, ed. Václav Flajšhans, Praha 1929, s. 455–458.

modlitby k Panně Marii a příslibu založení kostela.³⁴⁷ Podle Balbína po bitvě Jaroslav ze Šternberka uvedený kostel skutečně v Olomouci založil, a dokonce zde následně mělo být pohřbeno několik představitelů rodu Šternberků.³⁴⁸ Zároveň Balbín zmínil, že aktuálně tento kostel využívalo Tovařystvo Ježíšovo.³⁴⁹ [LXXXIV]

Klíčovou transformací však legenda prošla zejména v díle *Vestigia virtutis et nobilitatis Sternbergicae in regno Bohemiae* jezuity Jana Tannera (1623–1694)³⁵⁰ V tomto textu byl původní příběh upraven do víceméně totožné podoby, jakou známe již ze zmíněného popisu při mědirytině z olomouckého archivu. Bez povšimnutí nelze také ponechat skutečnost, že součástí uvedeného Tannerova spisu je rovněž totožná, leč zrcadlově převrácená mědirytina znázorňující podobu původního obrazu v kostele Božího Těla v Olomouci.³⁵¹ Ta je ve spodní části signována, na základě čehož víme, že byla vytvořena Danielem Wussinem (kolem 1626–1691) podle kresby Karla Škréty (1610–1674).³⁵² [59] [LXXXV]

Jan Tanner se legendě o Jaroslavu ze Šternberka následně částečně věnoval také ve svém dalším díle s názvem *Geschichte Derer Helden vor Sterner*, kde víceméně navázal na svůj předchozí text.³⁵³ V tomto díle však může být ve vztahu k malířské výzdobě nynější kaple Božího Těla významná zejména Tannerova informace o tom, že společně s Jaroslavem ze Šternberka se měl ve velení vojenským oddílům angažovat také jistý Petr Berka, „...rovněž

[59] Daniel Wussin podle Karla Škréty, zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla, 17. století, mědiryt ca 240 × 170 mm.

³⁴⁷ Bohuslao Balbino, *Diva Wartensis, oder Ursprung und Mirackel der Großmächtigsten /Gottes/ und der Menschen Mutter Mariae*, Pragae 1657, s. 172–173.

³⁴⁸ Ibidem, s. 173.

³⁴⁹ Ibidem.

³⁵⁰ Johannes Tanner, *Vestigia virtutis et nobilitatis Sternbergicae in regno Bohemiae*, Pragae 1661, sine pag.

³⁵¹ Ibidem, sine pag. Mědirytina je o velikosti ca 240 × 170 mm.

³⁵² Ibidem, sine pag. Ve spodní části jsou autoři označeni jako „C. Screta del.“ a „D. Wussim sculp.“

³⁵³ Původně latinsky psané dílo s názvem *Historia Heroum de Stellis* z roku 1674 bylo po autorově smrti vydáno německy tiskem jako Johann Tanner, *Geschichte derer Helden von Sterner*, Prag 1732. Legenda o Jaroslavu ze Šternberka na s. 103–118.

*hrdina, velmi slavný pro svůj starobylý šlechtický rod i vlastní velkorysost a velké zkušenosti ve válečných záležitostech*³⁵⁴ [LXXXVI]

S ohledem na uvedenou skutečnost se může nabízet logická otázka, zda nebyl tento hrdina na nástěnné malbě v kapli Božího Těla rovněž znázorněn. Badatel Jaroslav Ryška si dříve povšimnul, že kromě postavy Jaroslava ze Šternberka přijímající svátost je na malbě v prostoru nad hlavním oltářem poměrně akcentována také postava zbrojnoše ve zlatém brnění.³⁵⁵ [60] Pouze tyto dvě postavy jsou zvýšeny a také pouze ony jsou znázorněny s okružím kolem krku. Sám Ryška se tuto postavu pokusil, patrně nesprávně, identifikovat jako polského krále Jana Sobieského (1629–1696).³⁵⁶

[60] Jan Kryštof Handke, Petr Berka (?), 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

Ačkoli se tato badatelova identifikace zdá být nepravděpodobná, skutečně se možnost ztotožnění uvedené postavy s určitou osobou jeví jako opodstatněná. Je tedy poměrně s podivem, že se žádný z následujících badatelů nepokusil o bližší ztotožnění znázorněného zbrojnoše ve zlatém brnění, jelikož právě na základě Tannerova textu se lze domnívat, že uvedený zbrojnoš může hypoteticky znázorňovat právě Petra Berka.

Jaroslav Ryška byl také prvním badatelem, který si povšimnul nápadné stylizace tatarských vojáků v prostoru nad kruchtou do podoby Turků; v této věci upozornil především na dvojici postav válečníků, které soudě podle oděvu a celkové charakteristiky identifikoval jako postavu velitele tureckých vojsk Kara Mustafu (1635–1683) a spojence Turků a vůdce uherského povstání Imricha Tökölyho (1657–1705), tedy osoby vztahující se ke skutečné historické události obléhání Vídně Turky roku 1683.³⁵⁷ Tato badatelova identifikace je zásadní, jelikož se skutečně zdá, že původní legenda o vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary byla v kapli Božího Těla doplněna o jistou reflexi v té době stále ještě aktuálního ohrožení Evropy

³⁵⁴ Ibidem, s. 108. „...ebenfalls ein Helde, so wohl seines uhralten Adelichen Geschlechtes, als eigener Großmüthigkeit, und grosser Erfahrung halber in Kriegs-Sachen sehr berühmt, bestellet ware, ...“

³⁵⁵ Jaroslav Ryška (pozn. 1), s. 97.

³⁵⁶ Ibidem, s. 98.

³⁵⁷ Ibidem, s. 97–98.

tureckými výpady. V tomto směru tak samotná legenda nabrala další, již třetí rovinu výkladu, při které byli původně tatarští válečníci nahrazeni válečníky tureckými.

Důležité a doposud ne náležitě popsané a probádané je v kontextu výzdoby kaple Božího Těla rovněž téma související s oslavou jezuitských světců sv. Aloise Gonzagy a sv. Stanislava Kostky.³⁵⁸ Tato rovina výzdoby uplatňující se zejména v okenních výklencích se může jevit jako hodná pozornosti také s ohledem na poměrně výraznou úctu k těmto světcům, která v rámci olomoucké jezuitské koleje v době vzniku kaple panovala. Ze záznamů v diáři rektora Jana Rollera se totiž dozvídáme, že na konci srpna roku 1727, tedy rok před vysvěcením kaple, se měly uskutečnit rozsáhlé oslavy související s úctou k těmto v té době nedávno kanonizovaným světcům (oba kanonizováni 1726).³⁵⁹ Bez významu nezůstává také skutečnost, že jak Stanislav Kostka, tak i Alois Gonzaga byly vnímány jako patroni mládeže a studentů.³⁶⁰ V tomto případě se tak malířská výzdoba okenních výklenků v kapli Božího Těla patrně přímo vztahovala ke studentům. Zároveň je možné usuzovat, že podobný tematický program vyjadřovaly rovněž další, dnes nedochované, části výzdoby obou uvedených výklenků.

Otázkou rovněž může být, k čemu sloužila dodnes dochovaná mensa v jednom z okenních výklenků. Je možné, že zde byl původně zřízen určitý boční oltář, z něhož se však zachovala právě pouze mensa a dvojice štukových soch efébů. Podobné vybavení lze očekávat také v protilehlém výklenku, ve kterém se však nic nedochovalo. V kapli Božího Těla se kromě tohoto uvažovaného oltáře v jihovýchodním okenním výklenku nacházejí další tři oltáře. Jedná se o oltář hlavní a dva oltáře boční. Na tuto trojici oltářů rovněž cílila primární sochařská a malířská výzdoba. Jak však dříve poznamenala Marie Králíková, s ohledem na fragmentárně dochované pozůstatky uchopení lavic sahajícím téměř ke stěně je zřejmé, že uvedené dva boční oltáře neměly v rámci bohoslužebné činnosti žádnou praktickou funkci.³⁶¹ Zároveň zřejmě nelze bez upozornění ponechat skutečnost, že při těchto bočních oltářích zcela absentuje funkční mensa. Funkce uvedených bočních oltářů tak byla patrně pouze dekorativní.

³⁵⁸ Jako jeden z mála badatelů tento aspekt stručně zmínil například Pavlíček (pozn. 60), s. 81.

³⁵⁹ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 9), fol. 24v–27v. Oslavy probíhaly několik dní, během kterých se sloužily obřady a také se konala hostina.

³⁶⁰ Squarr (pozn. 268), sl. 389. – Vincent Mayr – Lieselotte Schütz, heslo Aloysius (Luigi) Gonzaga, in: Wolfgang Braunfels (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 5. Ikonographie der Heiligen, Aaron bis Crescentianus von Rom, Rom – Freiburg – Basel – Wien 1973, sl. 100.

³⁶¹ Králíková (pozn. 41), s. 15. Je však nutné upozornit, že žádné průzkumové a jiné restaurátorské zprávy, které byly v rámci výzkumu studovány se o tomto nezmiňují.

5.2 Funkce kaple

Jak již bylo popsáno, základní kámen ke stavbě nynější konviktní kaple Božího Těla byl položen 22. července 1724.³⁶² Vystává tedy otázka, z jakého důvodu byl pro tuto událost vybrán právě tento den. Uvedené datum se na jednu stranu může jevit jako zcela běžné a náhodné. Na stranu druhou je nicméně nutné reflektovat skutečnost, že právě červenec roku 1724 představoval pro jezuitský konvikt v Olomouci poměrně významné období spojené s oslavami stoletého výročí císařské fundace Ferdinandem II. Tyto oslavy započaly 16. července mší, kterou měl sloužit sufragánní biskup František Julián hrabě Braida v blíže nespecifikované kapli.³⁶³ Oslavy pokračovaly i další dny, u nichž se v diáři rektora Jana Seidela objevují například záznamy o hostinách, či dokonce o divadelním představení, které se mělo k oslavě výročí uskutečnit 19. července.³⁶⁴ Skutečnost, že právě v tomto období bylo započato se stavbou kaple je proto poměrně zarážející a může se tak hypoteticky nabízet úvaha nad možností určité souvislosti mezi těmito událostmi. Započetí stavby nové kaple a v tomto ohledu celkové rozšíření budovy konviktu tak mohlo být hypoteticky bráno jako určitá součást oslav vztahující se k jistému očekávání nového století císařského Ferdinandova konviktu.

Co se využití kaple Božího Těla týče, je zřejmé, že stejně jako starý kostel situovaný v přibližně podobných místech, bezesporu sloužila jako konviktní oratorium. V čem však tato funkce přesněji spočívala není dosud zcela jasné. Funkce kaple představuje v současné době zcela nezpracované téma, kterým se dosud žádný z badatelů či badatelek nezabýval. Způsob využití kaple jednoznačně nevyplývá ani ze studovaných rektorských diářů z dvacátých let 18. století. V této věci si lze povšimnout víceméně pouze záznamu rektora Jana Rollera ze soboty 16. dubna 1729, ve kterém se objevuje informace, že v tento den, v sedm hodin bylo na konviktu slaveno Zmrtvýchvstání Krista.³⁶⁵ Na základě této informace se lze tedy domnívat, že za tímto účelem byla využita rovněž konviktní kaple.

K využití kaple Božího Těla se nicméně v minulosti vyjádřil, leč poměrně stručně, topograf Řehoř Wolný, který uvedl informaci, že sloužila určitému bratrstvu.³⁶⁶ Co se tohoto bratrstva týče, mělo být podle Wolného utvořené a potvrzené papežem Řehořem XIII. již v roce

³⁶² Viz kapitola 3 *Kaple Božího Těla: Dějiny stavby*, s. 26.

³⁶³ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 8), 233v–234r.

³⁶⁴ *Ibidem*, fol. 234r.

³⁶⁵ Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 9), fol. 83v. „*Hora 7ma resurrectio domini celebrata in convictu*“.

³⁶⁶ Wolný (pozn. 18), s. 217.

1575.³⁶⁷ Sestávat mělo z alumnů, tedy osob žijících ve školském zařízení.³⁶⁸ Není jasné, kde přesně autor k uvedené informaci přišel, nicméně i přesto se jeví jako poměrně důvěryhodná a logická.

Pod patronací jezuitů vznikalo již od 16. století několik náboženských sdružení, nazývaných také jako bratrstva, sodality či kongregace, přičemž řada z nich byla orientována právě na studenty.³⁶⁹ V rámci olomoucké jezuitské koleje působilo hned několik studentských mariánských sodalit, kdy jedna z nich, sodalita *Navštívení Panny Marie* působila právě při jezuitském konviktu.³⁷⁰ Ze stanov uvedené sodality vyplývá, že vznikla v roce 1575 a také jsme na základě stvrzení, které je stanov součástí, spraveni o tom, že její vznik potvrdil papež Řehoř XIII.³⁷¹ [LXXXVII–LXXXVIII]

Na základě těchto skutečností je tedy zřejmé, že Řehoř Wolný měl pod uvedeným bratrstvem na mysli zcela jistě právě tuto studentskou sodalitu *Navštívení Panny Marie* působící při olomouckém konviktu. Je skutečně vysoce pravděpodobné, že toto uskupení ke svým aktivitám využívalo konviktní kapli či předtím také starší kostel. Dosud nezodpovězenou a pro následné bádání otevřenou otázkou však zůstává, jakým způsobem byla kaple tímto studentským seskupením užívána. Není zcela jasné, zdali pro něj kaple přímo vznikla nebo byly za tímto účelem v kapli zřízeny jen nějaké menší části, například boční oltáře. K aktivitám podobných jezuitských seskupení totiž velmi často patřilo mimo jiné také zřizování oltářů či bočních kaplí při řádových kostelech.³⁷² Existují však rovněž případy, kdy za tímto účelem vznikla samostatná modlitebna, jejímž příkladem může být například Zrcadlová kaple v Praze (výstavba 1722–1726).³⁷³

³⁶⁷ Ibidem.

³⁶⁸ Ibidem. – heslo *Alumnus*, in: Věra Petráčková – Jiří Kraus (edd.) *Akademický slovník cizích slov*, I. díl. A–K, Praha 1995, s. 44.

³⁶⁹ K těmto náboženským uskupením vznikajícím v rámci jezuitského řádu, ale i mimo něj viz např. Zdeněk Orlita, *Olomoučtí jezuité a náboženská bratrstva v 16.–18. století*, *Střední Morava. Kulturně historická revue* XX, 2005, s. 43–54. – Petra Oulíková, *Künstlerische Ausstattung von Altären und Kapellen der von Jesuiten betreuten Bruderschaften in Prag*, in: Richard Čemus – Petronilla Čemus (edd.), *Bohemia jesuitica 1556–2006*. Tomus 2, Praha 2010, s. 1217–1238. – Vladimír Mañas – Zdeněk Orlita – Martina Potůčková (edd.), *Zbožných duší úl: Náboženská bratrstva v kultuře raněnovověké Moravy* (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc 2010. – Vladimír Mañas – Zdeněk Orlita, *Olomouc v období jediného oficiálního vyznání a jeho náboženská bratrstva*, in: Jakubec – Perůtka, *historie a kultura* (pozn. 59), s. 90–99.

³⁷⁰ Orlita (pozn. 369), s. 44.

³⁷¹ Ačkoli podle dokumentu sodalita (zde jako „*congregatio*“) vznikla už v roce 1575, samotný dokument byl vytištěn až roku 1578 v Trnavě jako: *Canones seu leges eorum, qui in Sanctissima Congregatione B. Mariae semper virginis, quae in Seminario Episcopali Olomucensi instituta est, vivunt: Confirmatae ac privilegis donate à summo Pontifice Romano, Gregorio XIII.*, Impressi Tirnaviae 1578, sine pag. [Vědecká knihovna v Olomouci, sign. 2.370]. Zároveň zde není sodalita uvedena pod svým celým zasvěcením, ale pouze jako „*B. Mariae semper virginis*“.

³⁷² Ke zřizování oltářů a kaplí jezuitskými sodalitami srov. Oulíková (pozn. 369), s. 1217–1238.

³⁷³ Ibidem, s. 1229

Pro úplnost je také nezbytné v tomto ohledu upozornit rovněž na skutečnost, že se v rámci olomouckého duchovního prostředí v 18. století neuplatňovala pouze bratrstva působící pod patronací jezuitů. Výrazným se stalo mimo jiné rovněž bratrstvo Božího Těla při olomouckém kostele sv. Mořice. Jedná se o seskupení, které bylo již zmiňováno na předchozích řádcích zejména v souvislosti s jeho bohatě malířsky zpracovanou členskou matrikou.³⁷⁴ Zmínka o tomto bratrstvu se však ve vztahu ke kapli Božího Těla může zdát relevantní nejen s ohledem na samotné společné téma zasvěcení a možné ikonografické východisko malby stromu života pod kruchtou kaple. Důležité propojení představují také někteří umělci podílející se na stavbě a výzdobě kaple, kteří byli prokazatelně členy uvedeného bratrstva. Už 7. června 1711 vstoupil do bratrstva Jan Jakub Kniebandl.³⁷⁵ 10. října 1726 se stal členem Filip Sattler.³⁷⁶ Jan Kryštof Handke se připojil hypoteticky 24. dubna 1729.³⁷⁷

Nezodpovězenou otázkou stále zůstává, jaká byla celková souvislost mezi bratrstvy a konviktní kaplí. Je nezbytné podniknout v této věci výraznější výzkum, který by tuto otázku a mnoho dalších jednoznačně zodpověděl. Lze se domnívat, že rozklíčování vlivu bratrstev v rámci kaple Božího Těla by následně pomohlo také uměleckohistorickému výzkumu, a to zejména detailnější interpretaci a pochopení značně složitého programu umělecké výzdoby.

³⁷⁴ Viz kapitola 4.2.2 *Nástěnná malba v podkruchtí*, s. 50–51. K matrice srov. MP [Martina Potůčková], heslo Členská matrika bratrstva Božího Těla v Olomouci, in: Maňas – Orlita – Potůčková (pozn. 369), s. 81–83.

³⁷⁵ Dokládá to zápis Kniebandlova jména v členské matrice, viz Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 245), fol. 216r. „1711, 7 Junii Joannes Jacobus Kniebandl“. Elbelová (pozn. 280), s. 15. dříve zmínila, že je Kniebandl v matrice zapsán, neuvedla však přesné folio ani datum zápisu Kniebandlova jména. Jméno „*Joannes Jacobus Kniebandl*“ v matrice zcela jistě patří již v této práci zmiňovanému zednickému mistru J.J.Kniebandlovi, neboť byl u tohoto jména v matrice uveden také rok smrti Kniebandla 1730.

³⁷⁶ Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 245), fol. 380r. Sattlerovo jméno v matrice objevila jako první Elbelová (pozn. 280), s. 15.

³⁷⁷ Elbelová (pozn. 280), s. 15. uvedla, že by mělo být v matrice zaznačeno i jméno J.K. Handkeho, neuvedla zde nicméně přesný odkaz na stranu v matrice a také neuvedla, kdy přesně měl Handke do bratrstva vstoupit. Jméno „*Johannes Hanke*“ se objevuje v záznamu ke dni 24. dubna 1729. – viz Státní okresní archiv Olomouc (pozn. 245), fol. 218r. Není však zcela jisté, zda se jedná právě o malíře Jana Kryštofa Handkeho, jelikož u zápisu, na rozdíl od zápisu J.J. Kniebandla, absentuje záznam roku úmrtí.

Závěr

Jak jsem se snažil ve své práci upozornit, se stavbou kaple Božího Těla bylo započato roku 1724. Tato bakalářská diplomová práce tedy vzniká přesně v době 300letého výročí uvedené události. Za tuto dobu byla kaple zmíněna řadou badatelů v mnoha textech, nicméně ve většině případů se jednalo pouze o zmínku stručnou a přehledovou. Vyjma několika málo prací, od jejichž vzniku však již uplynulo více než dvacet let, nebyla kapli věnována detailnější pozornost. Zároveň žádný z předchozích badatelů v rámci výzkumu kaple nerefletoval diáře olomouckých rektorů, které podle mého názoru představují zcela nepostradatelný zdroj informací. Dosud téměř žádný z badatelů nevytěžil v souvislosti s poznáním umělecké výzdoby kaple ani restaurátorské a jiné zprávy uložené v Národním památkovém ústavu či Archivu Univerzity Palackého v Olomouci. Z tohoto důvodu se tak stalo jejich studium v této práci prioritou.

Ve své práci jsem se také snažil poukázat na chyby, které ve vývoji bádání nastaly a které, domnívám se, zapříčinily nesprávné datování výstavby kaple Božího Těla a Nového konviktu. V tomto ohledu jsem se pokusil vyjádřit argumenty, proč lze považovat aktuálně badateli uváděnou dataci do let 1721–1724 za nesprávnou, a naopak jsem se snažil uvést důvody proto se domnívat, že stavba kaple i Nového konviktu probíhala později, až mezi lety 1724–1728. Hlavní oporou mi v této věci byly především zmíněné rektorské diáře, ale také již v minulosti badateli uváděné archivní dokumenty týkající se stavby Nového konviktu a kaple. U těchto dokumentů jsem se zejména na základě jejich celkové analýzy pokusil vyvrátit možnost považovat je za určitou kolaudační smlouvu. Naopak se domnívám, že jejich vznik lze datovat ještě před samotné započetí výstavby kaple a patrně také Nového konviktu.

Důležitou otázkou, kterou jsem ve své práci řešil, byla však také otázka architektonické koncepce kaple a jejího autorství. Zde jsem se mimo jiné snažil prověřit poměrně netypické uplatnění motivu akantu nad oběžnou římsou, přičemž jsem v této věci upozornil na jeho přítomnost i na starším nákresu, který byl vložen ke korespondenci olomouckých jezuitů s pražským architektem Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem kolem roku 1720. S ohledem na tuto skutečnost je tedy zřejmě možné se domnívat, že uplatnění uvedeného motivu v kapli může se zmíněným nákresem do jisté míry souviset. Zároveň jsem se pokusil vyjádřit k otázce samotného autorství architektonického projektu kaple. Zde je třeba upozornit, že autorství Jana Jakuba Kniebandla není dostatečně archivně podloženo, nýbrž zmínka o tomto staviteli je v archivních dokumentech formulována poměrně stroze.

V souvislosti s popisem umělecké výzdoby kaple mi šlo především o poznání stavu dochování jednotlivých prvků. V této věci mi byly hlavní oporou zejména restaurátorské zprávy a fotografická dokumentace, která je jejich součástí. Na základě nich jsem především mohl srovnat aktuální stav sochařských prací v interiéru kaple se stavem před zdokumentovanými restaurátorskými zásahy. Toto srovnání se stalo zcela klíčovým zejména u dvojice menších soch situovaných v jihovýchodním okenním výklenku. Co se týče malířské výzdoby, zde jsem se pokusil o novou ikonografickou interpretaci některých znázorněných postav. Takto jsem identifikoval například postavu malého Krista v menší nástěnné malbě v severovýchodním okenním výklenku nebo postavu zbrojnoše znázorněnou na nástěnné malbě na klenbě kaple.

Kromě toho jsem se v poslední kapitole pokusil otevřít badatelskou otázku původní funkce a využití kaple. V této věci jsem především upozornil na skutečnost, že existuje možnost určitého původního užívání kaple jezuitskou studentskou sodalitou Navštívení Panny Marie, která působila při konviktu. Právě v otázce funkce a využití kaple spatřuji nejvýraznější prostor pro následující výzkumy. Ty by se podle mého názoru měly zaměřit především na zmapování role uvedených náboženských seskupení v souvislosti s užíváním a vznikem kaple. Není v tuto chvíli jasné, zda kaple pro sodalitu Navštívení Panny Marie vznikla, či v ní byla za tímto účelem zřízena jen nějaká menší část, například boční oltář. Zároveň není jasné, jakým způsobem tato sodalita kapli využívala. Je rovněž možné se domnívat, že by objasnění vlivu náboženských seskupení na kapli mohlo do jisté míry pomoci umělecko-historickému výzkumu a pochopení složitého ikonografického programu výzdoby kaple.

Celkově se domnívám, že by měla být kapli Božího Těla v následujících letech věnována výraznější pozornost. Stále v jejím poznání spatřuji nejasnosti, které je nezbytné navazujícími výzkumy redukovat. V této souvislosti je klíčové zejména vytěžení dalších archivních fondů, které mohou obsahovat dokumenty olomoucké jezuitské provenience. Jedná se dle mého názoru zejména o fond *Jesuitica* v Národním archivu České republiky, ale rovněž fondy z Ústředního archivu Tovaryšstva Ježíšova v Římě (*Archivum Romanum Societatis Iesu*). Zároveň jako jeden z dalších možných zdrojů informací je na místě zmínit tzv. *Litterae annuae*, tedy dopisy, které byly každý rok posílány z jednotlivých jezuitských provincií do Říma.

Závěrem této práce je však na místě vyjádřit určitý apel rovněž na zevrubnější poznání celého areálu bývalých jezuitských budov v Olomouci. Jedná se o stavby, které disponují nesporným významem v kontextu zástavby historického centra města, nicméně i přesto stále zůstávají v dosavadním vývoji bádání poměrně nedoceny.

Prameny a literatura

Prameny

Moravský zemský archiv v Brně

G12 Cerroniho sbírka

Johann Peter Cerroni, *Skizze einer Geschichte der bildenden Künste in Mähren und österr. Schlesien*, II. Band, 1807 [sign. I., inv. č. 34].

Vlastní životopis Jana Kryštofa Handkeho [sign. II., inv. č. 180].

Popis královského města Olomouce [sign. II., inv. č. 58/2].

E28 Jezuité Olomouc 1566–1773

Plány nového kostela [kart. 12, sign. F 2/3].

Plán situace před stavbou školy [kart. 13, sign. F 4/1].

Diář rektora olomoucké koleje 1714–1726 [kart. 45, kniha 5].

Diář rektora olomoucké koleje 1726–1739 [kart. 45, kniha 6].

Dientzenhoferovy návrhy pro stavbu koleje a kostela [kart. 12, sign. F 2/2].

Státní okresní archiv v Olomouci

Archiv města Olomouce – Zlomky registratur 1426–1786

Dokumenty ke stavbě nové části jezuitského konviktu [inv. č. 425, sign. 11b/II].

Znázornění obrazu v kostele Božího Těla [inv. č. 4893].

Farní úřad sv. Václava Olomouc (1689) 1796–1955

Zprávy o zabírání katolických kostelů a kaplí na území Olomouce československou církví [kart. 7, inv. č. 133].

M 7–1 Farní úřad sv. Mořice Olomouc

Matrika Bratrstva Božího Těla při kostele sv. Mořice v Olomouci [inv. č. 232].

Staré tisky do roku 1850

Vědecká knihovna v Olomouci

Bohuslao Balbino, *Diva Wartensis, oder Ursprung und Mirackel der Großmächtigsten /Gottes/ und der Menschen Mutter Mariae*, Pragae 1657 [sign. 600.775].

Johannes Tanner, *Geschichte derer Helden von Sterner*, Prag 1732 [sign. II 34.439].

Canones seu leges eorum, qui in Sanctissima Congregatione B. Mariae semper virginis, quae in Seminario Episcopali Olomucensi instituta est, vivunt: Confirmatae ac privilegis donate à summo Pontifice Romano, Gregorio XIII., Impressi Tirnaviae 1578 [sign. 2.370].

Digitální knihovny

Johannes Tanner, *Vestigia virtuis et nobilitatis Sternbergicae in regno Bohemiae*, Pragae 1661 [Digitalizováno: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11195886?page=6,7>, vyhledáno 17. 4. 2024].

Franz Joseph Schwoy, *Topographie vom Markgrafthum Mähren*, Wien, I. Band, Wien 1793 [Digitalizováno: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10011318?page=,1>, vyhledáno 17. 4. 2024].

Restaurátorské zprávy a jiné nevydané dokumenty z Národního památkového ústavu a Archivu Univerzity Palackého v Olomouci

Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště Olomouc

B

Karel Benedík – Richard Polák, *Písemná zpráva o restaurátorských pracích na nástěnných malbách v klenbě kaple Božího Těla v Olomouci od Jana Kryštofa Handkeho* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0091), Olomouc 1970.

D

Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092), Ostrava 1973.

M

Leoš Mlčák – Karel Žurek – Lubomír Dvořák, *Restaurátorský a sondážní průzkum interiérů v bývalém jezuitském konviktu v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0730), Olomouc 1999.

Jitka Musilová et al., *Restaurátorská zpráva. Předmět: restaurování kaple Božího Těla. Uměnovědné katedry PdF a FF UP. Univerzita 3 a 5, Olomouc* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0918), Čerčany 2002.

P

Jaroslav Přindiš, *Zpráva o restaurátorském průzkumu a projekt restaurátorského zásahu. Akce: bývalý jezuitský konvikt, kaple Božího Těla, Univerzita ul. 3–5 Olomouc* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0659), Olomouc 2002.

S

František Sysel – Vladimír Terš, *Restaurování nástěnných maleb v kapli Božího Těla v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0087), Olomouc 1971.

Ž

Karel Žurek, *Restaurátorský záměr obnovy Božetělské kaple v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, Územním odborném pracovišti Olomouc, sign. RP-0056), Olomouc 2001.

Fotografie

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7549].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7550].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7551].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7552].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7553].

Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště Ostrava

Fotografie

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7554].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7546].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7547].

Fotografie z roku 1965 [sign. A-7548].

Archiv Univerzity Palackého v Olomouci

Leoš Mlčák – Karel Žurek, *Katalog kamenných fragmentů nalezených v bývalém jezuitském konviktu v Olomouci* (nepublikovaný dokument uložený v Archivu Univerzity Palackého v Olomouci, sign. K 221), Olomouc 1997.

Diplomové a dizertační práce

Gabriela Elbelová, *Život a dílo sochaře Filipa Sattlera (1695–1738)* (diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 1997.

Adam Sekanina, *Filip Sattler (1695–1738): Život, dílo a jeho doba* (dizertační práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2018.

Literatura

B

Jakub Bachtík, Čechy, země oválů, aneb pět zastavení na cestě oválu barokními Čechami, *Zprávy památkové péče* LXXVII, 2017, č. 1–2, s. 99–114.

Gauvin A. Bailey, *Between Renaissance and Baroque. Jesuit art in Rome. 1565–1610*, Toronto – London 2009.

Wietse de Boer – Karl A. E. Enenkel – Walter S. Melion (edd.), *Jesuit image theory*, Leiden 2016.

Wolfgang Braunfels (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 5. Ikonographie der Heiligen, Aaron bis Crescentianus von Rom, Rom – Freiburg – Basel – Wien 1973.

Wolfgang Braunfels (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 8. Ikonographie der Heiligen, Meletius bis Zweiundvierzig Martyrer, Register, Rom – Freiburg – Basel – Wien 1990.

Milan Buben – Pavel Pokorný, *Encyklopedie českých a moravských pomocných (světících) biskupů (se supplementem sídelních biskupů)*, Praha 2014.

Č

Ivana Čornejová, *Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách*, Praha 1995.

D

Kateřina Dolejší – Leoš Mlčák, Zobrazení legendy o zázračném vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary, in: Martin Elbel – Ondřej Jakubec (edd.), *Olomoucké baroko. Proměny ambicí jednoho města. 1/ Úvodní svazek*, Olomouc 2010, s. 107–113.

Hubert Doležil, *Politické a kulturní dějiny král. hlav. města Olomouce*, IV, Olomouc 1904.

E

Martin Elbel – Ondřej Jakubec (edd.), *Olomoucké baroko. Proměny ambicí jednoho města. 1/ Úvodní svazek*, Olomouc 2010.

GE [Gabriela Elbelová], heslo Sochařská výzdoba kaple Božího Těla. Filip Sattler, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 2/ Katalog*, Olomouc 2010, s. 175–176.

GE [Gabriela Elbelová], heslo Sv. Vavřinec z Brindisi (?), in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 2/ Katalog*, Olomouc 2010, s. 316.

F

Jiří Fiala, Dějiny jezuitského konviktu v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 33–151.

Jiří Fiala, Kaple Božího Těla, in: Jiří Fiala et al., *Chrámy, kostely, svatyně a kaple v Olomouci*, Olomouc 2008, s. 149–153.

Jiří Fiala, Olomoučtí jezuité a jejich školy, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké Baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 3/ Historie a kultura*, Olomouc 2010, s. 66–82.

Jiří Fidler, Armáda v bývalém jezuitském konviktu v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 153–158.

G

Vojtěch Gren, Nové využití bývalého jezuitského konviktu v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 303–311.

H

Václav Hájek z Libočan, *Kronika česká*, ed. Václav Flajšhans, Praha 1929.

Jan Kryštof Handke, *Vlastní životopis 1694/1774*, ed. Leoš Mlčák, Olomouc 1994.

Monika Hlavatá, Sv. Alois Gonzaga a sv. Stanislav Kostka – jezuitští světcí jako inspirace výzdoby univerzitních tezí a olomouckých kaplí, *Časopis Slezského Zemského Muzea* LXVI, 2017, č. 3, s. 213–217.

Mojmír Horyna et al., *Kilián Ignác Dientzenhofer a umělci jeho okruhu* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1989.

Mojmír Horyna – Jaroslav Kučera, *Dientzenhoferové*, Praha 1998.

J

OJ [Ondřej Jakubec], heslo Olomouc (Olomouc) Bývalý konvent minoritů „U sv. Františka“ s kostelem P. Marie, následně kolej jesuitů s kostelem P. Marie Sněžné se školami a konviktem s kaplí Božího Těla, in: Dušan Foltýn et al., *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha 2005, s. 473–481.

Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780*, 2/ Katalog, Olomouc 2010.

Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké Baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780*, 3/ Historie a kultura, Olomouc 2010.

OJ [Ondřej Jakubec], heslo Kaple sv. Antonína Paduánského při kostele Neposkvrněného početí Panny Marie, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780*, 2/ Katalog, Olomouc 2010, s. 94–95.

Hana Jordánková – Vladimír Maňas (edd.), *Jezuité a Brno: sociální a kulturní interakce koleje a města (1578–1773)*, Brno 2013.

K

Mariusz Karpowicz, *Baltazar Fontana*, Warszawa 1994.

Marie Králíková, Kaple Božího Těla v Olomouci, *Zprávy vlastivědného ústavu v Olomouci*, 1966, č. 130, s. 13–17.

Jan Krampl, *Olomoucký malíř Jan Kryštof Handke (1694–1774)*, Olomouc 1982.

Alois Kroess, *Geschichte der Böhmischen Provinz der Gesellschaft Jesu*, III. Die Zeit von 1657 bis zur Aufhebung der Gesellschaft Jesu im Jahre 1773, ed. Karl Forster, Olmütz 2012.

Josef Kšír, Síň Jana Kryštofa Handkeho v Olomouci, *Kdy-kde-co v Olomouci*, říjen 1972, s. 11–12.

Josef Kšír, Universitní budovy, in: Jan Navrátil (ed.), *Kapitoly z dějin olomoucké univerzity 1573–1973*, Ostrava 1973, s. 247–268.

Michał Kurzej, *Depingere fas est. Sebastian Piskorski jako konceptor i prowizor*, Kraków 2018.

L

Evonne Levy, *Propaganda and the Jesuit baroque*, London 2004.

Florián Josef Loucký, *Popis královského hlavního města Olomouce*, ed. Libuše Spáčilová – Vladimír Spáčil, Olomouc 1991.

M

Petr Macek, Oktavián Broggio, in: Petr Macek – Richard Biegel – Jakub Bachtík (edd.), *Barokní architektura v Čechách*, Praha 2015, s. 364–376.

Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002.

Martin Mádl, Handkeho skica ze Strahovské obrazárny a malba v olomoucké kapli Božího Těla, *Umění LIV*, 2006, s. 504–512.

Vladimír Mañas – Zdeněk Orlita – Martina Potůčková (edd.), *Zbožných duší úl: Náboženská bratrstva v kultuře raněnovověké Moravy* (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc 2010.

Vladimír Mañas – Zdeněk Orlita, Olomouc v období jediného oficiálního vyznání a jeho náboženská bratrstva, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké Baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 3/ Historie a kultura*, Olomouc 2010, s. 90–99.

Tod Marder, *Bernini and the art of architecture*, New York – London – Paris 1998.

Josef Matzke, *Olmützer Bildhauer der Barockzeit*, Steinheim am Main 1973.

Leoš Mlčák – Karel Žurek, Stavební a umělecké dějiny jezuitského konviktu v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 221–237.

Leoš Mlčák, Areál jezuitské koleje v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 179–199.

Leoš Mlčák – Kateřina Mlčáková, Mědirytiny k barokní legendě o zázračném vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary u Olomouce, *Střední Morava. Kulturně historická revue* XIII, 2002, s. 65–77.

Leoš Mlčák, Olomoucký stavitel Jan Jakub Kniebandl (1665–1730) a kaple sv. Františka Xaverského v Kokorách, *Sborník Státního okresního archivu Přerov XXIX*, 2021, s. 7–23.

Leoš Mlčák, Olomouc. Barokní perla Moravy, in: Jiří Fiala et al., *Univerzita v Olomouci 1573–2023*, Olomouc 2023, s. 82–121.

Giacomo Montanari – Arkadiusz Wojtyła – Małgorzata Wyrzykowska (edd.), *Jesuits and universities. Artistic and ideological aspects of baroque colleges of the Society of Jesus – Examples from Genoa and Wrocław*, Wrocław 2015.

N

Václav Nešpor, *Dějiny města Olomouce*, II. vydání, ed. Vladimír Spáčil, Olomouc 1998.

Adolf Nowak, *Kirchliche Kunst-Denkmale aus Olmütz*, II. Serie, Olmütz 1892.

Adolf Nowak – Josef Kachník, *Církevní památky umělecké z Olomouce*. II. sbírka, Olomouc 1895.

O

John W. O'Malley – Gauvin A. Bailey – Giovanni Sale (edd.), *The Jesuits and the arts 1540–1773*, Philadelphia 2005.

Zdeněk Orlita, Olomoučtí jezuité a náboženská bratrstva v 16.–18. století, *Střední Morava. Kulturně historická revue XX*, 2005, s. 43–54.

Petra Oulíková, Künstlerische Ausstattung von Altären und Kapellen der von Jesuiten betreuten Bruderschaften in Prag, in: Richard Čemus – Petronilla Čemus (edd.), *Bohemia Jesuitica 1556–2006*. Tomus 2, Praha 2010, s. 1217–1238.

P

Martin Pavlíček, Barokní architektura, in: Tomáš Baletka et al., *Dějiny Olomouce*, Olomouc 2009, s. 430–445.

Martin Pavlíček, Sochaři a sochařství baroka v Olomouci, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780*, 2/ Katalog, Olomouc 2010, s. 119–141.

MP [Martin Pavlíček], heslo Jan Jakub Kniebandl (Kniebandel), in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké Baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780*. 3/ Historie a kultura, Olomouc 2010, s. 231.

MP [Martin Pavlíček], heslo Komplex jezuitských budov, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780*. 2/ Katalog, Olomouc 2010, s. 79–81.

Věra Petráčková – Jiří Kraus (edd.) *Akademický slovník cizích slov*, I. díl. A–K, Praha 1995.

MP [Martina Potůčková], heslo Členská matrika bratrstva Božího Těla v Olomouci, in: Vladimír Maňas – Zdeněk Orlita – Martina Potůčková (edd.), *Zbožných duší úl: Náboženská bratrstva v kultuře raněnovověké Moravy* (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc 2010, s. 81–83.

August Prokop, *Die Markgrafschaft Mähren in Kunstgeschichtlicher Beziehung*, IV, Wien 1904.

Josef Pucek, Diáře rektorů olomoucké koleje a univerzity, *Střední Morava. Vlastivědná revue* XVI, 2003, s. 58–65.

Josef Pucek, Diáře rektorů olomoucké koleje a univerzity, *Střední Morava. Vlastivědná revue* XVII, 2003, s. 72–77.

R

Václav Remeš, *Slovník pro historiky a návštěvníky archivů*, Praha 2005.

Václav Richter, Plány jezuitských staveb v Olomouci, in: Oldřich Blažíček – Jan Květ (edd.), *Cestami umění. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Antonína Matějčka*, Praha 1949, s. 152–160.

Julius Röder, *Die Olmützer Künstler und Kunsthandwerker des Barock*. I. Maler, Bildhauer, Goldschmiede, Goldschlänger, Gold- und Silberarbeiter, Perlhefter und Glaser. Auf Grund Olmützer handschriftlicher Quellen biographisch und genealogisch dargestellt, Olmütz 1934.

Jaroslav Ryška, Freska Jana Kryštofa Handkeho v olomoucké kapli Božího Těla, *Střední Morava. Kulturně historická revue* II, 1968, s. 93–99.

S

Oskar Sakrausky, *Die Deutsche Evangelische Kirche in Böhmen, Mähren und Schlesien*, III, 1926–1928, Heidelberg 1990.

Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 2. díl. J/N, Praha 1999.

BS – KD [Bohumil Samek – Kateřina Dolejší], heslo Olomouc, in: Bohumil Samek – Kateřina Dolejší (edd.), *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 3.1. díl, O/P, Praha 2021, s. 71–335.

Hedvika Sedláčková, Výsledky archeologického výzkumu v areálu bývalého jezuitského konviktu v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 201–219.

Jindřich Schulz, Jezuité v Olomouci, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 11–31.

Robert Schünke, *Kapellen in Alt-Olmütz*, Olmütz 1906.

Robert Smetana, *Průvodce památkami v Olomouci*, Olomouc 1948.

Manlio Sodi – Achille Maria Triacca (edd.), *Breviarium Romanum. Editio Princeps (1568). Seconda edizione*, Città del Vaticano 2012.

Vladimír Spáčil, *Písaři a kanceláře města Olomouce do roku 1786*, Olomouc 2001.

Miloš Stehlík, K účasti sochaře Filipa Sattlera na výzdobě mořických varhan v Olomouci, *Umění VIII*, 1960, s. 616–620.

Miloš Stehlík, Sochařství vrcholného baroka na Moravě, in: Oldřich Blažíček et al., *Dějiny českého výtvarného umění. II/2, Od počátků renesance do závěru baroka*, Praha 1989, s. 510–539.

MSk [Miloš Stehlík], heslo Sattler Filip, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění II*, Praha 1995, s. 710.

Miloš Stehlík, heslo Filip Sattler, andělé, in: Ivo Krsek et al., *Umění baroka na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1996, s. 365.

Katrin Sterba, From Visible to Invisible. Teaching Catholic Dogma in the Jesuit Church and Corpus Christi Chapel in Olomouc, in: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (edd.), *Jesuit Art and Czech Lands, 1556–1729. Missionizing Through the Arts*, New York – London 2023, s. 269–311.

Š

Michaela Šeferisová Loudová, Nástěnné malby Jana Kryštofa Handkeho a Františka Antonína Šebesty-Sebastiniho ve šternberském klášteře, in: Filip Hradil – Jiří Kroupa (edd.), *Šternberk. klášter řeholních lateránských kanovníků. Dějiny, umění, kultura*, Šternberk 2009, s. 101–134.

Michal Šroněk, Introduction: The Jesuits and the Visual Arts in the Czech Lands, in: Michal Šroněk – Kateřina Horníčková (edd.), *Jesuit Art and Czech Lands, 1556–1729. Missionizing Through the Arts*, New York – London 2023, s. 17–41.

Rostislav Švácha, Dva neznámé borrominismy na střední Moravě, *Sborník památkové péče v severomoravském kraji III*, 1977, s. 172–182.

Rostislav Švácha, Architektura baroka v Olomouci, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780, 2/ Katalog*, Olomouc 2010, s. 27–47.

T

Ulrich Thieme – Felix Becker (edd.), *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, XV, Leipzig 1922.

Ulrich Thieme – Felix Becker (edd.), *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, XX, Leipzig 1927.

Ulrich Thieme – Felix Becker (edd.), *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, XXIX, Leipzig 1935.

Milan Togner, Kaple Božího Těla v Olomouci, *Umění XXI*, 1973, s. 331–343.

Milan Togner, K vystoupení Kiliána Ignáce Dienzenhofera v Olomouci, *Umění XXII*, 1974, s. 286–289.

Milan Togner, Kameníci, zedníci a stavitelé v Olomouci 1650–1780, *Umění XXV*, 1977, s. 265–272.

Milan Togner, Barokní rekonstrukce, in: Ivo Hlobil – Pavel Michna – Milan Togner, *Olomouc*, Praha 1984, s. 85–131.

Milan Togner, *Jan Kryštof Handke. Malířské dílo* (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc 1994.

MT [Milan Togner], heslo Kniebandl, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I*, Praha 1995, s. 356.

Milan Togner, Stavební a umělecký vývoj kostela, in: Michal Altrichter – Milan Togner – Vladimír Hyhlík, *Olomouc. Univerzitní kostel Panny Marie Sněžné, Velehrad* 2000, s. 9–23.

Milan Togner, Kaple Božího Těla, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 239–251.

Milan Togner, *Barokní malířství v Olomouci*, Olomouc 2008.

W

Julius Wallner, *Geschichte des Convictes in Olmütz von der Gründung bis zur Vereinigung mit der k. k. Theresianischen Akademie in Wien (1566–1782)*, Brünn 1902.

Julius Wallner, *Geschichte des Convictes in Olmütz von der Gründung bis zur Vereinigung mit der k. k. Theresianischen Akademie in Wien (1566–1782)*, Brünn 1903.

Rudolf Wittkower, *Bernini. The Sculptor of the Roman Baroque*, London 2013.

Gregor Wolny, *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften*, I. Abtheilung, Olmüzer Erzdiöcese, I. Band, Brünn 1855.

Seznam použitých zkratk

UP	Univerzita Palackého
NPÚ ÚOP	Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště
Fol.	Folio
Nefol.	Nefoliováno
Inv. č.	Inventární číslo
Sign.	Signatura

Seznam vyobrazení

Z důvodu většího množství fotografií a jiné obrazové dokumentace je v práci užitá dvojitá obrazová příloha. První, číslovaná 1–60 je pro větší komfort čtenáře vložena do samotného textu práce. Druhá, číslovaná I–LXXXVIII je vložena až za seznam vyobrazení. Součástí druhé přílohy jsou rovněž některé fotografie, které byly použity již v textu, a to proto, aby mohly být pro lepší zřetelnost zobrazeny ve větším formátu.

Seznam vyobrazení v textu

1. Komplex bývalých jezuitských budov v Olomouci, letecký snímek. Zdroj: Google Mapy.
2. Olomouc, budova bývalých jezuitských škol, 1701–1708, pohled od západu. Foto: Jan Malý.
3. Giovanni Pietro Tencalla nebo Domenico Martinelli (?), Projekt kolejního kostela se školní budovou v Olomouci, kolem 1700, perokresba, papír, 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 12, sign. F 2/3. Foto: Jan Malý.
4. Olomouc, budova bývalé jezuitské koleje, 1711–1722, pohled od severu. Foto: Jan Malý.
5. Olomouc, kostel Panny Marie Sněžné, 1712–1722, pohled od severu. Foto: Jan Malý.
6. Olomouc, Seminář sv. Františka Xaverského, 17170–1720, pohled od severu. Foto: Jan Malý.
7. Neznámý autor, plán situace před stavbou školy, nedatováno, perokresba, papír, 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 13, sign. F 4/1, fol. 1. Foto: Jan Malý.
8. Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1942, pohled od západu. Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. F 2.
9. Olomouc, kaple Božího Těla, 1724–1728 (?), půdorys. Kresba: Jan Malý.
10. Olomouc, kaple Božího Těla, exteriér, 1724–1728 (?), pohled od západu. Foto: Jan Malý.
11. Olomouc Kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled od západu. Foto: Jan Malý.
12. Motiv akantu, 20. léta 18. století, štuk, Olomouc kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
13. Litoměřice, kostel Zvěstování Panny Marie, interiér, 1701–1731, pohled od jihozápadu. Zdroj: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/kostel-zvestovani-panny-marie>, vyhledáno 17. 4. 2024.

14. Kilián Ignác Dientzenhofer (?), Kresba architektonického detailu, kolem roku 1720 (?), pero, papír, ca 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 12, sign. F 2/2, fol. 7. Foto: Jan Malý.
15. Řím, kaple Sant'Andrea al Quirinale, interiér, 1658–1670, pohled od západu. Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Sant%27Andrea_al_Quirinale#/media/File:Sant_Andrea_-_Bernini.jpg, vyhledáno 17. 4. 2024.
16. Řím, kaple Sant'Andrea al Quirinale, 1658–1670, půdorys. Zdroj: <https://en.wikiarquitectura.com/building/santandrea-al-quirinale/#santandrea-al-quirinale-281329>, vyhledáno 17. 4. 2024.
17. Jan Jakub Kniebandl (?), Nákres prostoru pro stavbu, 1724, perokresba, papír, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 1v. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E>, vyhledáno 17. 4. 2024.
18. Giovanni Pietro Tencalla nebo Domenico Martinelli (?), Projekt kolejního kostela se školní budovou v Olomouci, detail, kolem 1700, perokresba, papír, 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 12, sign. F 2/3. Foto: Jan Malý.
19. Kokory, kaple sv. Františka Xaverského, kolem 1724, půdorys. Reprofoto: Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 2. díl. J/N, Praha 1999, s. 157.
20. Jan Kryštof Handke, Nebeská sféra s výjevem Jaroslava ze Šternberka přijímajícího svátost, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
21. Jan Kryštof Handke, Jaroslav ze Šternberka přijímající svátost, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
22. Jan Kryštof Handke, Andělé s modelem kostela a hvězdou, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
23. Jan Kryštof Handke, Andělé s modelem kostela a hvězdou, 1728, stav v roce 1904, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla. Reprofoto (detail): Hubert Doležil, *Politické a kulturní dějiny král. hlav. města Olomouce*, IV. Výtvarné památky období barokního, Olomouc 1904, s. 132.
24. Jan Drechsler (?), Strom života, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
25. Jan Kryštof Handke, Večeře v Emauzích, 1729, olej, plátno, 430 × 215 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
26. Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice se světci, 1729, olej, plátno, 295 × 210 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.

27. Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice se svěťci, 1729, stav při použití UV-indukované viditelné fluorescence, olej, plátno, 295 × 210 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
28. Jan Kryštof Handke – dílna (?), Kristus se světce, 1747, olej, plátno, 220 × 162 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
29. Jan Kryštof Handke, Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
30. Jan Kryštof Handke, Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
31. Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm, Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc, inv. č. 2119, list 207. Reprofoto: Monika Hlavatá, Sv. Alois Gonzaga a sv. Stanislav Kostka – jezuitští svěťci jako inspirace výzdoby univerzitních tezí a olomouckých kaplí, *Časopis Slezského Zemského Muzea* LXVI, 2017, č. 3, s. 211.
32. Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm, Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc, inv. č. 2081, list 169. Reprofoto: Monika Hlavatá, Sv. Alois Gonzaga a sv. Stanislav Kostka – jezuitští svěťci jako inspirace výzdoby univerzitních tezí a olomouckých kaplí, *Časopis Slezského Zemského Muzea* LXVI, 2017, č. 3, s. 211.
33. Jan Kryštof Handke, Ježíš s lilii, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
34. Jan Kryštof Handke, anděl s krucifixem, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
35. Jan Kryštof Handke (?), sv. Jan Křtitel, 18. století, nástěnná malba, ca 60 × 40 cm, Šternberk, klášter augustiniánů, prelatura. Foto: Jan Malý.
36. Jan Kryštof Handke (?), sv. Jan Evangelista, 18. století, nástěnná malba, ca 60 × 40 cm, Šternberk, klášter augustiniánů, prelatura. Foto: Jan Malý.
37. Jan Kryštof Handke, Nebeská sféra s výjevem Jaroslava ze Šternberka přijímajícího svátost, po roce 1728, olej, plátno, 100 × 70 cm, Obrazárna Královské kanonie premonstrátů na Strahově. Reprofoto: Martin Mádl, Handkeho skica ze Strahovské obrazárny a malba v olomoucké kapli Božího Těla, *Umění* LIV, 2006, s. 505.
38. Filip Sattler, personifikace Lásky, 1728, polychromovaný pískovec, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
39. Filip Sattler, personifikace Naděje, 1728, polychromovaný pískovec, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
40. Filip Sattler, personifikace Lásky, 1728, detail, polychromovaný pískovec, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.

41. Filip Sattler, personifikace Lásky, 1728, detail, stav před restaurováním 1969–1972, polychromovaný pískovec, Olomouc, kaple Božího Těla. Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. C 8.
42. Filip Sattler, Personifikace Víry, 1728, štuk, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
43. Antonio Raggi, Sv. Ondřej, 60. léta 17. století, štuk, Řím, Sant' Andrea al Quirinale, Zdroj: <https://homepages.bluffton.edu/~sullivanm/andrea/andrea2.html>, vyhledáno 17. 4. 2024.
44. Filip Sattler, Sochařská výzdoba severního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
45. Filip Sattler – dílna (?), Sochařská výzdoba jižního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
46. Filip Sattler, Sochařská výzdoba severního bočního oltáře, detail, 1728, stav před restaurováním 1969–1972, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. A 15.
47. Filip Sattler – dílna (?), Sochařská výzdoba jižního bočního oltáře, detail, 1728, stav před restaurováním 1969–1972 štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. I 26.
48. Baldassarre Fontana s dílnou, Sochařská výzdoba oltáře sv. Josefa, 1699, štuk, Krakov, kostel sv. Anny, kaple sv. Josefa. Foto: Jan Malý.
49. Baldassarre Fontana s dílnou, Sochařská výzdoba oltáře sv. Václava, 1. čtvrtina 18. století, štuk, Rajnochovice, kostel Narození Panny Marie a sv. Anny. Foto: Jan Malý.
50. Baldassarre Fontana s dílnou, Sochařská výzdoba oltáře sv. Wolfganga, 1. čtvrtina 18. století, štuk, Rajnochovice, kostel Narození Panny Marie a sv. Anny. Foto: Jan Malý.
51. Eféb, 18. století (?), štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
52. Eféb, 18. století (?), štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
53. Eféb, 18. století (?), stav před restaurováním 1969–1972 štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. H 2.

54. Eféb, 18. století (?), stav před restaurováním 1969–1972 štuk, v. ca 120 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. H 3.
55. Filip Sattler, Putto pečící hostii, 1728, reliéf, štuk, ca 43 × 130 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
56. Filip Sattler, Putti s drapérií, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
57. Gian Lorenzo Bernini, Putti s drapérií, 50. léta 17. století, štuk, Vatikán, Apoštolský palác, Sala Ducale. Zdroj:
https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Sala_ducale_dei_palazzi_vaticani,_01_arco_con_stucchi_di_gianlorenzo_bernini_1.jpg, vyhledáno 17. 4. 2024.
58. Zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla s popisem legendy, mědiryt, ca 240 × 170 mm, Státní okresní archiv v Olomouci, fond Archiv města Olomouce – zlomky registratur 1426–1786, inv. č. 4893, fol. 6v–7r. Zdroj:
<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B913447EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=797da8b77e2d43cdb608310ec73245f0>, vyhledáno 17. 4. 2024.
59. Daniel Wussin podle Karla Škréty, zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla, 17. století, mědiryt, ca 24 × 17 cm, grafický doprovod tisku Johannes Tanner, *Vestigia virtuis et nobilitatis Sternbergicae in regno Bohemiae*, Pragae 1661, nefol. Zdroj:
<https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11195886?page=18,19>, vyhledáno 17. 4. 2024.
60. Jan Kryštof Handke, Petr Berka (?), 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.

Seznam vyobrazení v obrazové příloze

- I. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – folio s nákresem, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 1v–2r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- II. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – titulní folio, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 2v–3r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=a5916e6e34824cdd8ab329e1afe5804a>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- III. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – zpráva úředníků z 2. března 1724, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 3v–4r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=aeb8f9e5a8c44e99af58cf9c4605a213>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- IV. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – zpráva úředníků z 2. března 1724, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 4v–5r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=e756646588b841ef9611d38ad042e67b>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- V. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – zpráva úředníků z 2. března 1724, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 5v–6r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=64db006579e4480aab628c6427316cb3>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- VI. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – dovětek ke zprávě úředníků z 2. března 1724 (fol. 6v) a dopis regenta Michaela Thomase z počátku února 1724 (fol. 7r), Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 6v–7r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=eef2ce772f4a4553b43d140f0dde2ec0>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- VII. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – dopis regenta Michaela Thomase z počátku února 1724, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv. č. 425, sign. 11b/II, fol. 7v–8r. Zdroj:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=a1e3c8292d7840558dbd88e9f70e31e4>, vyhledáno 17. 4. 2024.

- VIII. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – dovětek k dopisu regenta Michaela Thomase z počátku února 1724 (fol. 8v) a text k jednání o stavbě (fol. 9r), Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 8v–9r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=df9d974a286406a97458a3bc41bb570>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- IX. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – text k jednání o stavbě, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 9v–10r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=0cd115a9ed944b3fb48c10ecb9e0e611>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- X. Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – text k jednání o stavbě, Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II, fol. 10v. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B9025E7EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=6092a08740994c45b82b371f86d7c7b5>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- XI. Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 15. února – 21. února 1724, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 222v. Foto: Jan Malý.
- XII. Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 22. února – 27. února 1724, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 223r. Foto: Jan Malý.
- XIII. Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 11. července – 16. července 1724, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 233v. Foto: Jan Malý.
- XIV. Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 16. července – 19. července 1724. Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 234r. Foto: Jan Malý.
- XV. Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 20. července – 23. července 1724, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 234v. Foto: Jan Malý.
- XVI. Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 23. dubna – 28. dubna 1725, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 255r. Foto: Jan Malý.
- XVII. Záznamy v diáři rektora Jana Rollera z 28. srpna – 2. září 1728, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 6, fol. 63v. Foto: Jan Malý.

- XVIII.** Záznamy v diáři rektora Jana Rollera z 15. dubna – 18. dubna 1729, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 6, fol. 83v. Foto: Jan Malý.
- XIX.** Zmínka o kapli Božího Těla v *Popisu města Olomouce* syndika Floriána Josefa Louckého z roku 1746, Moravský zemský archiv v Brně, fond Cerroniho sbírka G12, sign. II., inv. č. 58/2, fol. 223r. Foto: Jan Malý.
- XX.** Záznam o výzdobě kaple Božího Těla v autobiografii malíře Jana Kryštofa Handkeho, Moravský zemský archiv v Brně, fond Ceronniho sbírka G12, sign. II., inv.č. 180, fol. 11v. Foto: Jan Malý.
- XXI.** Giovanni Pietro Tencalla nebo Domenico Martinelli (?), Projekt kolejního kostela se školní budovou v Olomouci, kolem 1700, perokresba, papír, 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 12, sign. F 2/3. Foto: Jan Malý.
- XXII.** Neznámý autor, plán situace před stavbou školy, nedatováno, perokresba, papír, 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 13, sign. F 4/1, fol. 1. Foto: Jan Malý.
- XXIII.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1942, pohled od západu, Zdroj: Rudolf Doležal – Aleš Rozehnal, *Olomouc. Kaple Božího Těla. Oprava figurální sochařské výzdoby. Restaurátorská zpráva. 1969–1972* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0092) Ostrava 1973, obr. F 2.
- XXIV.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od severozápadu. Zdroj: NPÚ ÚOP Ostrava, sign. A–7546.
- XXV.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od západu. Zdroj: NPÚ ÚOP Ostrava, sign. A–7547.
- XXVI.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od jihozápadu. Zdroj: NPÚ ÚOP Ostrava, sign. A–7548.
- XXVII.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od západu, Zdroj: NPÚ, ÚOP Olomouc, sign. A–7549.
- XXVIII.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od severu. Zdroj: NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7550.
- XXIX.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od západu. Zdroj: NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7551.
- XXX.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od jihovýchodu. Zdroj: NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7552.
- XXXI.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od severu. Zdroj: NPÚ ÚOP Olomouc, sign. A–7553.

- XXXII.** Olomouc, bývalý jezuitský konvikt, 60. léta 17. století – 20. léta 18. století, půdorys 1. nadzemního podlaží. Reprofoto: Leoš Mlčák – Karel Žurek, *Stavební a umělecké dějiny jezuitského konviktu v Olomouci*, in: Jana Mačáková (ed.), *Jezuitský konvikt. Sídlo Uměleckého centra univerzity Palackého v Olomouci – stavební a umělecké dějiny – obnova a využití*, Olomouc 2002, s. 237.
- XXXIII.** Olomouc Kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled od západu. Foto: Jan Malý.
- XXXIV.** Olomouc, kaple Božího Těla, 1724–1728 (?) vstup do kaple z prvního podlaží konviktu. Foto: Jan Malý.
- XXXV.** Olomouc, kaple Božího Těla, 1724–1728 (?) vstup na kruchtu kaple z druhého podlaží konviktu. Foto: Jan Malý.
- XXXVI.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled z kruchty od západu. Foto: Jan Malý.
- XXXVII.** Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled od východu. Foto: Jan Malý.
- XXXVIII.** Motiv pásky, 20. léta 18. století, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- XXXIX.** Jihovýchodní okenní výklenek, 20. léta 18. století, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- XL.** Mensa hlavního oltáře, 1728, ca 128 × 220 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- XLI.** Motiv akantu, boční pohled, 20. léta 18. století, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- XLII.** Kilián Ignác Dientzenhofer (?), Kresba architektonického detailu, kolem roku 1720 (?), pero, papír, 500 × 350 mm, Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 12, sign. F 2/2, fol. 7. Foto: Jan Malý.
- XLIII.** Jan Kryštof Handke, zbrojnoši, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- XLIV.** Jan Kryštof Handke, zbrojnoši, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- XLV.** Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice s Pannou Marií, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- XLVI.** Jan Kryštof Handke, Panna Marie, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- XLVII.** Jan Kryštof Handke, bitevní výjev s muzicírujícími anděly, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- XLVIII.** Jan Kryštof Handke, archanděl Michael, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi. Foto: Jan Malý.

- XLIX.** Jan Kryštof Handke, kartuše s oslem nesoucím hostie, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, jihovýchodní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- L.** Jan Kryštof Handke, kartuše s andělem s hostiemi, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, jižní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LI.** Jan Kryštof Handke, kartuše s Jaroslavem ze Šternberka utínajícím paži Petovi, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, jihozápadní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LII.** Jan Kryštof Handke, kartuše s andělem a králem na koni, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, severozápadní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LIII.** Jan Kryštof Handke, kartuše s vyobrazením sbírání many, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, severní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LIV.** Jan Kryštof Handke, kartuše s archou, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, severovýchodní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LV.** Jan Kryštof Handke, nápis *O! Salutaris*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LVI.** Jan Kryštof Handke, nápis *Hostia*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LVII.** Jan Kryštof Handke, nápis *Quae coeli pandis*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LVIII.** Jan Kryštof Handke, nápis *Ostium*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LIX.** Jan Kryštof Handke, nápis *Da robur; fer auxilium*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LX.** Jan Kryštof Handke, nápis *Bella premunt*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LXI.** Jan Kryštof Handke, nápis *Hostilia.*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi. Foto: Jan Malý.
- LXII.** Martin Antonín Lublinský, Strom života, 17. století, kvaš, pergamen, ca 415 × 285 mm, Matrika bratrstva Božího Těla, Státní okresní archiv Olomouc, fond Farní úřad sv. Mořice Olomouc M 7–1, inv. č. 232, fol. 322r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=7C5A0A29D67011E585670025649FE690&scan=a870354914e72c4b5c40655a7ec8ad02>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- LXIII.** Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice se světci, detail, 1729, olej, plátno, 295 × 210 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXIV.** Jižní boční oltář, 1728, stav při použití UV-indukované viditelné fluorescence, štuk, olej, plátno, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXV.** Jan Kryštof Handke, Příjímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, 1728, stav před restaurováním 2002, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Zdroj:

Jitka Musilová et al., *Restaurátorská zpráva. Předmět: restaurování kaple Božího Těla. Uměnovědné katedry PdF a FF UP. Univerzity 3 a 5. Olomouc* (nepublikovaný dokument uložený v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti Olomouc, sign. R-0918), Čerčany 2002, obr. 120.

- LXVI.** Jan Kryštof Handke, Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXVII.** Jan Kryštof Handke, Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXVIII.** Karel F. Harringer (?), Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, před 1728, olej, plátno, ca. 59 × 55 cm, Olomouc, kostel Panny Marie Sněžné, kaple sv. Aloise. Foto: Jan Malý.
- LXIX.** Karel F. Harringer (?), Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského, před 1728, olej, plátno, ca. 59 × 55 cm, Olomouc, kostel Panny Marie Sněžné, kaple sv. Aloise. Foto: Jan Malý.
- LXX.** Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm, Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc, inv. č. 2119, list 207. Reprofoto: Monika Hlavatá, Sv. Alois Gonzaga a sv. Stanislav Kostka – jezuitští světci jako inspirace výzdoby univerzitních tezí a olomouckých kaplí, *Časopis Slezského Zemského Muzea* LXVI, 2017, č. 3, s. 211.
- LXXI.** Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm, Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc, inv. č. 2081, list 169. Reprofoto: Monika Hlavatá, Sv. Alois Gonzaga a sv. Stanislav Kostka – jezuitští světci jako inspirace výzdoby univerzitních tezí a olomouckých kaplí, *Časopis Slezského Zemského Muzea* LXVI, 2017, č. 3, s. 211.
- LXXII.** Jan Kryštof Handke, Ježíš s lilií, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXIII.** Jan Kryštof Handke, anděl s krucifixem, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXIV.** Filip Sattler, personifikace Víry, detail, 1728, štuk, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXV.** Filip Sattler, personifikace Víry, detail, 1728, štuk, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXVI.** Filip Sattler, putti, detail, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXVII.** Filip Sattler, sochařská výzdoba severního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.

- LXXVIII. Filip Sattler – dílna (?), sochařská výzdoba jižního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXIX. Gian Lorenzo Bernini s dílnou, sochařská výzdoba hlavního oltáře, kolem 1660, štuk, Castel Gandolfo, kostel San Tommaso da Villanova. Zdroj: https://it.wikipedia.org/wiki/Collegiata_di_San_Tommaso_da_Villanova#/media/File:Church_of_Thomas_of_Villanova_by_Gianlorenzo_Bernini.jpg, vyhledáno 17. 4. 2024.
- LXXX. Filip Sattler, putto s drapérií, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXXI. Filip Sattler, putto s drapérií, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla. Foto: Jan Malý.
- LXXXII. Zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla s popisem legendy, mědiryt, ca 240 × 170 mm, Státní okresní archiv v Olomouci, fond Archiv města Olomouce – zlomky registratur 1426–1786, inv. č. 4893, fol. 6v–7r. Zdroj: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=38B913447EFC11E1A3C4F04DA234000E&scan=797da8b77e2d43cdb608310ec73245f0>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- LXXXIII. Jacques Granthomme, grafický list s vyobrazením zázraku ve španělské Daroce, přelom 16. a 17. století, mědiryt. Reprofoto: Kateřina Dolejší – Leoš Mlčák, Zobrazení legendy o zázračném vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary, in: Martin Elbel – Ondřej Jakubec (edd.), *Olomoucké baroko. Proměny ambicí jednoho města*. 1. Úvodní svazek, Olomouc 2010, s. 108.
- LXXXIV. Zmínka o založení kostela k počtě Panny Marie v Olomouci Jaroslavem ze Šternberka v Bohuslao Balbino, *Diva Wartensis, oder Ursprung und Mirackel der Großmächtigsten /Gottes/ und der Menschen Mutter Mariae*, Pragae 1657, s. 173 [Vědecká knihovna v Olomouci, sign. 600.775]. Foto: Jan Malý.
- LXXXV. Daniel Wussin podle Karla Škréty, zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla, 17. století, mědiryt, ca 24 × 17 cm. Zdroj: Johannes Tanner, *Vestigia virtutis et nobilitatis Sternbergicae in regno Bohemiae*, Pragae 1661, sine pag. Digitalizováno: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11195886?page=18,19>, vyhledáno 17. 4. 2024.
- LXXXVI. Text se zmínkou o Petru Berkovi v Johannes Tanner, *Geschichte derer Helden von Sterner*, Prag 1732, s. 108 [Vědecká knihovna v Olomouci, sign. II 34.439]. Foto: Jan Malý.
- LXXXVII. Potvrzení papeže Řehoře XIII. založení sodality Navštívení Panny Marie. Zdroj: *Canones seu leges eorum, qui in Sanctissima Congregatione B. Mariae semper virginis, quae in Seminario Episcopali Olomucensi instituta est, vivunt: Confirmatae ac privilegiis donate à summo Pontifice Romano, Gregorio XIII.*, Impressi Tirnaviae 1578, sine pag. [Vědecká knihovna v Olomouci, sign. 2.370]. Foto: Jan Malý.

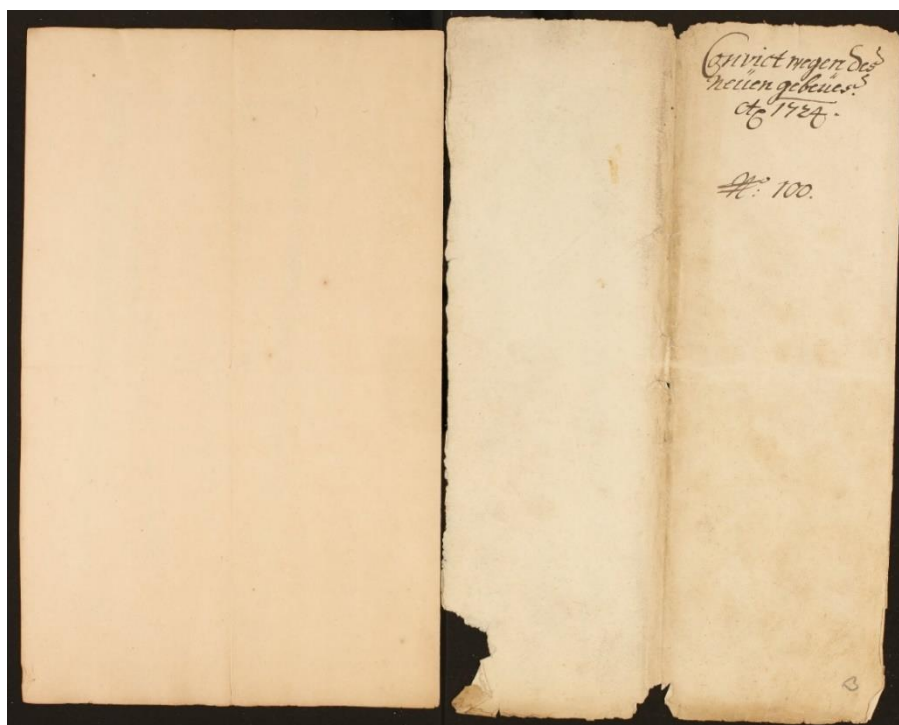
LXXXVIII. Potvrzení papeže Řehoře XIII. založení sodality Navštívení Panny Marie. Zdroj:

Canones seu leges eorum, qui in Sanctissima Congregatione B. Mariae semper virginis, quae in Seminario Episcopali Olomucensi instituta est, vivunt: Confirmatae ac privilegiis donate à summo Pontifice Romano, Gregorio XIII., Impressi Tirnaviae 1578, sine pag.
[Vědecká knihovna v Olomouci, sign. 2.370]. Foto: Jan Malý.

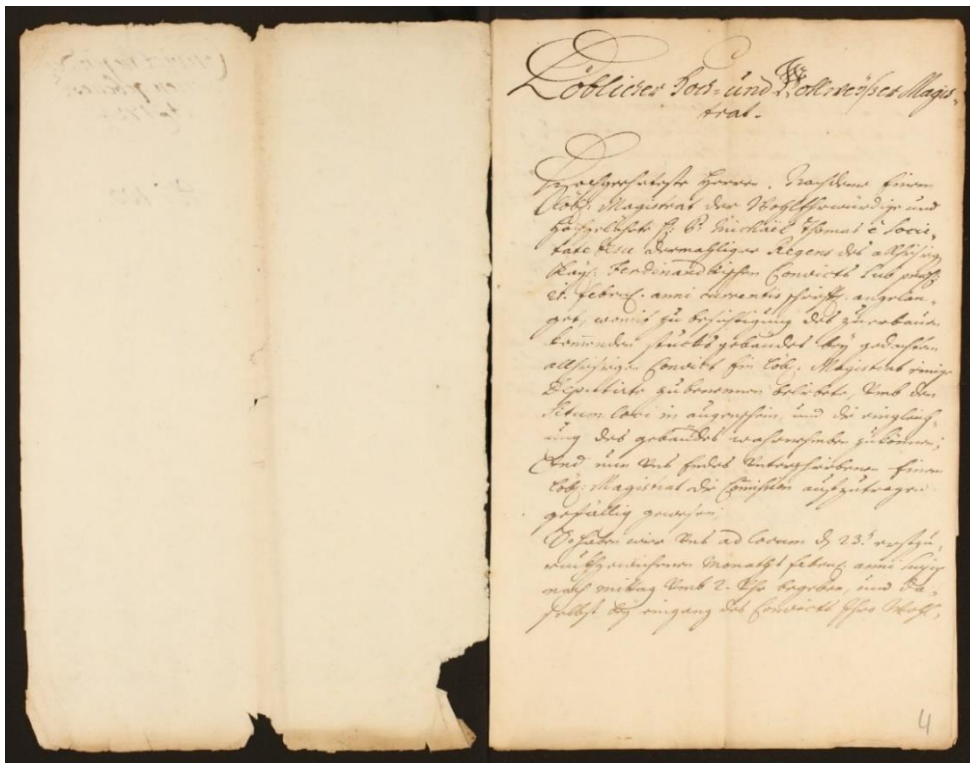
Obrazová příloha

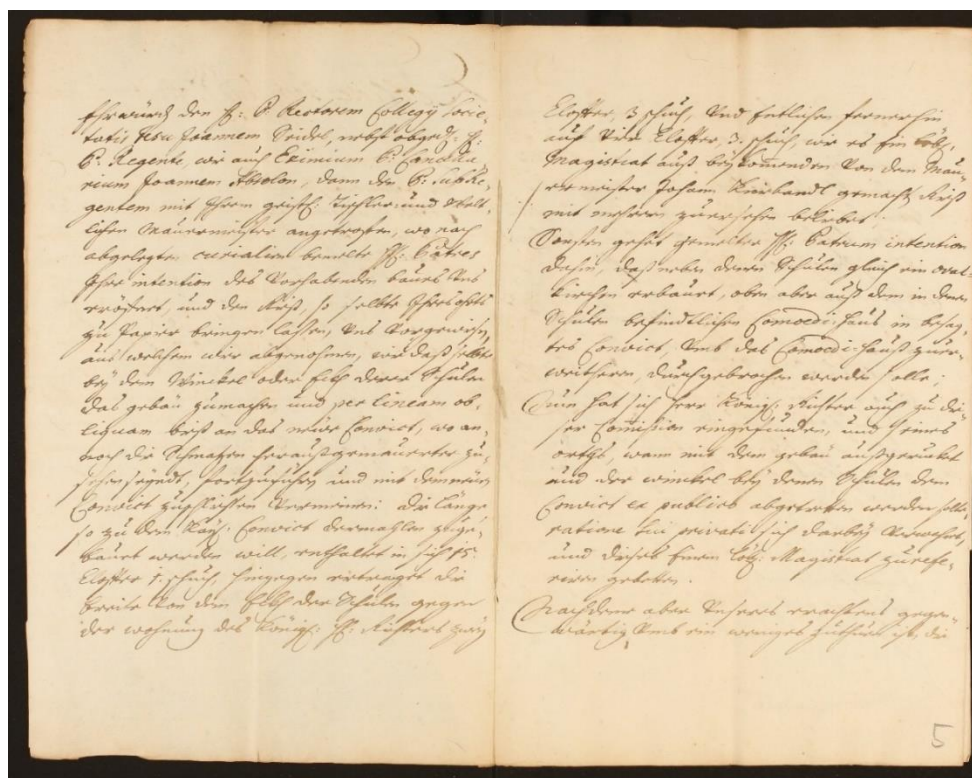
[I] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – folio s nákresem.

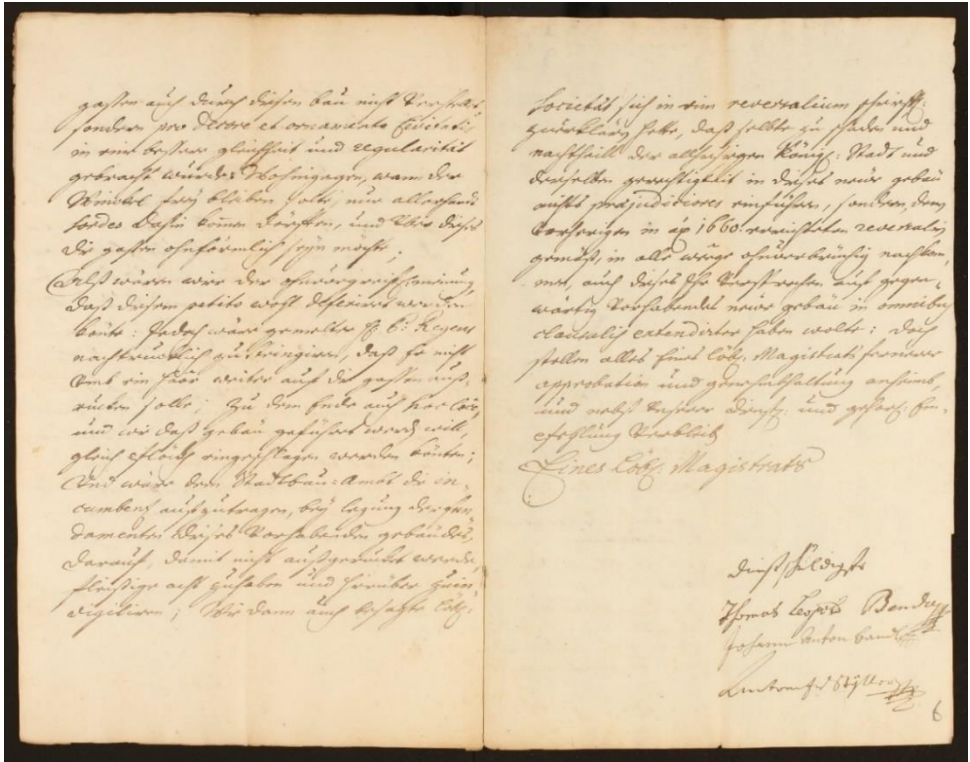
[II] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – titulní folio.

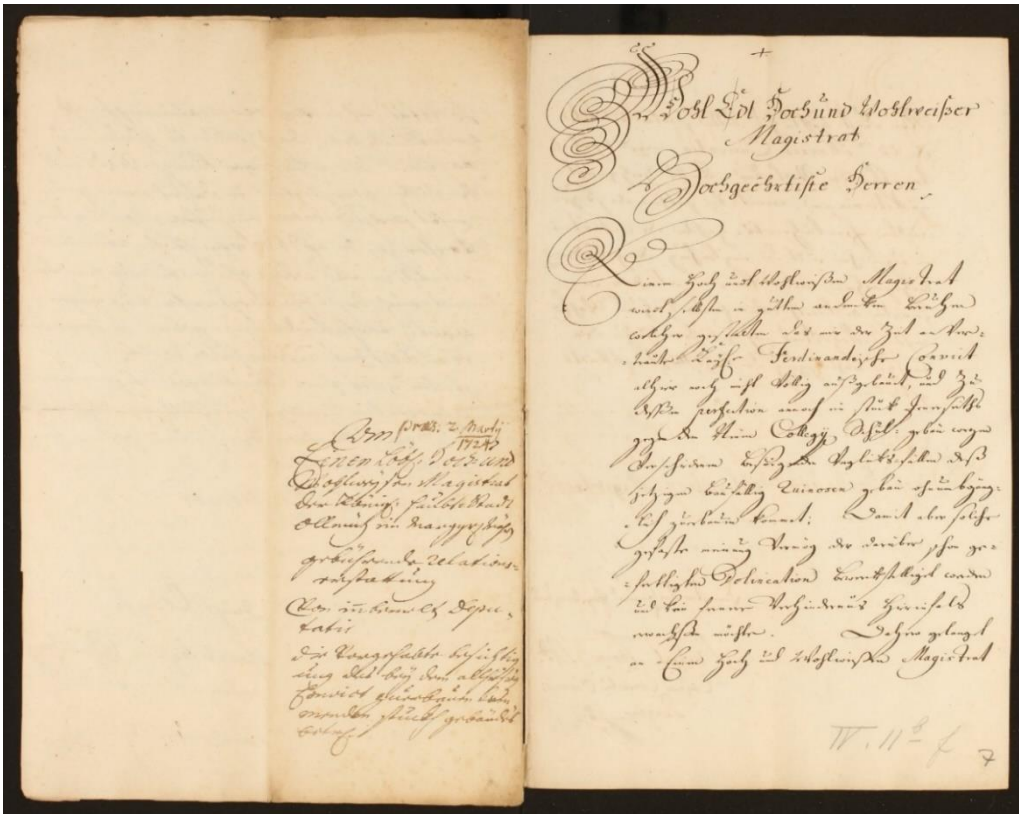
[III] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – zpráva úředníků z 2. března 1724.

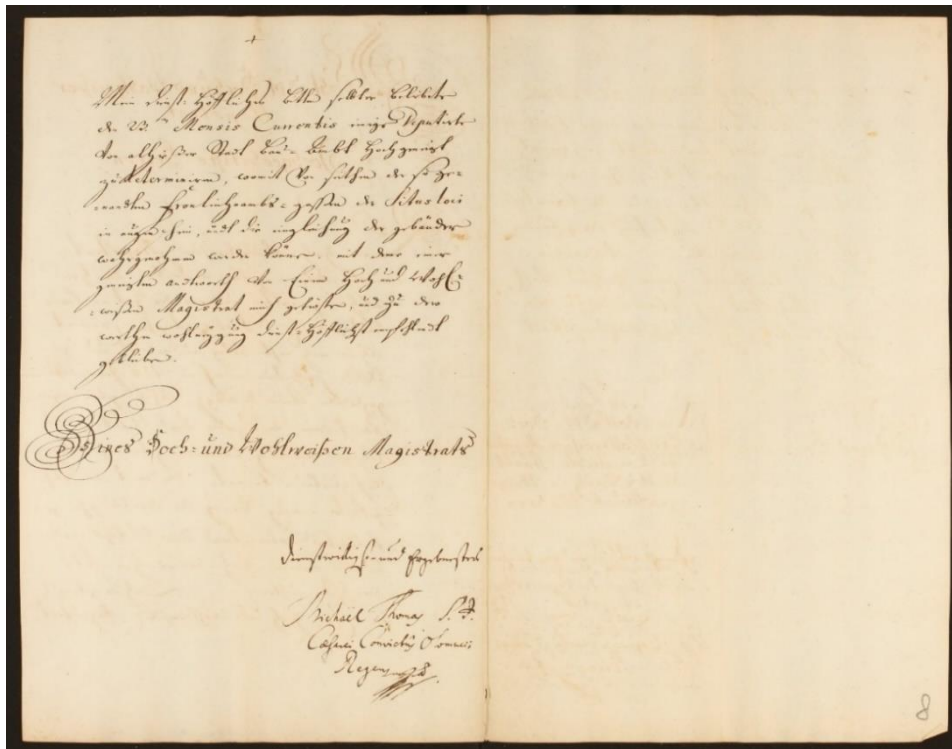
[IV] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – zpráva úředníků z 2. března 1724.

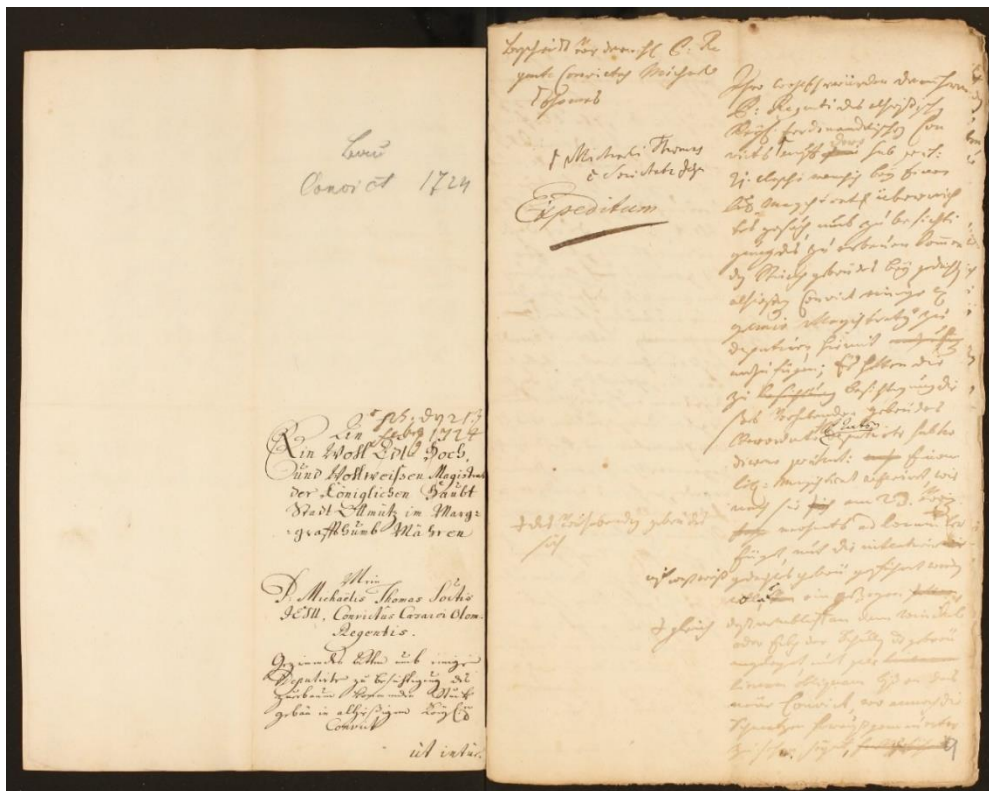
[V] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – zpráva úředníků z 2. března 1724.

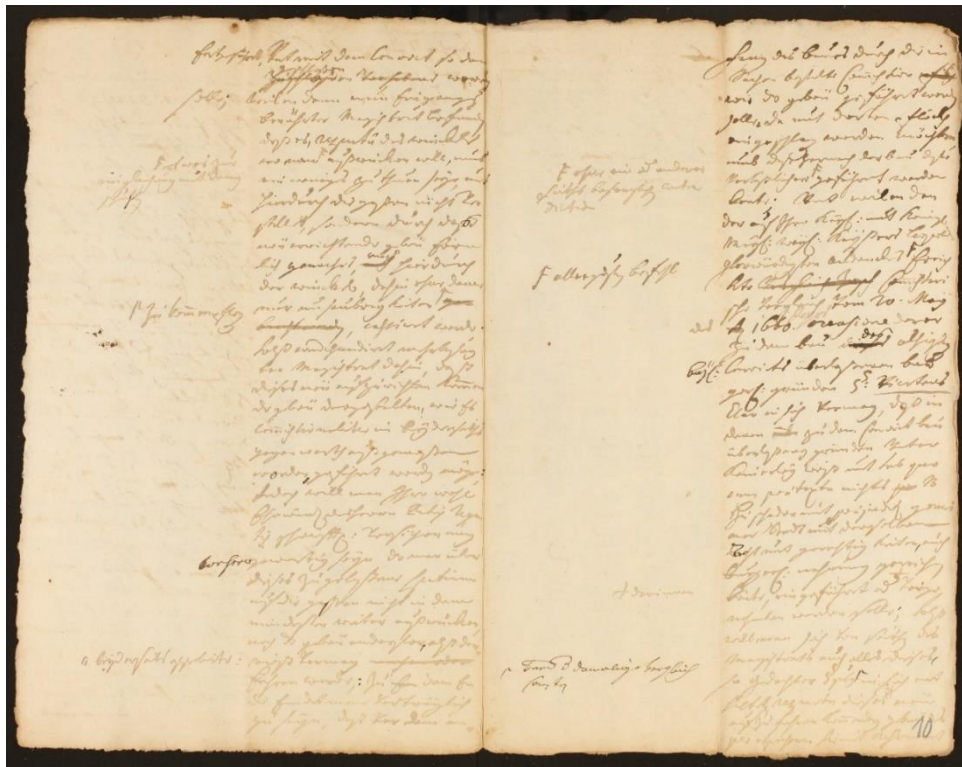
[VI] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – dovětek ke zprávě úředníků z 2. března 1724 (fol. 6v) a dopis regenta Michaela Thomase z počátku února 1724 (fol. 7r).

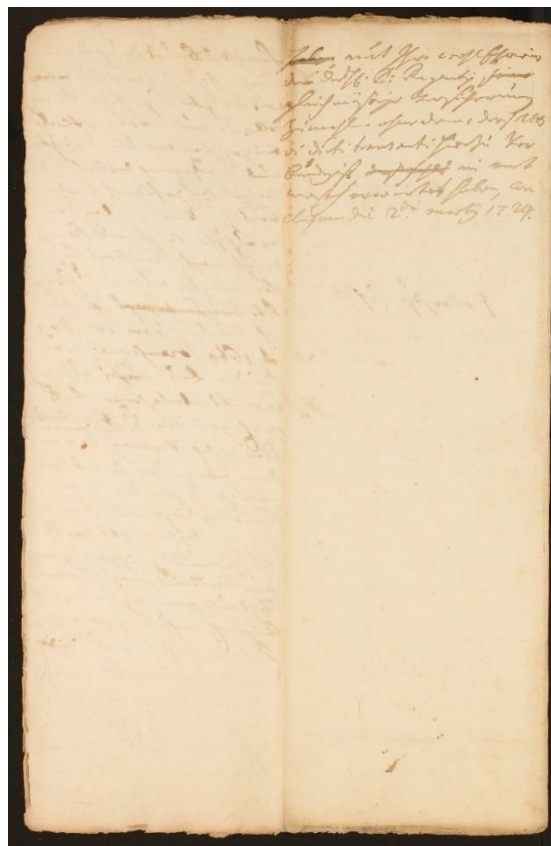
[VII] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – dopis regenta Michaela Thomase z počátku února 1724.

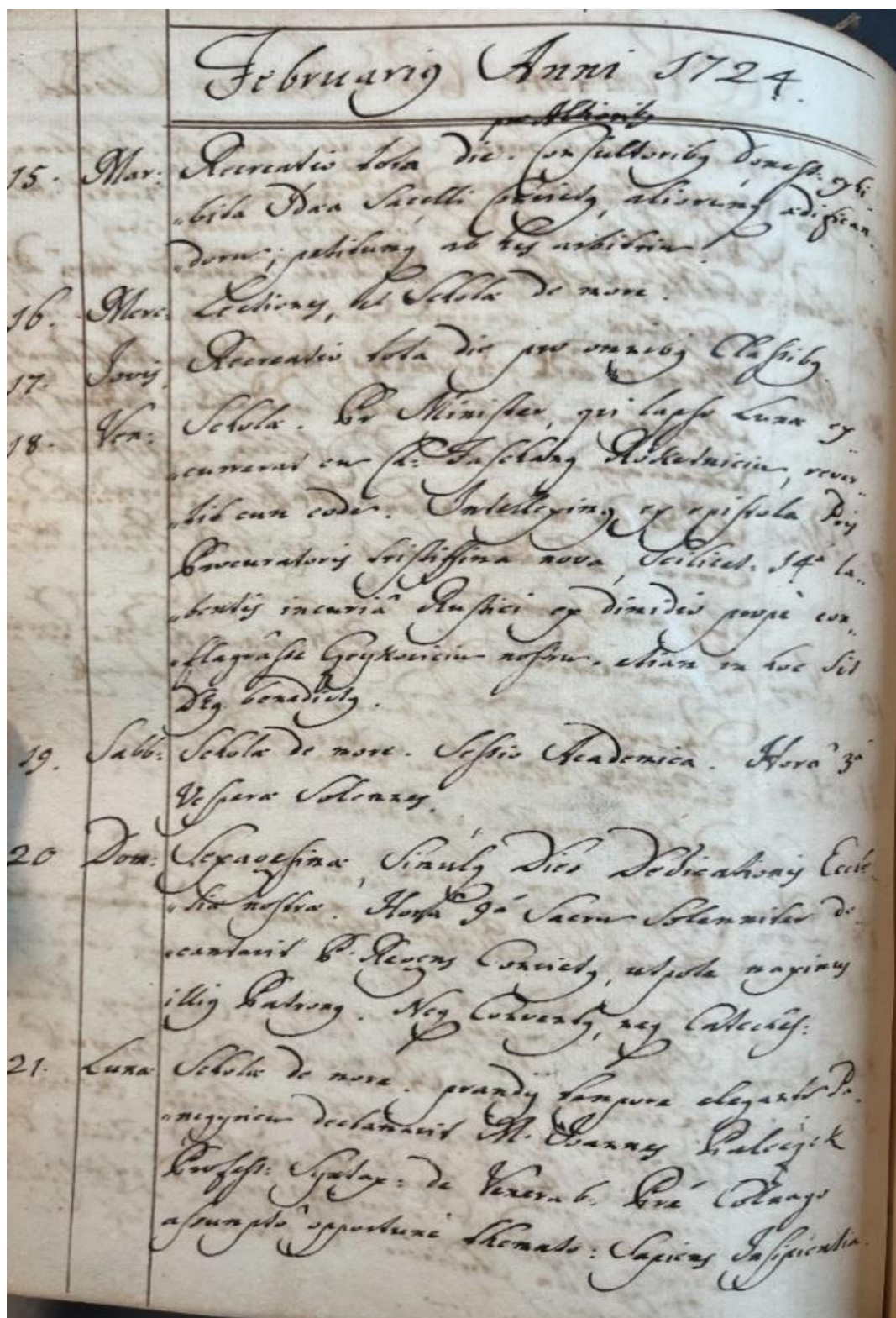
[VIII] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – dovětek k dopisu regenta Michaela Thomase z počátku února 1724 (fol. 8v) a text k jednání o stavbě (fol. 9r).

[IX] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – text k jednání o stavbě.

[X] Dokument vztahující se ke stavbě Nového konviktu – text k jednání o stavbě.

[XI] Záznamy v diári rektora Jana Seidela z 15. února – 21. února 1724.

Rettore Bre Joanne Seidel.

22. Mar. Accusatio facta. In Tribunali Episcopi Olomouci
 cui interfuit quosd. P. Rever. Cantuarii cu. Vicarij
 P. Subsecretarij, P. Notarij, P. Sacerdotum, P. Clericorum
 23. Mar. Schola Monasterii S. Philippi. Hora 2^a
 Confessio in parochia catholice parochie ab archidiacono
 Scholam ad Confessionem usq. Curiam. Confessio a
 Magistrato Urbis deputati DD. Berdo, Harel, Beck
 Stamborg, et D. Phil. Spang, ex parte Curie v.
 P. Rector, P. Rector, cu. P. Scholasticis. Multum fa-
 vore se exhibuerunt illi; non ita favore Judicij
 qui nulli assensit propter donum Episcopi sui i
 regione sua; sed fideliter amoverunt, quae non per-
 tinerent, sed passionem sperdebant. Confessio
 suscepit aditum; cui tamen, licet invitatus, P. Judicij
 adesse non videtur.

24. Jov. Vigiliae cum Sequis. Curia de novo.

25. Ven. Festum S. Mariae Apostoli. Divina sacre con-
 sulto.

26. Sabb. Schola, et Sectiones confecta.

27. Dom. Linguarum. Hora 3^a Sacra Solennitas de
 constanti P. Rector, sub quo curiam publicam
 videtur. Hora 3^a Vesperae, postea a P. Rector de
 S. Nonna de in Choralibus hanc ad numerum, hanc
 ac nobiliter audire P. Calotta Prof. Phil.
 Secunda Benedicere.

223

[XII] Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 22. února – 27. února 1724.

1
Julius Anni 1724.

11. **Mar.** Recitatio tota die pro Scholj Altiens, dimissa
 pro infirmis. Præterea ad festivitatem S. Mariæ
 Norburi celebrantur complures à Professoribz Al.
 Scholæ; ibidem præsentat P. Althelmus cu P. Bülmann
 Scholæ; ibidem præsentat P. Althelmus cu P. Bülmann
12. **Mer.** Lecturas de more. Præterea Congregatio S. Annæ, officia
 quæ huiusmodi de Deo præsentat Congregatio S. Annæ, officia
 Scholæ, et Præterea P. Scholæ de Transfusa
 Conciantura in Scholæ, Præterea Scholæ
 Scholæ Scholæ. Advenit quoqz P. Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ.
13. **Jovis.** Recitatio tota die. Hora 2^a Examen P. Scholæ
 Scholæ Scholæ, et Scholæ. Hora 3^a Præterea Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
14. **Ven.** Scholæ. Disceptatio Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
15. **Sabb.** Scholæ Disceptatio Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
16. **Dom.** VI post Pentecostes. Divina de more. Præterea
 ordinat Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ
 Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ Scholæ

[XIII] Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 11. července – 16. července 1724.

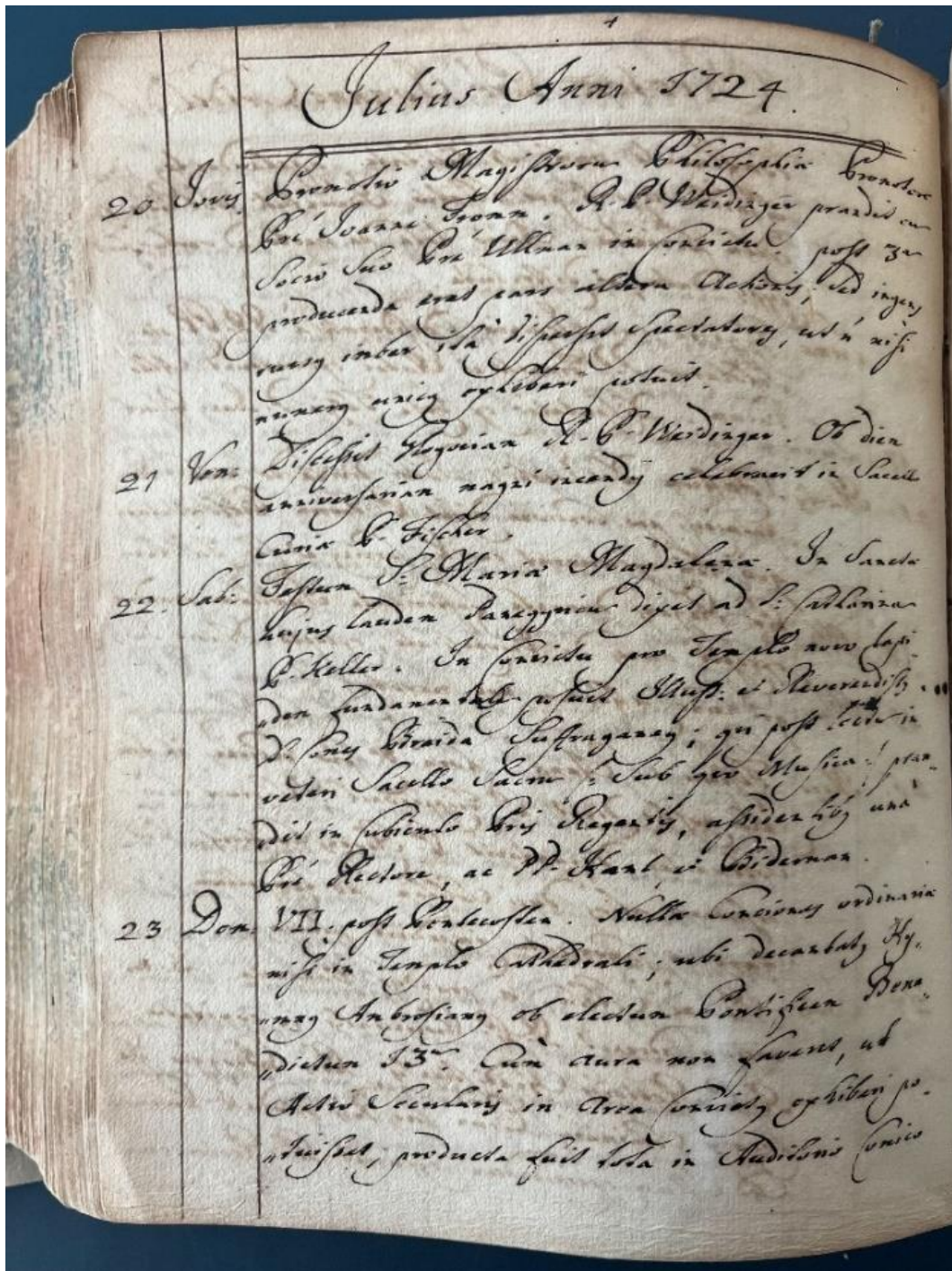
Rectoris Bre. Joanne Seidel.

dominus New-Sittschinow cum appendantibus. quare
hora 10 in Sacello perhibentur Illust. et Reverendissimi
Honor. Bratru, Suffraganei, promittendo
Hymnum Androsianum qui deus laude praeferat
exceptis cum tota Nobilitate sua Ecclesiastica
sua Seculari.

17. Luna Lecturae de nocte. Hora 10 Exonia P. Mauritzij
Vogel et 22 Philo. et Theologicis. In parochia
praeferat Magistru Erbin; adhibiti quoque
Ab. Trugerbach, et Keller praesentantur.

18. Mar. Conspecta lecturae. 7

19. Mar. Revertitur tota die. Advenit Janina A. B.
Benedictus Weidinger, declaratus doctor Philosophicus.
Postquam exhibita fuit in Aula Juridica, Spectabilibus
Juridicis Munici Libris, Oratio sua ab
Inventore, sua ab auctoritate, et
ab Oratore Juris omnia, Spectatori
Nobilissimo Nobilitate et Ecclesiastica, et
laici, idem ad reddendum Satisfactionem Anno
Seculari. Applausus omni Spectatore, debuit
quod plura propediem, qui nunc totum exhibent
profect.

Julius Anni 1724.

20. Jovis. Doctoris Magistrorum Philippina Gronstor
 Pri. Joanne Joann. A. P. Werdinger praevidit con
 Socii suo Pri. Ulman in curia. post 3°
 producenda erat pars altera Actuum, sed inq^u
 rary inter ista discessit Spectatorum, ut n^o nisi
 novam rary exhiberi potuit.
21. Ven. Discessit Theologia A. P. Werdinger. Ob diei
 anniversaria rary rary celebravit in Sacra
 Curia S. Fischer.
22. Sab. Festiva S. Mariae Magdalene. In Sacra
 hujus laudea Paragonia rary ad S. Palloniam
 S. Keller. In curia pro Templo novo lapsi
 non fuerunt rary rary Illust. et Reverendiss.
 S. Pong rary rary rary; qui post rary in
 veteri Sacello Sacra S. Sub hujus Musica rary
 rary in rary rary rary, rary rary una
 Pri. Doctorum, ac M. Hart et Bideman.
23. Dom. VII. post Pentecosten. Nulla Concursus ordinaria
 nisi in Templo Cathedrali; ubi decantab^{at} Hy.
 rary Ambrosianam et electum Pontificem rary
 rary 13°. Cum cura non fuerit, ut
 Actus Secularis in Arca rary rary
 rary, producta fuit ibi in Auditionis rary

[XV] Záznamy v diáři rektora Jana Seidela z 20. července – 23. července 1724.

Rectori P. Joanne Seidel.

- D. Comitia de Kolowrat secundum Romanam diem celebrantur grandis P. Regis Curia cu P. Hoffler Klauzal et Saliska.
24. Mar. Dimittit die Accusatio pro Scholae inferioribus. P. Rector cum P. Regis Curia grandis apud Missum V. Georgium de Maysswald, in presentia cuius Hoffler P. Benalouky.
25. Mar. Mare successu confusa. P. Marci, comitatus, episcopi hanc Accusationem P. Hoffler. Substitutio in loco nostro, facta in die decano Capitulo Saliskiano, cum Tempellum Curia, alius Substitutio loco, jam cepisset diem. A grandis Schola confusa.
26. Iovis. Accusatio tota die. Altitudo Evangelica Congregatio, qua se P. P. Joannem Regis Curiam hinc inde infrauat evocatur a Vice Regis Curiam ad Maysswald, Substitutio in loco sui loco P. P. Joannem Zwicker Rectorem Collegii Penitentium.
27. Ven. Schola, et Substitutio P. P. Joannem de novo. Curiam Majorem pro Principis Curiam Medicum Collegium.
28. Sabb. Lectio confusa. P. P. Joannem ad grandis redierunt cum Vice Ministro Curiam Curiam, qui lapsa Dominica excurrerant post grandis.

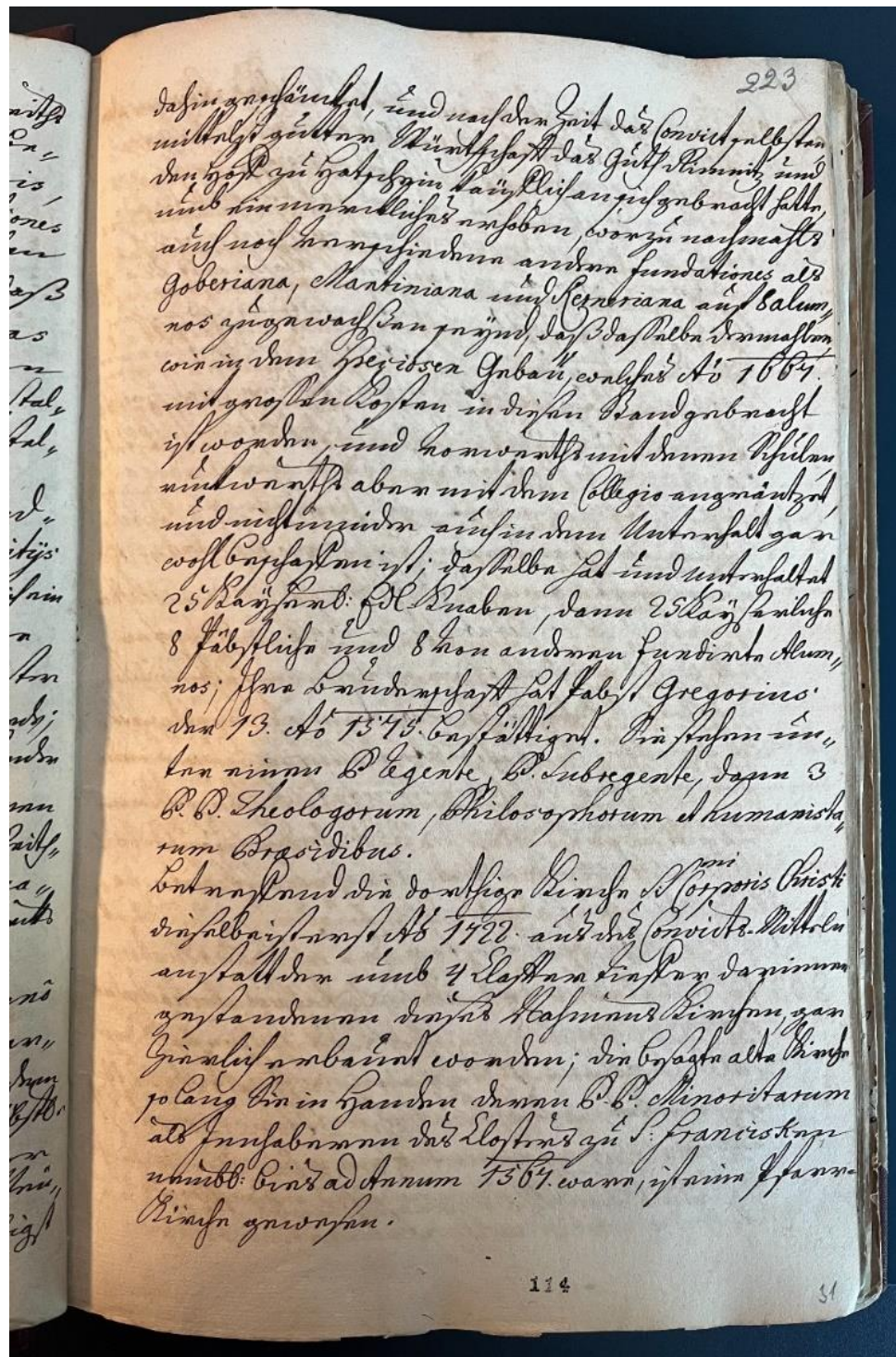
Augustus Anni 1728

- 28 Sabb. Ordinaria cum Litanis.
- 29 Dominica 15 post Pentecosten. Sanctorum Angelorum Custodum. Hora 5ta Matutina benedixit P^r P^rector novam Ecclesiam Convictus; et ibidem post sacrum, hora 4ma celebratum, omnes Convictores communicavit. Hora 9na sacrum solenne cecinit Dⁿs Dⁿg decanus N^{ro}. Kadicevnsis. In templo nostro Communionem publicam habuit Congregatio Civica.
- 30 Luna. Mane Partem Theologiae propugnavit Ecclesiae^{is} Secularis. a prandio 3to ad 4ta me^o in D^{no} obijt Joannes Utz Sacristanus, omnibus morientium sacramentis mature provisus, advenit Pr Minister Gyariensis.
- 31 Mart. Quiescatio. Ultimum Episcopi hortense datum. Sortiti S. Patronorum. Hora 5ta funus Thomae Utz.
- September.
- 1 Merc. Tota die Disputatio Ecclesiae^{is} Secularis ex Universa Theologia.
- 2 Jovis. Quiescatio et promotio Baccalareorum Theologiae. Discessit Pr Minister Gyariensis.

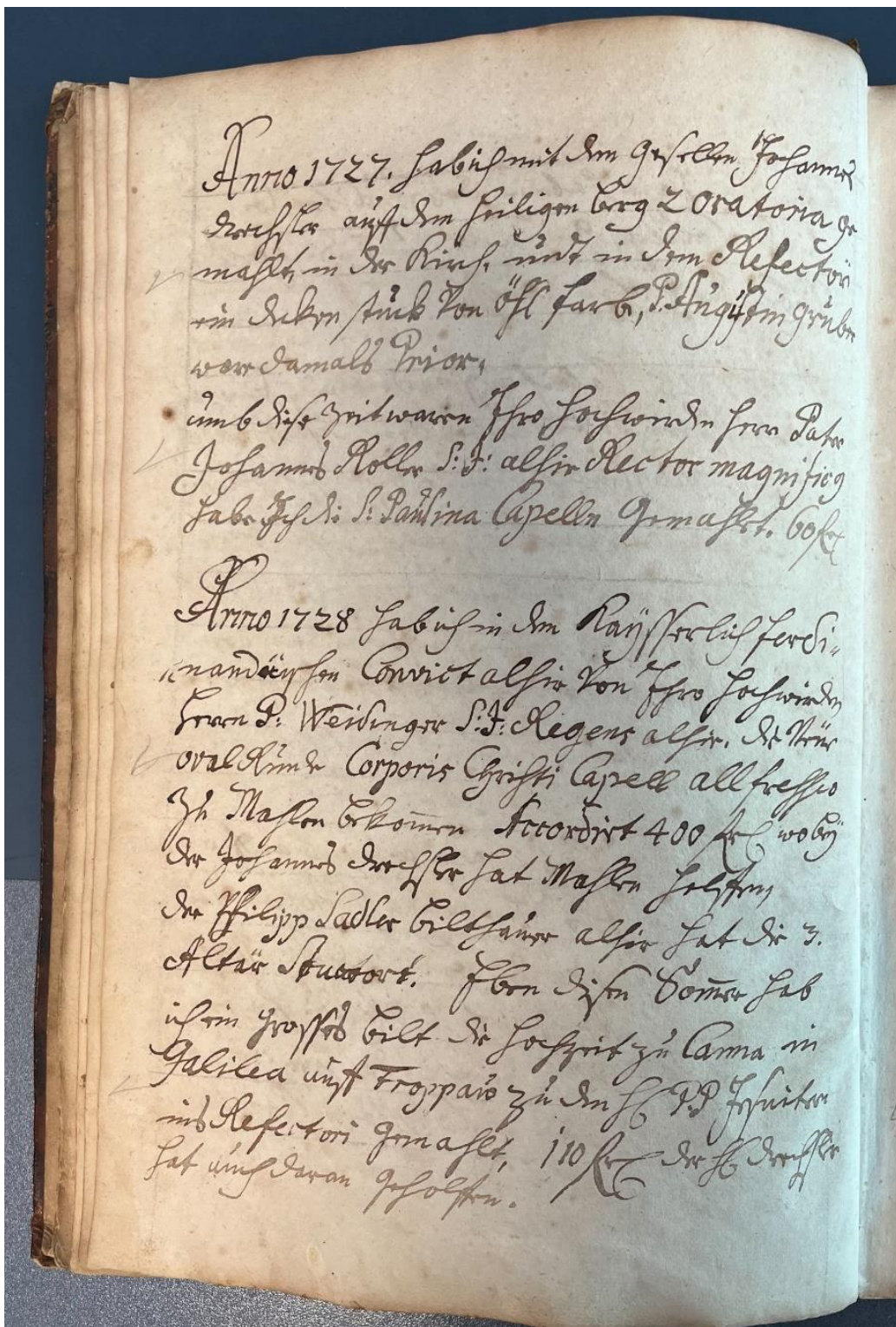
[XVII] Záznamy v diáři rektora Jana Rollera z 28. srpna – 2. září 1728.

Aprilis Anni 1729.

- 15 Parascor. dimidiâ gnâ inchoata in templo
Divina. Post duentatas tenebras Procepit
Poenitentium cum uno pegmate. 3^{io}
ad ymas disciplina. Circa gnâ musica
facta a Seminaristis ad sepulchrum.
- 16 Sabb. Misi nostri, q² Primoribz Urbis pre-
sarentur festa. Sub dimidium
inchoata divina. Hora 7ma Resurrectio
domini celebrata in Convictu. Circa
gnâ in templo nostro.
- 17 dominica Resurrectionis. In templo
acta omnia solenniter. In hoc hora
gnâ Primicias celebravit Adz^{us} d^{us}
Seidel Alumnus Ferdinandus. In
trichinio convet^{us} duplex. Hora 1^a
ad S. Mauritium et B. Virginem Exhortat^{us}
meridiana. Hora 3. Vespera. In laena
| qua uno quadrante cum Citanijs et Era-
| mine anticipata est / Concio dicta a
M. Knipand^{us}.
- 18 Luna. Cyprianus dicepsit Dr. Sigf. ad M. Tenegim

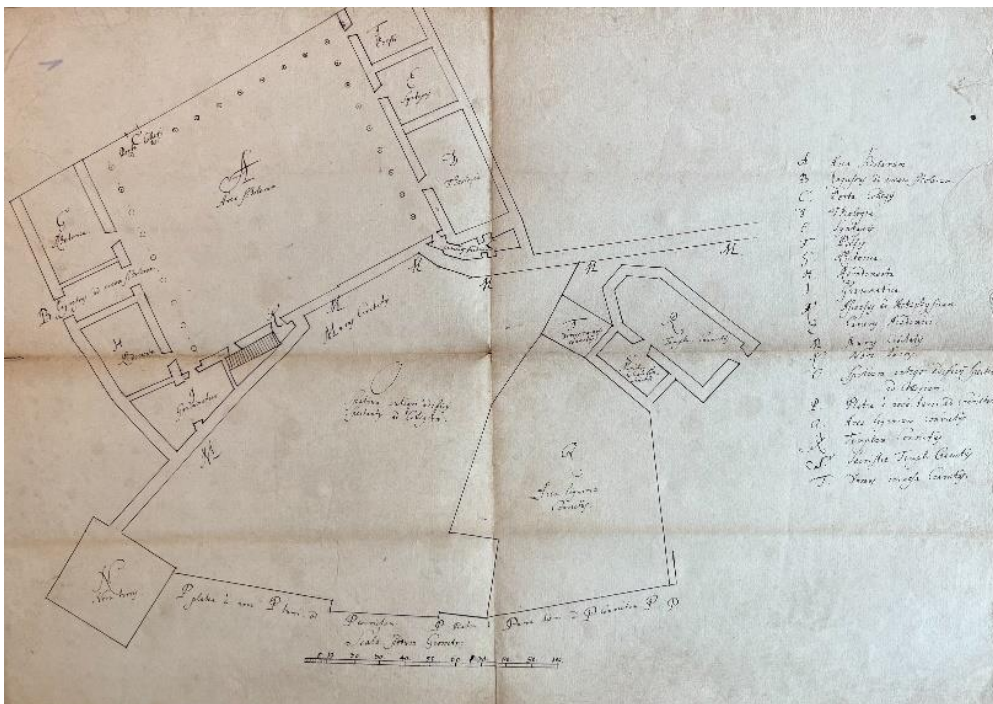
[XIX] Zmínka o kapli Božího Těla v Popisu města Olomouce syndika Floriána Josefa Louckého z roku 1746.

[XX] Záznam o výzdobě kaple Božího Těla v autobiografii malíře Jana Kryštofa Handkeho.

[XXI] Giovanni Pietro Tencalla nebo Domenico Martinelli (?), Projekt kolejního kostela se školní budovou v Olomouci, kolem 1700, perokresba, papír, 500 × 350 mm.

[XXII] Neznámý autor, plán situace před stavbou školy, nedatováno, perokresba, papír, 500 × 350

[XXIII] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728
(?), stav v roce 1942, pohled od západu.

[XXIV] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od severozápadu.

[XXV] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od západu.

[XXVI] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od jihozápadu.

[XXVII] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od západu.

[XXVIII] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od severu.

[XXIX] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od západu.

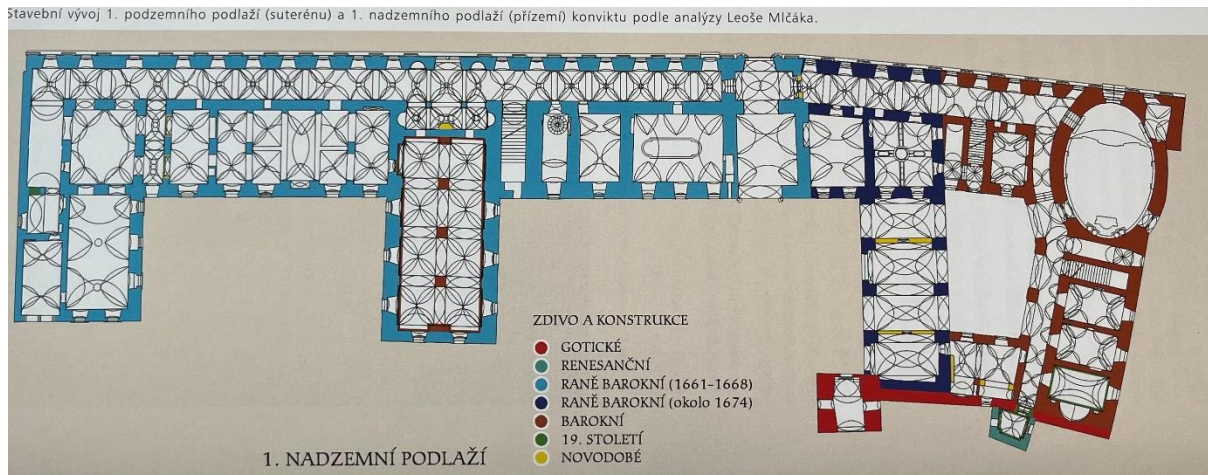

[XXX] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od jihovýchodu.

[XXXI] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), stav v roce 1965, pohled od severu.

Stavební vývoj 1. podzemního podlaží (suterénu) a 1. nadzemního podlaží (přízemí) konviktu podle analýzy Leoše Mlčáka.

[XXXII] Olomouc, bývalý jezuitský konvikt, 60. léta 17. století – 20. léta 18. století, půdorys 1. nadzemního podlaží.

[XXXIII] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled od západu.

[XXXIV] Olomouc, kaple Božího Těla, 1724–1728 (?) vstup do kaple z prvního podlaží konviktu.

[XXXV] Olomouc, kaple Božího Těla, 1724–1728 (?) vstup na kruchtě kaple z druhého podlaží konviktu.

[XXXVI] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled z kruchty od západu.

[XXXVII] Olomouc, kaple Božího Těla, interiér, 1724–1728 (?), pohled od východu.

[XXXVIII] Motiv pásky, 20. léta 18. století, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

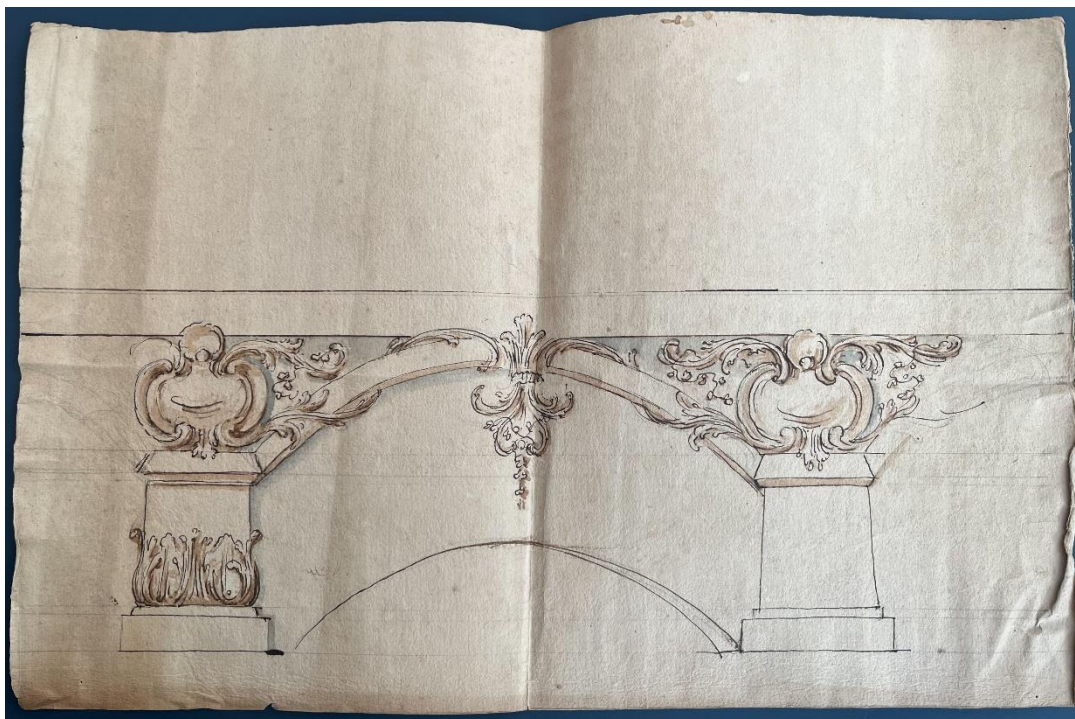
[XXXIX] Jihovýchodní okenní výklenek, 20. léta 18. století, Olomouc, kaple Božího Těla.

[XL] Mensa hlavního oltáře, 1728, ca 128 × 220 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[XLI] Motiv akantu, boční pohled, 20. léta 18. století, štuk, Olomouc kaple Božího Těla.

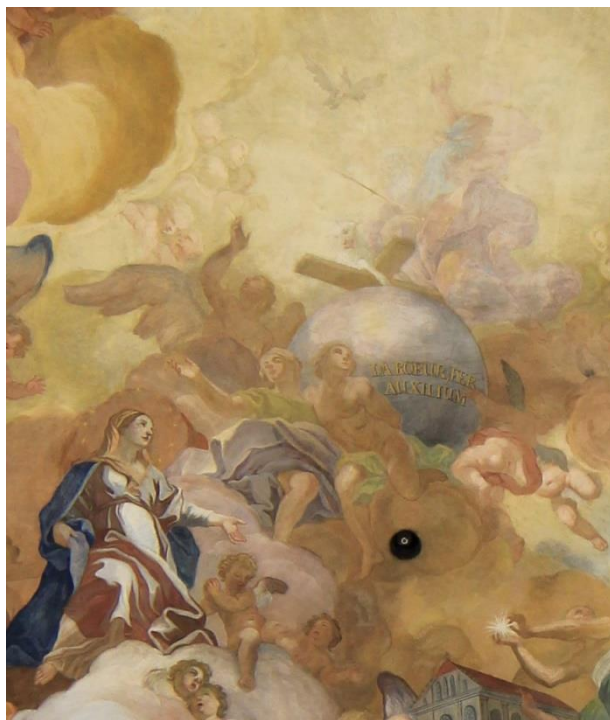
[XLII] Kilián Ignác Dientzenhofer (?), kresba architektonického detailu, kolem roku 1720 (?), pero, papír, ca 500 × 350 mm.

[XLIII] Jan Kryštof Handke, *zbrojnoši*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi. Foto: Jan Malý.

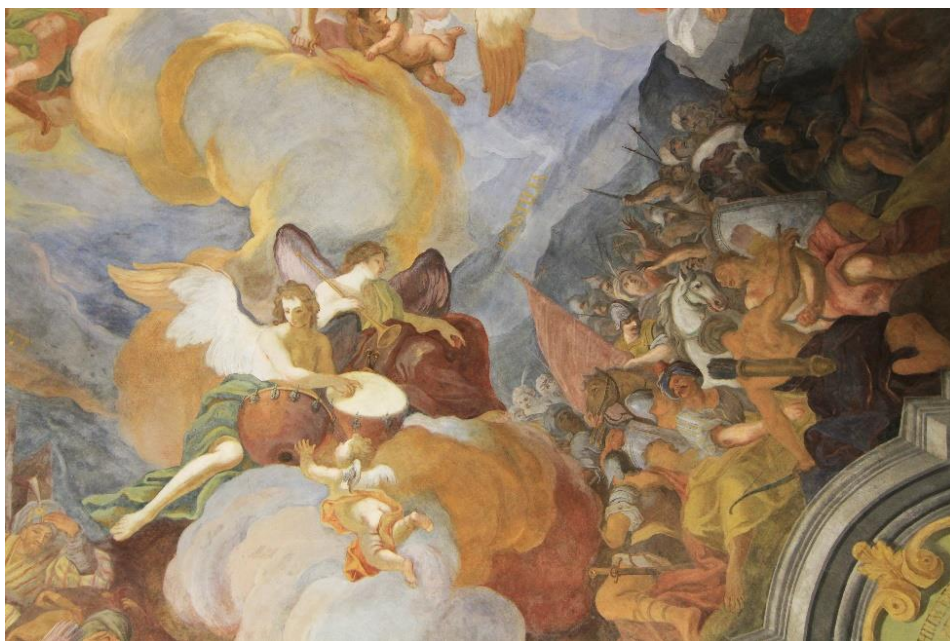
[XLIV] Jan Kryštof Handke, *zbrojnoši*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

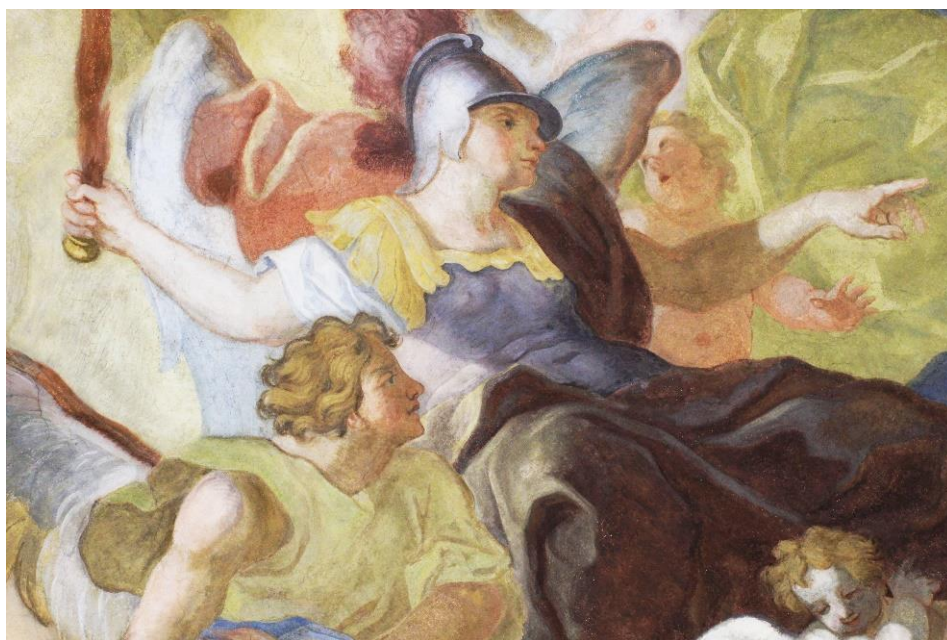
[XLV] Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice s Pannou Marií, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodí.

[XLVI] Jan Kryštof Handke, Panna Marie, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodí.

[XLVII] Jan Kryštof Handke, bitevní výjev s muzicírujícími anděly, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi.

[XLVIII] Jan Kryštof Handke, archanděl Michael, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi.

[XLIX] Jan Kryštof Handke, kartuše s oslem nesoucím hostie, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, jihovýchodní strana lodi.

[L] Jan Kryštof Handke, kartuše s andělem s hostiemi, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, jižní strana lodi.

[LI] Jan Kryštof Handke, kartuše s Jaroslavem ze Šternberka utínajícím paži Petovi, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, jihozápadní strana lodi.

[LII] Jan Kryštof Handke, kartuše s andělem a králem na koni, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, severozápadní strana lodi.

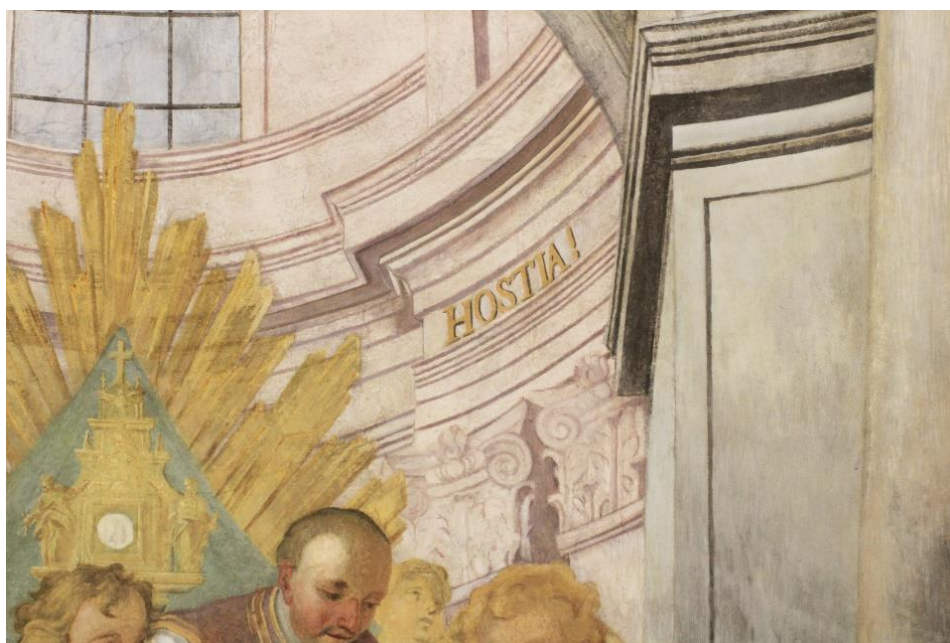
[LIII] Jan Kryštof Handke, kartuše s vyobrazením sbírání many, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, severní strana lodi.

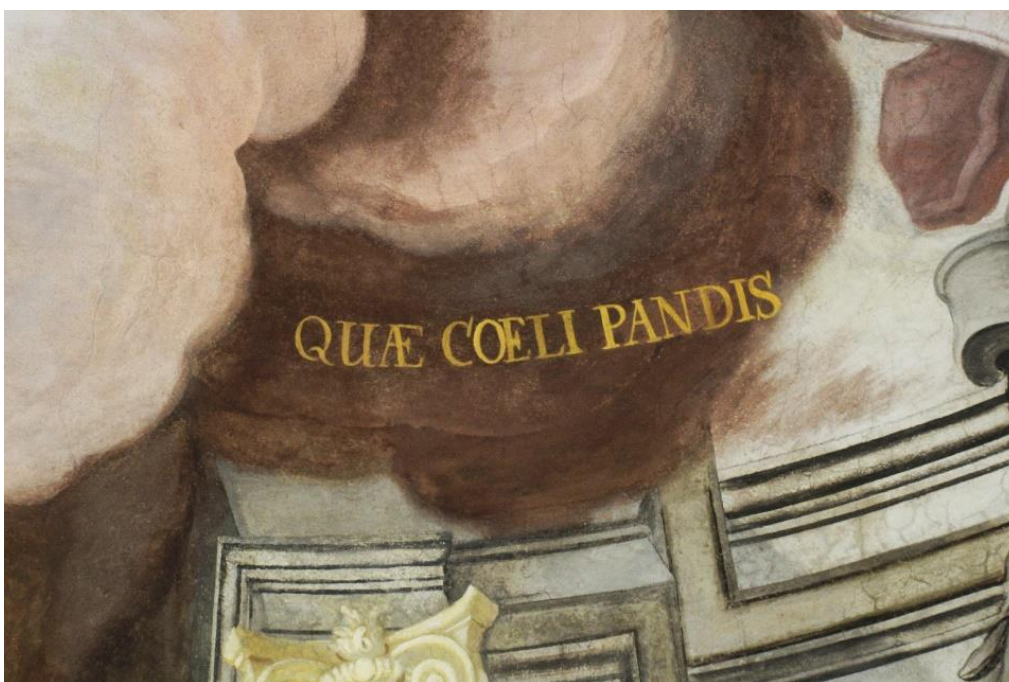
[LIV] Jan Kryštof Handke, kartuše s archou, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, severovýchodní strana lodi.

[LV] Jan Kryštof Handke, nápis *O! Salutaris*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

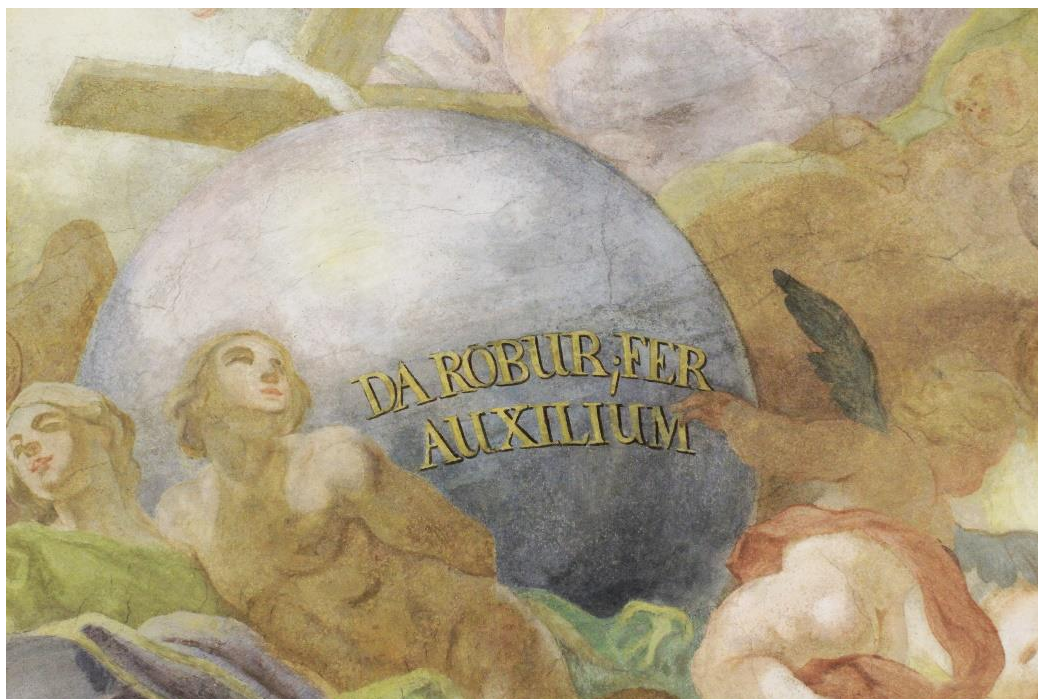
[LVI] Jan Kryštof Handke, nápis *Hostia*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

[LVII] Jan Kryštof Handke, nápis *Quae coeli pandis*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

[LVIII] Jan Kryštof Handke, Nápis *Ostium*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

[LIX] Jan Kryštof Handke, nápis *Da robur; fer auxilium*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, východní strana lodi.

[LX] Jan Kryštof Handke, nápis *Bella premunt*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi.

[LXI] Jan Kryštof Handke, nápis *Hostilia.*, 1728, nástěnná malba, Olomouc, kaple Božího Těla, západní strana lodi.

[LXII] Martin Antonín Lublinský, *Strom života*, 17. století, kvaš, pergamen, ca 415 × 285 mm, Matrika bratrstva Božího Těla.

[LXIII] Jan Kryštof Handke, Nejsvětější Trojice se svěťci, detail, 1729, olej, plátno, 295 × 210 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXIV] Jižní boční oltář, 1728, stav při použití UV-indukované viditelné fluorescence, štuk, olej, plátno, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXV] Jan Kryštof Handke, *Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla*, 1728, stav před restaurováním 2002, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXVI] Jan Kryštof Handke, *Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla*, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXVII] Jan Kryštof Handke, **Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského**, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXVIII] Karel F. Harringer (?), **Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla**, před 1728, olej, plátno, ca. 59 × 55 cm, Olomouc, kostel Panny Marie Sněžné, kaple sv. Aloise.

[LXIX] Karel F. Harringer (?), **Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského**, před 1728, olej, plátno, ca. 59 × 55 cm, Olomouc, kostel Panny Marie Sněžné, kaple sv. Aloise.

[LXX] Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, Přijímání sv. Aloise Gonzagy z rukou sv. Karla Boromejského, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm.

[LXXI] Gottlieb Heiss podle Antonína Liebela, Přijímání sv. Stanislava Kostky z rukou anděla, 1722, mezzotinta, papír, 1340 × 820 mm.

[LXXII] Jan Kryštof Handke, Ježíš s lilií, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXXIII] Jan Kryštof Handke, anděl s krucifixem, 1728, nástěnná malba, ca 70 × 50 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXXIV] Filip Sattler, personifikace Víry, detail, 1728, štuk, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXXV] Filip Sattler, personifikace Víry, detail, 1728, štuk, v. ca 190 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXXVI] Filip Sattler, putti, detail, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXXVII] Filip Sattler, sochařská výzdoba severního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

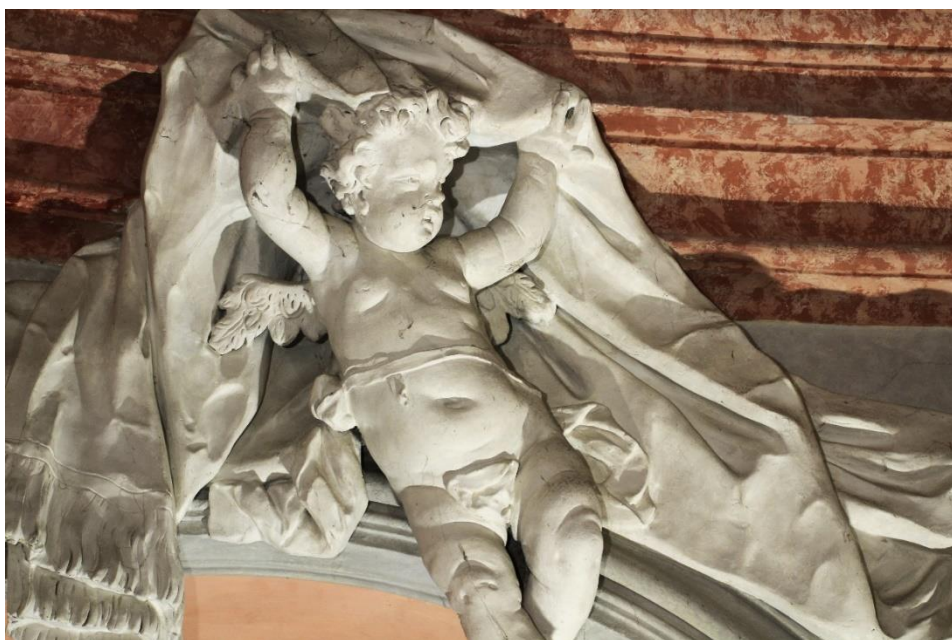
[LXXVIII] Filip Sattler – dílna (?), sochařská výzdoba jižního bočního oltáře, 1728, štuk, v. ca 650 cm, Olomouc, kaple Božího Těla.

[LXXIX] Gian Lorenzo Bernini s dílnou, sochařská výzdoba hlavního oltáře, kolem 1660, štuk, Castel Gandolfo, kostel San Tommaso da Villanova.

[LXXX] Filip Sattler, putto s drapérií, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

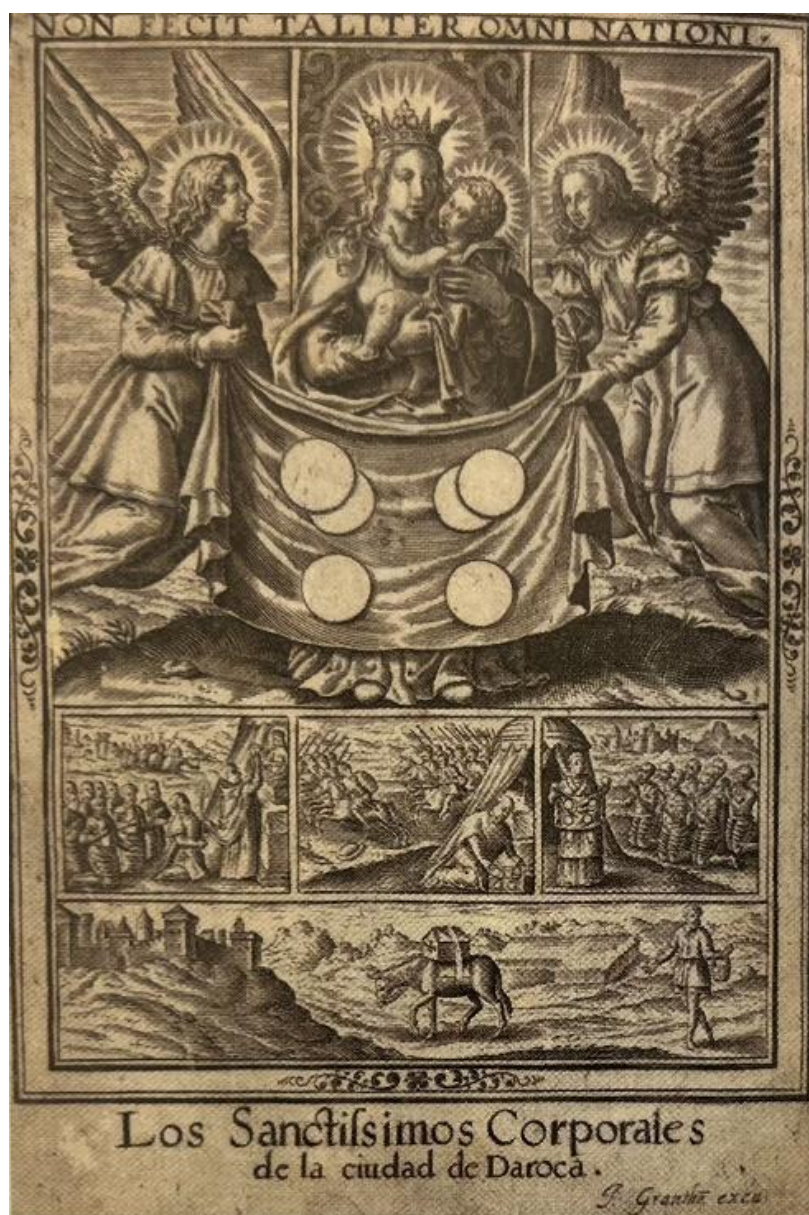
[LXXXI] Filip Sattler, putto s drapérií, 1728, štuk, Olomouc, kaple Božího Těla.

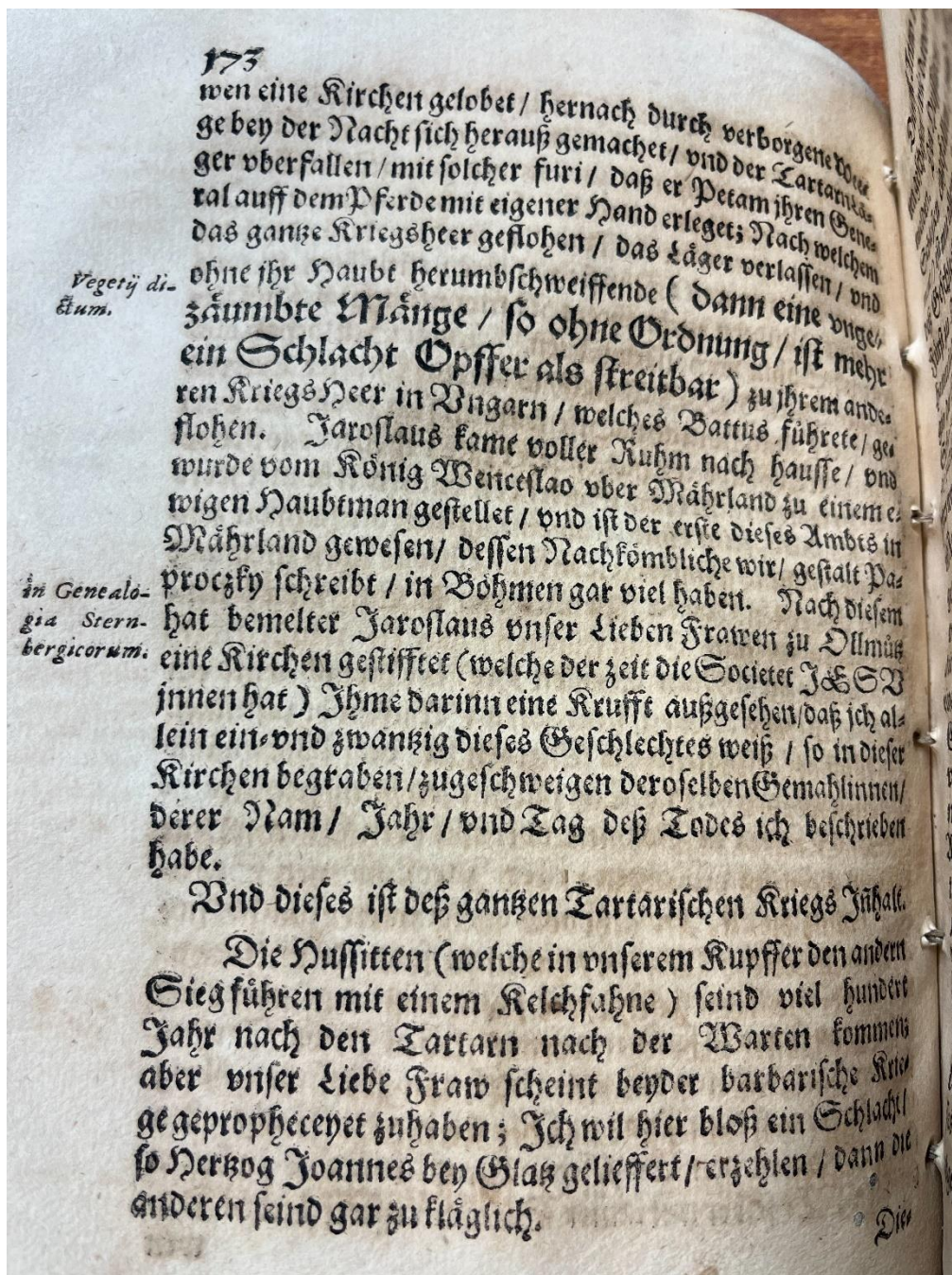
Effigies Tabulae hinc velut in Templo Corporis Christi Olomucij
in Collegio Copnicorum aduersus in monumentum miraculae Victoriae
Lascius de Sternberg adversus Tartaros. A. D. 1241. oblatente.

Um circa Annum Domini 1241. ducenta milia
Tartarorum (qui devicta Perleide Europam 40. jam annis gra-
vissimam populumque direxerat) in Moraviam irruerunt; Wenceslaus
OTTOCARUS cognomento Lascius Boemae Rex JAROSLAUM BARONEM De
STERNBERG cum aliquot Boemorum magnis contra eos misit, qui Olomucium jam prope à Tartaris ob-
seditum ingressis, eos ex agris, quos potuit, libere acceptos at-
tavit, ut 8. Boemorum & Moravorum milia sub signis haberent, excurrendi quidem in Tar-
tarios avidi; sed ipse à pugna abstulit, donec ipse timoris & ignaviae Tartaros reddere
praesidenter securos & incutos. Tum cum suis nocte ad praesidium in foro Olomu-
censi congregatis, ipse cum Tribunis ad Templum CORPORIS CHRISTI tunc Pato-
chiale, nunc domesticum Convictus Soc. JESU se contulit, ibique peccatis pro sacro Tri-
bunali expiatis omnes peracto Missae sacramento, sumptoque Christi Domini Corpore se ad
generosum vel vivendum, vel moriendum confirmaverunt. Sed cum fore accidisset, ut plus
divi Epuli bolos, quam pro Tribunorum illorum numero, faceret Myles parisset,
tanquam adeo quique etiamnum hostes sacrae superesset; JAROSLAUS se cogitavit,
nam quaedam Tempellii formâ jubet parari ex tempore, quam dorso impositam apte
haberet stultus. Hinc ergo arcule illas quinque Eucharisticas particulas imponit, ac illim-
que illum comitante Sacerdote fecum deducit in praesidium.
Ad Sanctissimum etiam DEIPARAM confugiendum ratus, ubi cum Ducibus è Templo
ad forum venit, omnes, ut erant in medio Urbis foro, genus supplices flectere iussit, ac
DEIPARAM Caeli Regiam praesidio imminente Patronum potestatem à Jurisdictione Angelicâ im-
plorare.
Ipse porro elata voce, quae posset ab omnibus percipi, votum vovit Domino, ad em-
se DEAE Mariæ Virginis posturum, si Barbaros illos feliciter prodidisset.
Illi adhaec patentes Urbis, & JAROSLAUS aegmina nocturnis adhaec tenebris,
ferebat procedunt intuentibus, donec ad fluvium Tartarorum devenissent. Ubi mox clu-
cum intonante JAROSLAO milites universi Tartaros invadere, trucidare cumulum ob-
stos, terrore ac incerto metu universi hostium castra perturbare, nihilque demum non
agere, quod aut ultimâ eos interfectione delerent, aut in turpissimam fugam conversos Pa-
triae finibus cogere non excederet.
Dux ipse Pata fossa fugae & confusione revocatus in aciem, dum ordines cogit, in
Herodem JAROSLAUM incidit, & mox in mutuum uterque necem accendi, stridendo utrin-
que ferro evolvit; cum manu promptior JAROSLAUS in Tartarum irruit, cuiusque iam
in idum frangere libram deceteram impetu uno amputat, & brachio nullo in effusum
arere fugam. Sequuntur castris exuti Tartari, Pataque mox è valere mortui rapto
cadavere, sine Duce in Ungariam ad alterum suorum Exercentium Ducem *Barzaw* profu-
gunt, plurimum suorum cadaveribus in loco Castrorum derelictis, neque paucis ad in-
sequentes JAROSLAUM militibus inter fugam peremptis.
Hinc ita adversus Tartaros procedentibus, dum Christiani omnes Tartarorum caesi in-
tendunt. Sacerdos stultus, quod Dominus JESUS gessisset, in Tabernaculum milita-
re, seu festum illum sublevaratus, seu factus sacra coram Venerabili SACRAMENTO pie-
tatis, subducit, ibique sacra deponit & evolvit hostias, & ecce magno divino miraculo
singulis videt hostias partem quandam à latere lunule intar accessisse, quae non panis
sed omnino carnis speciem praese ferret. Mox ergo praesidio reduci cum suis JAROSLAO
prodigium venerabundo exhibet, ac tum factum illum thesaurum rursus super altarium
componit, qui mox Olomucium verus capite nullo hominum dirigente propterea, donec
ad illud se Templum fileretur, ex quo facta ille hostias fuerant clare, quae etiam ibidem
multis temporibus honore maximo asseverate deinde fuerunt. Atque in quibus rei memori-
am praeter alias in parietibus figurat, etiam altare majus ereclum est, in quo tecum illa-
rum pithum extaret monumentum, cuius etiamnum superstitis effigies haec est.
Patris victoriae JAROSLAUS eidem D. Virgini ex voto posuit, in quam deinde longa
posteriorum ejus fides locum sepulturae delegit, quam aetate nostra Soc. JESU Collegium
(& ex eadem Victoria Magistratus Urbis in Capella Curiae Vestimentum JAROSLAUS) possidet,
WENCESLAUS Rex, ut JAROSLAO gratulareretur, ipse in Moraviam venit, cuius-
que Moraviam *Sancti Martini* creavit, & Dacali mirâ ac palio uti concessit, illique in-
super campos, in quibus pugnavit, & Dacali mirâ ac palio uti concessit, illique in-
jure perpetuo ad haereditatem transmittendo donavit, ubi ille postea aetate suo nomine
Sternbergum edificavit.

[LXXXII] Zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele
Božího Těla s popisem legendy, měřiryt, ca 240 × 170 mm.

[LXXXIII] Jacques Granthomme, grafický list s vyobrazením zázraku ve španělské Daroce, přelom 16. a 17. století, mědiryt.

173
 wen eine Kirchen gelobet / hernach durch verborgene Wege
 ge bey der Nacht sich herauß gemachet / vnd der Tartar
 ger vberfallen / mit solcher furi / daß er Petam ihren Gene-
 ral auff dem Pferde mit eigener Hand erleget; Nach welchem
 das ganze Kriegsheer geflohen / das Läger verlassen / vnd
 ohne ihr Haube herumbschweiffende (dann eine vnges-
 zäumte Mänge / so ohne Ordnung / ist mehr
 ein Schlacht Opffer als streitbar) zu ihrem ande-
 ren KriegsHeer in Ungarn / welches Battus führete / ge-
 flohen. Jaroslauß kame voller Ruhm nach hauffe / vnd
 wurde vom König Wenceslao vber Mährland zu einem ei-
 wigen Haubtmann gestellet / vnd ist der erste dieses Amtes in
 Mährland gewesen / dessen Nachkömliche wir / gestalt Paz-
 proczky schreibt / in Böhmen gar viel haben. Nach diesem
 hat bemelter Jaroslauß vnser Lieben Frawen zu Ollmütz
 eine Kirchen gestiftet (welche der zeit die Societet JESV
 innen hat) Ihme darinn eine Kruffte außgesehen / daß ich al-
 lein ein vnd zwanzig dieses Geschlechtes weiß / so in dieser
 Kirchen begraben / zugeschweigen deroselben Gemahlinnen/
 derer Nam / Jahr / vnd Tag des Todes ich beschrieben
 habe.

Vegetij di-
 etum.

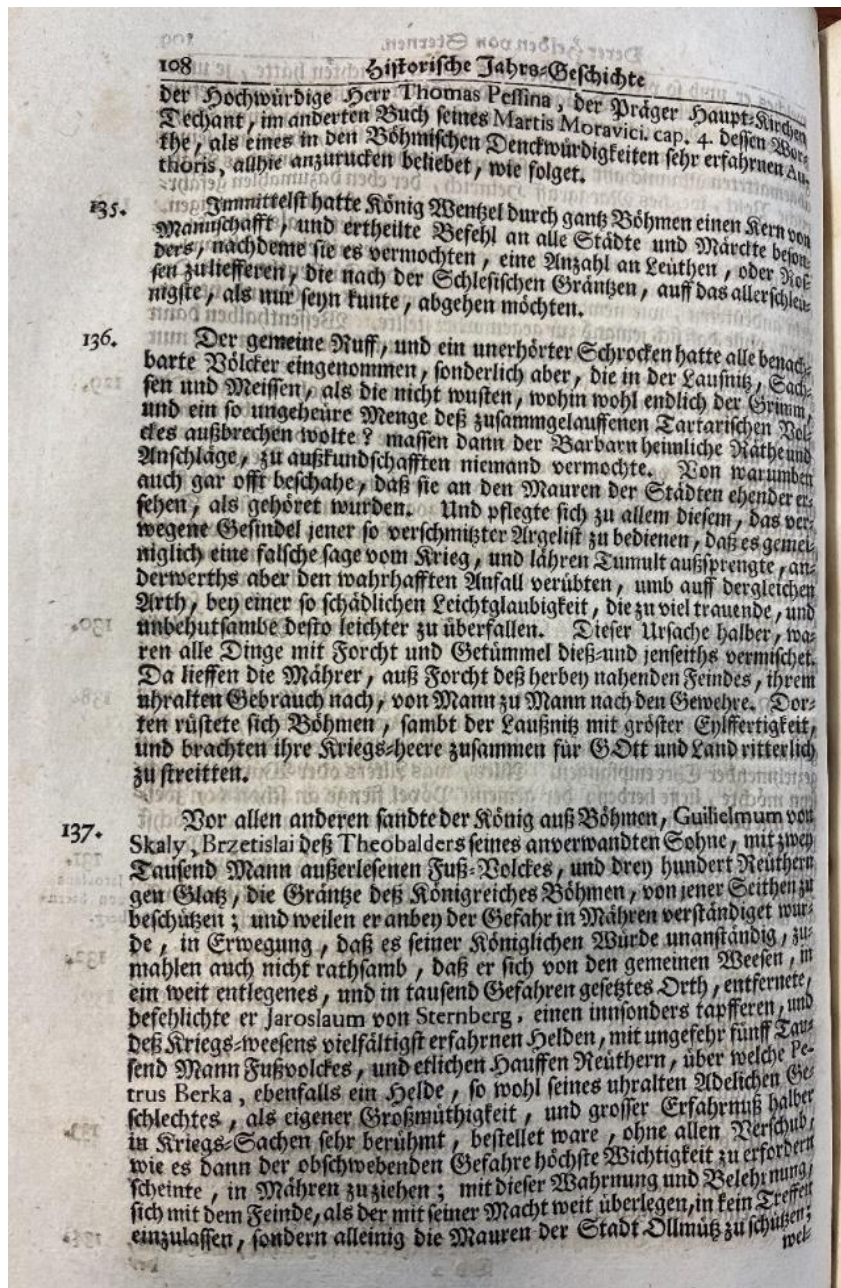
in Genealo-
 gia Stern-
 bergicorum.

Vnd dieses ist des ganzen Tartarischen Kriegs Inhalt.
 Die Hussitten (welche in vnserem Kupffer den andern
 Sieg führen mit einem Kelchfahne) seind viel hundert
 Jahr nach den Tartarn nach der Warten kommen
 aber vnser Liebe Fraw scheint beyder barbarische Krie-
 ge gepropheceyet zu haben; Ich wil hier bloß ein Schlacht
 so Herzog Joannes ben Glas gelieffert / erzehlen / dann die
 anderen seind gar zu kläglich.

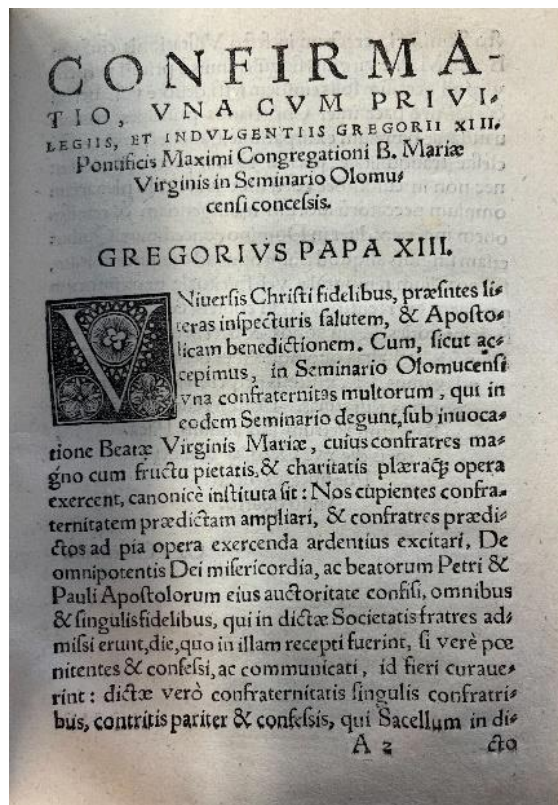
[LXXXIV] Zmínka o založení kostela k počtě Panny Marie v Olomouci
 Jaroslavem ze Šternberka v Bohuslao Balbino, *Diva Wartensis, oder Ursprung und
 Mirackel der Großmächtigsten / Gottes / und der Menschen Mutter Mariae*, Pragae
 1657, s. 173.

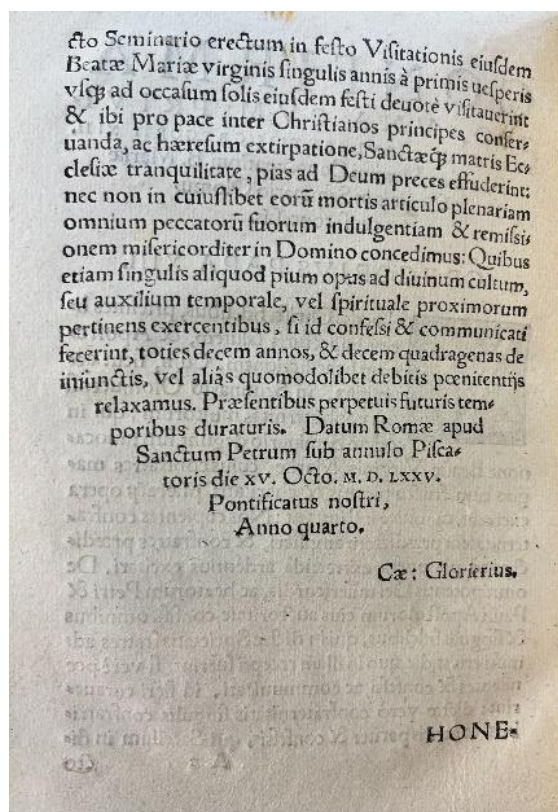
[LXXXV] Daniel Wussin podle Karla Škréty, zobrazení podoby starého oltářního obrazu v kostele Božího Těla, 17. století, mědiryt, ca 240 × 170 mm.

[LXXXVI] Text se zmínkou o Petru Berkovi v Johannes Tanner, *Geschichte derer Helden von Sterner*, Prag 1732, s. 108.

[LXXXVII] Potvrzení papeže Řehoře XIII. založení sodality Navštívení Panny Marie.

[LXXXVIII] Potvrzení papeže Řehoře XIII. založení sodality Navštívení Panny

Příloha: Přepisy archiválií

Zpráva zástupců městského stavebního úřadu z 2. března 1724.

Státní okresní archiv Olomouc, fond Zlomky registratur, inv.č. 425, sign. 11b/II., fol. 4r-6v

Löblicher hoch-und Wollweÿsser Magistrat

Hochegehrteste Herren. Nachdeme Einen löbl. Magistrat der Wohlehrwürdige und Hochgelohrte H: P: Michael Thomas e Societate Jesu dermahlinger Regens des allhrisrig Kaÿs. Ferdinandischen Convicts sub prass: 21 februar. anni currentis schriefts: angelanget womit zu besichtigung des zuerbauen komenden stucks gebaudes beÿ gedachten allhrisrigen Convict ein Löbl: Magistrat einige Deputirte zu benennen beliebete, Umb den Situm loci in augenschein, und die eingleichung des gebäudes wahrnehmben zukommen; und nun uns endes Unterschriebenen einem Löbl: Magistrat die Commission aufzutragen gefällig gewesen; So haben wir uns ad locum d 23. erstzürückl gewichenen Monaths Februrar anni hujig nach Mittag umb 2 Uhr begeben, und daselbst beÿ eingang des Convicts Ihro Wohlehrwürd den H: P: Rectorem Collegÿ Societatis Jesu Joannem Seidel, nebst obgedl: H: P: Regente, wie auch eximium P. Cancelarium Joannem Absolon, dann den P: Sub Regentem mit Ihrem geistl. Tishler: und weltlichen Mauermeister angetrosten, wo nach abgelegten curialien benrete H: Patres Ihre intention des Vorhabenden bäues uns erostnet, und den Riess, so selbte Ihres ohrts zu Papier bringen lassen, uns vorgewiessen, aus welchem wier abgenohmen, wie dass selbte beÿ dem Winckel oder Eckl derer Schulen das Gebäu zumachen und per lineam obliquam breiss an das neüer Convict, wo annoch die Schmatzen herausgemauerten zusehen seÿnd, fortzuführen und mit dem neüen Convict zuschliessen vermeinen; die länge so zu dem Kaÿs: Convict dermahlen zugebauet werden will, enthaltet in sich 15. Klafter 1. Schuch, hiegegen ertraget die breite von dem Eckl der Schulen gegen der wohnung des Königs: H: Richters zwey Klafter, 3 Schuch und Entlichen fernerhin auf vier Klafter, 3. Schuch, wie es ein löbl. Magistrat aus bey komenden von dem Mauermeister Johann Kniebandl gemacht Riess mit mehrere zu ersehen beliebt; Sonsten gehet gemelten H: Patrum intention dahin, dass neben deren Schulen gleich ein oval=kirchen erbauet, oben aber aus dem in denen Schulen befindlichen Comoedi=Haus in besagtes Convict, umb das Comoedi=Haus zuerweitheren, durchgebrochen werden solle; Nun hat sich Herr königl. Richter auch zu dieser Commission eingefunden, und seines orths, wann mit dem gebäu ausgerücket und der Winckel beÿ denen Schülen dem Convict ex publico abgetretten werden solte, ratione lui privati sich darbeÿ verwachset, und dieses einem Löbl: Magistiat zureferiren gebetten. Nachdeme aber unseres erachtens gegenwärtig umb ein wenig zuthuen ist, die gasten auch durch diesen bau nicht verstelltet sondern pro decore et ornamento Civitatis in eine bessere gleichheit und regularität gebracht würde: Wohnnigegeben, wann der Winckel freÿ bleiben solte, nur allerhandt sondes dahin kommen dörften, und uber dieses die gasten ohnförmlich seÿn möchte; Als wären wier der ohnvorgreis: meinung, das diesem petito wohl deferiret werden könnte: Jedoch wäre gemelter H: P: Regens nachrücklich zu stringiren, das er nicht umb ein haar weiter auf die gassen ausrücken solle; zu dem Ende auch hoc loco, und wie das gebäu geführet werde will, gleich eslöchts eingeschlagen werden könnten; Und wäre dem Stadtbäu=Ambt die incumbents auszutragen, beÿ legung der fundamenten dieses vorhabenden gebäudes, daraus, damit nicht aussgerucket werde. fleissige acht zuhaben und heiruber zuinvigiliren; Wie dann auch besagte löbl. Societät sich in dim reverralium scheirst: zuerklären hette, das selbte zu schaden und nachtheill der allhrisrigen Königs: Stadt und derselben gerechtigkeit in dieses neue gebäu nichts praejudiciores einführen, sondern denn vorherigen in

ad 1660. errichteten reveralin gemäs, in alle weege ohnverbrüchig nachkommen, auch dieses Ihr Versprechen auf gegenwärtig vorhabendes neuer gebäu in omnibus clausulis extendirter haben wolte: doch stellen alles eines löbl. Magistiats fernerer approbation und genehmhaltung anheimb, und nebst unserer dienstl: und gehorl: emefehlung verbleiben eines Löbl. Magistrats.

dies Schuldigste

Thomas Leopold Benda

Johann Anton Handl

Anton Styller

Záznamy z rektorských diářů

Následující překlady do českého jazyka jsou pouze přibližné a jsou určeny primárně pro přehled čtenáře, některé výrazy mnohdy nejde přesně přeložit. Za kontrolu a pomoc s překladem velmi děkuji Mgr. Janě Engelbrechtové, Ph.D.

Úterý 15. února 1724

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 222v.

Recreatio tota die. Consultoribus domest: exhibita idea sacelli convictus, aliorumq edificandorum; petitumq ab his arbitrium.

Odpočinek celý den. Místním poradcům představena idea konviktní kaple a ostatního, co by se mělo zbudovat; žádáno o její schválení.

Středa 23. února 1724

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 223r.

Schola menstrua 3 philosophorum. Hora 2 commissio in convictu ratione spaty ab angulo scholarum ad aedificium usq convictus. Commissary a magistratu urbico deputati DD. Benda, Handl, Beck senatores, et D. Stiller syndicus; ex parte convictus v. P. rector P. regens cum P. Absolon. Multum faventes se exhibuerunt illi ; non iten caesareus iudex qui multis obstitit propter domus uxoris suae e regione sitae, sed futilibus argumentis, quae non pondus rationis, sed passionem ostendebant. Commissioni successit collatio, cui tamen, licet invitatus caes: iudex adesse renuit.

Měsíční výuka 3 filosofiů. Ve 2 hodiny komise v konviktu z důvodu prostoru od rohu škol po budovu konviktu. Komisaři vyslaní městským úřadem senátoři DD. Benda, Handl, Beck, a syndik D. Stiller, ze strany konviktu P. rektor, P. regent s P. Absolonem. Mnozí tomu

projevovali přízeň, ne však královský rychtář, který se postavil proti mnohým z důvodu umístění domu své manželky v oblasti, avšak prázdnými argumenty, které neměly váhu rozumu, ale vykazovaly vášeň. Komisi následovala hostina, které se navzdory pozvání královský rychtář odmítl účastnit.

Neděle 16. července 1724

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 233v–234r.

VI post pentecost: divina de more. Turzanum ordinatus abyt P. Lustig. Hodie dies saecularis, quae Augustissus Ferdinandus II. convictui nostro donavit Neo-Titschinium cum appertinentibus. quare hora 10 in sacello pontificavit illustr: et reverendistus D. comes Braidia, suffraganeus, praemittendo hymnum ambrosianum qui dein lauto prandio exceptus cum tota nobilitate tum ecclesiastica sum saeculari.

VI (neděle) po Letnicích obvyklé bohoslužby. Do Tuřan odešel sloužit P. Lustig. Dnes je stoleté výročí, kdy vznešený Ferdinand II. daroval našemu konviktu Nový Jičín s příslušenstvím. Proto v 10 hodinu v kapli sloužil mši předcházející ambrosiánským hymnem jasný a ctíhodný hrabě Braidia, sufragán, který se následně zúčastnil obědu spolu s celou šlechtou, jak duchovní, tak světskou.

Středa 19. července 1724

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 234r.

Recreatio tota die. Advenit Znoyma R.P. Godefridus Weidinger declaratus rector glogoviensis. Post 3um exhibitum fuit in area convictus, agentibus Ferdinandeis alumnis liberis, drama sum ab inventione, sum ab agentium dexteritate, sum ab ornatu comico prorsus eminens, spectatori nobilissimo nobilitate et ecclesiastica, et saeculari; idq ad reddendum splendidiorem annum saecularem. Applausit omnis spectator, doluitq quod pluvia praepediret qui minus totum exhiberi posset.

Odpočinek celý den. Ze Znojma přichozí R.P. Godefridus Weidinger prohlášen rektorem ve Hlohově. Po 3 byla v konviktu provedena Ferdinandovými svobodnými studenty divadelní hra, která vynalézavostí, obratností herců a komickou výzdobou naprosto vynikala, přítomni byli vznešení šlechtičtí a církevní diváci; aby stoleté výročí bylo ještě více oslaveno. Všichni diváci tleskali a litovali, že déšť znemožnil celé předvedení.

Sobota 22. července 1724

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 234v.

Festum S: Mariae Magdalenaee. In sanctae huius laudem panegyricum dixit ad S: Catharinam P. Keller. In convictu pro templo novo lapidem fundamentalem posuit illust: et reverendistus D. comes Braidia suffraganeus ; qui post lectum in veteri sacello sacrum S: sub quo musica :s prandit in cubiculo pris regentis, assidentibus una Pre rectore, ac PP. Kant et Biderman.

Svátek S. Marie Magdalény. Na chválu této svěřice oslavnou řeč pronesl u svatě Kateřiny P. Keller. V konviktu položil základní kámen nového chrámu jasný a ctihodný D. hrabě Braida sufragán ; který po modlitbě ve staré kapli za hudby obědval v pokoji P. regenta za přítomnosti P. rektora a PP. Kanta a Bidermana.

Středa 25. dubna 1725

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 5, fol. 255r.

Mane processio consocia S: Marci comitatus est hanc rectoris loco P. Absolon. Substitit in tpio nostro, facta prius a decano capituli salutatione, cum tempellum convictus alias subsistentiae locus, iam cepisset dirui. A prandiis scholae consociae.

Ranní procesí S. Marka doprovázel místo rektora P. Absolon. Zastavilo se v našem chrámu, po předchozím pozdravu děkana kapituly, když konviktní chrám jakožto místo konání se již začal bourat.

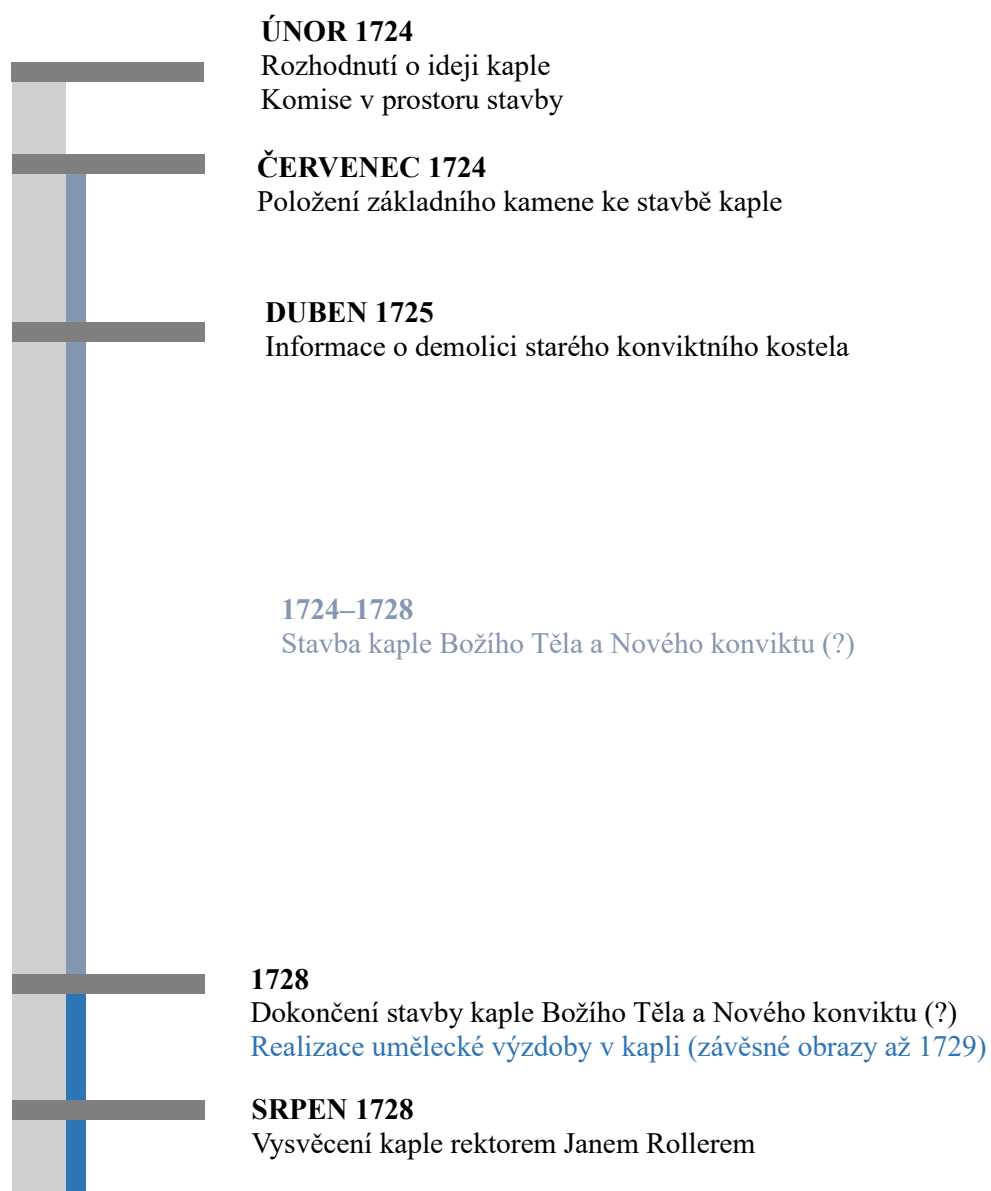
Neděle 29. srpna 1728

Moravský zemský archiv v Brně, fond Jezuité Olomouc 1566–1773 E28, kart. 45, kniha 6, fol. 63v.

15 post pentecosten. Sanctorum angelorum custodum. Hora 5ta matutina benedixit pr rector novam ecclesiam convictus, et ibidem post sacrum, hora 7ma celebratum, omnes convictores communicavit. Hora 9na sacru solenne cecinit rdus dnus decanus Neo. Stadiensis. In templo nostro communionem publicam habuit congregatio civica.

15 (neděle) po Letnicích. Svatých andělů strážných. V 5 hodinu ráno vysvětil rektor nový konviktní kostel, a tamtéž po mši, sloužené v 7 hodinu, dal přijímání všem studentům. V 9 hodinu slavnostní mši celebrouval ctihodný novoměstský děkan. V našem komunitním chrámu se konalo veřejné přijímání lidu.

Příloha: Návrh nové chronologie výstavby kaple Božího Těla a Nového konviktu

Autor práce	Jan Malý Teorie a dějiny výtvarných umění Katedra dějin umění Filozofická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci
Vedoucí práce	doc. Mgr. Ondřej Jakubec, Ph.D.
Rok obhajoby práce	2024
Název práce v českém jazyce	Univerzitní kaple Božího Těla v Olomouci
Název práce v anglickém jazyce	University Chapel of Corpus Christi in Olomouc
Anotace práce v českém jazyce	Ústředním tématem práce je univerzitní kaple Božího Těla v Olomouci. Ta byla vybudována v rámci bývalé jezuitské koleje jako součást budovy jezuitského konviktu a dnes, stejně jako celý objekt konviktu, patří Univerzitě Palackého v Olomouci. Důraz je v práci kladen zejména na poznání architektonické koncepce a umělecké výzdoby kaple. Cílem práce je však rovněž popsat okolnosti, které provázely vznik stavby. Kromě toho je v práci věnována pozornost také původní funkci kaple a nastínění možností dalších výzkumů. Hlavní oporu práce představuje především studium archivních pramenů a restaurátorských či jiných průzkumových zpráv souvisejících s obnovou objektu.
Anotace práce v anglickém jazyce	The main theme of the thesis is the university chapel of Corpus Christi in Olomouc. This chapel was built within the former Jesuit college as part of the Jesuit convict building and today, as well as the whole building of the convict, belongs to the University of Palacký in Olomouc. The emphasis of the thesis is mainly on the architectural conception and artistic decoration of the chapel. However, the aim of the thesis is also to describe the circumstances that accompanied the creation of the building. In addition, the original function of the chapel and the possibilities for further research are also discussed. The main support of the thesis is the study of archival sources and restoration or other research reports related to the restoration of the building.

Klíčová slova	Baroko v Olomouci, Olomouc, konvikt, kaple, jezuitská kolej, jezuité, Tovaryšstvo Ježíšovo, univerzita v Olomouci, Jan Jakub Kniebandl, Jan Kryštof Handke, Filip Sattler
Počet stran	176
Rozsah práce	182 305 znaků včetně mezer
Jazyk práce	Čeština